T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

AİLE İŞLEVSELLİĞİ İLE EBEVEYNLERİN SOSYAL MEDYA KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİDE ORTAK EBEVEYNLİĞİN ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇİĞDEM AYTEK

Tez Danışmanı
DR. ÖĞR. ÜYESİ BEKİR ÇELİK

ÇANAKKALE – 2025

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

AİLE İŞLEVSELLİĞİ İLE EBEVEYNLERİN SOSYAL MEDYA KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİDE ORTAK EBEVEYNLİĞİN ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇİĞDEM AYTEK

Tez Danışmanı
DR. ÖĞR. ÜYESİ BEKİR ÇELİK

ÇANAKKALE – 2025

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Çiğdem AYTEK tarafından Dr. Öğr. Üyesi Bekir ÇELİK yönetiminde hazırlanan ve **25/08/2025** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan "**Aile İşlevselliği ile Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracı Rolünün İncelenmesi**" başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	**İmza**
Dr. Öğr. Üyesi Bekir ÇELİK (Danışman)	……
Prof. Dr. Ercan KOCAYÖRÜK	……
Dr. Öğr. Üyesi Nizamettin KOÇ	…….

Tez No : 10746634
Tez Savunma Tarihi : 25/08/2025

……
Prof. Dr. Melis ULU DOĞRU
Enstitü Müdürü

../../20..

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Çiğdem AYTEK
25/08/2025

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanma sürecinde, bilgi ve deneyimiyle her aşamada bana rehberlik eden, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Bekir ÇELİK'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmam boyunca yaşadığım tüm zorlukları birlikte aşmamda yanımda olan ve desteğiyle beni güçlendiren değerli arkadaşım Kübra ARSLAN'a gönülden teşekkür ederim.

Ayrıca, hayatımın her döneminde yanımda olan, sevgileri, sabırları ve destekleriyle varlıklarını daima hissettiren aileme sonsuz minnettarım..

Çiğdem AYTEK

Çanakkale, Ağustos 2025

ÖZET

AİLE İŞLEVSELLİĞİ İLE EBEVEYNLERİN SOSYAL MEDYA KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİDE ORTAK EBEVEYNLİĞİN ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ

Çiğdem AYTEK
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bekir ÇELİK
25/08/2025, 100

Bu çalışmada, aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolünü incelemeyi amaçlamıştır. Nicel araştırma modeline göre tasarlanan bu çalışmada, 290'ı kadın, 109'u erkek olmak üzere toplam 399 katılımcı yer almıştır. Veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Sosyal Medya Kullanım Ölçeği, Aile Değerlendirme Ölçeği ve Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, aile işlevselliğinin ortak ebeveynlik düzeyini anlamlı bir şekilde etkilediği (aile işlevselliği azaldıkça ortak ebeveynlik algısının arttığı) tespit edilmiştir. Ayrıca aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasında doğrudan ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ancak beklenenin aksine, ortak ebeveynliğin bu ilişkide anlamlı bir aracı rol üstlenmediği ortaya konulmuştur. Bu bulgular, aile içinde sağlıklı iletişim kanallarına sahip olmanın ve yüksek aile işlevselliğinin bireylerin sosyal medyaya yönelimini azaltabileceğini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Aile İşlevselliği, Sosyal Medya, Ortak Ebeveynlik

ABSTRACT

EXAMINING THE MEDIATING ROLE OF CO-PARENTING IN THE RELATIONSHIP BETWEEN FAMILY FUNCTIONING AND PARENTS' SOCIAL MEDIA USE

Çiğdem AYTEK
Çanakkale Onsekiz Mart University
School of Graduate Studies
Master of Science Thesis in Educational Sciences
Advisor: Asst. Prof. Dr. Bekir ÇELİK
25/08/2025, 100

This study aimed to examine the mediating role of coparenting in the relationship between family functioning and parents' social media use. In this study, which was designed according to the quantitative research model, a total of 399 participants took part, including 290 women and 109 men. The data collection tools used were the Personal Information Form, the Social Media Use Scale, the Family Assessment Scale, and the Coparenting Relationship Scale. As a result of the analyses, it was determined that family functioning significantly affects the level of coparenting (as family functioning decreases, the perception of coparenting increases). In addition, a direct and statistically significant relationship was found between family functioning and parents' social media use. However, contrary to expectations, coparenting did not play a significant mediating role in this relationship. These findings suggest that having healthy communication channels within the family and high levels of family functioning may reduce individuals' tendency to engage with social media.

Keywords: Family, Family Functioning, Social Media, Coparenting

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI i
ETİK BEYAN ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZET iv
ABSTRACT v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR DİZİNİ ix
ŞEKİLLER DİZİNİ xi

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ

1.1. Problem Durumu 1
1.2. Araştırmanın Amacı 3
1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi 4
1.3.1. Araştırmanın Alt Problemleri 4
1.4. Araştırmanın Önemi 4
1.5. Varsayımlar ve Sınırlılıklar 5
1.6. Tanımlar 6

İKİNCİ BÖLÜM 7
KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Aile 7
2.1.1. Aile Çeşitleri 7
2.1.2. Aile Yaşam Döngüsü 9
2.2 Aile İşlevselliği 10
2.2.1. Aile İşlevselliği Modelleri 13
Olson Çember Modeli 13
Beavers Aile Sitem Modeli 15
McMaster Aile Sistem Modeli 16

2.3. Sosyal Medya 16
2.3.1. Sosyal Medya Platformları 18
2.3.2. Sosyal Medyanın Avantajları ve Dezavantajları 20
2.3.3. Sosyal Medyanın Toplumsal Etkileri 22
2.3.4. Sosyal Medyanın Aile İçi İletişime Etkisi 24
2.4. Ortak Ebeveynlik 29
2.4.1. Ortak Ebeveynliğin Boyutları 30
2.4.2. Ortak Ebeveynlikte Sorumluluk ve Uyum 32
2.4.3. Modern Aile Yapısında Ortak Ebeveynlik 36
2.4.4. Aile Yapılarının Ortak Ebeveynlik Üzerindeki Etkisi 37
2.4.5. Ortak Ebeveynlik Sürecinde Aile Dinamiklerinde Çatışma Yönetimi 38
2.5. İlgili Araştırmalar 39
2.5.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar 40
2.5.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar 41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 44
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırma Modeli 44
3.2. Araştırma Grubu 45
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi 47
3.4. Veri Toplama Araçları 48
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu 48
3.4.2. Sosyal Medya Kullanım Ölçeği 48
3.4.3. Aile Değerlendirme Ölçeği 49
3.4.4. Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği 51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 53
ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Yaşa Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular 53
4.2. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Cinsiyete Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular 54
4.3. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular 56

4.4. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Yaşanılan Evin Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular 59
4.5. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynlik Değişkenlerinin Birbiriyle İlişkisine Yönelik Bulgular 62
4.6. Aile İşlevselliği ile Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracılık Etkisine İlişkin Bulgular 64

BEŞİNCİ BÖLÜM 67
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç 67
5.2. Tartışma 68
5.2.1. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Yaş Değişkenine Göre Tartışılması 68
5.2.1. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışılması 69
5.2.2. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Tartışılması 71
5.2.3. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Yaşanılan Evin Durumu Değişkenine Göre Tartışılması 74
5.2.4. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynlik Değişkenlerinin Arasındaki İlişkilerin Tartışılması 75
5.2.5. Aile İşlevselliği ile Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracılık Rolünün Tartışılması 76
5.3. Öneriler 78
5.3.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler 78
5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler 79
KAYNAKÇA 81
EKLER i
EK 1 i
EK 2 ii
EK 3 iv
EK 4 v
EK 5 vii
EK 6 viii

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Katılımcıların demografik özellikleri	46
Tablo 2	Aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik ile yaş değişkeni arasındaki ilişki	53
Tablo 3	Aile işlevselliğinin cinsiyete göre karşılaştırılması	54
Tablo 4	Ebeveynlerin sosyal medya kullanımının cinsiyete göre karşılaştırılması	55
Tablo 5	Aile işlevselliği toplam puanının eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin bulgular	55
Tablo 6	Aile işlevselliğinin eğitim durumuna göre incelenmesinde betimsel istatistikler	56
Tablo 7	Aile işlevselliği toplam puanının eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin bulgular	56
Tablo 8	Ebeveynlerin sosyal medya kullanımının eğitim durumuna göre incelenmesinde betimsel istatistikler	57
Tablo 9	Ebeveynlerin sosyal medya kullanımı toplam puanının eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin bulgular	57
Tablo 10	Ortak ebeveynliğin eğitim durumuna göre incelenmesinde betimsel istatistikler	58
Tablo 11	Ortak ebeveynlik toplam puanının eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin bulgular	58
Tablo 12	Aile işlevselliğinin yaşanılan evin durumuna göre incelenmesinde betimsel istatistikler	59
Tablo 13	Aile işlevselliği toplam puanının yaşanılan evin durumuna göre farklılaşmasına ilişkin bulgular	60
Tablo 14	Ebeveynlerin sosyal medya kullanımının yaşanılan evin durumuna göre incelenmesinde betimsel istatistikler	60

Tablo 15	Ebeveynlerin sosyal medya kullanımı toplam puanının yaşanılan evin durumuna göre farklılaşmasına ilişkin bulgular	61
Tablo 16	Ortak ebeveynliğin yaşanılan evin durumuna göre incelenmesinde betimsel istatistikler	61
Tablo 17	Ortak ebeveynlik toplam puanının yaşanılan evin durumuna göre farklılaşmasına ilişkin bulgular	61
Tablo 18	Aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik ilişkisinin incelenmesi	63
Tablo 19	Aracılık testine ilişkin regresyon analizi sonuçları	64

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Olson çember modeli	14
Şekil 2	Aile işlevselliği ve ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasında ortak ebeveynliğin aracı rolünü açıklayan model	45
Şekil 3	Aile işlevselliği ve ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracılık rolü (N=399)	65

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ

Aile, insanlık tarihi boyunca toplumun temel yapı taşı olmuştur (Günay, 2020). Aile, biyolojik, psikolojik, tarihsel, duygusal ya da ekonomik bağlarla birbirine bağlı, aynı yapıya ait olduklarını düşünen bireylerden oluşan bir sosyal birimdir (Gladding, 2007). Aile sisteminin önemli bileşenlerinden biri ortak ebeveynliktir ve bu ortaklık çocukların sağlıklı bir gelişim göstermesinde büyük rol oynar. Teknolojinin gelişmesiyle günümüzde sosyal medya kullanımı, bireylerin günlük yaşamlarında bir rutin haline gelmiş ve özellikle ebeveynlik pratiklerini de doğrudan etkilemiştir. Ebeveynlerin sosyal medya kullanımları aile içindeki ilişkiyi hem olumlu hem de olumsuz şekilde etkilemektedir. Aile işlevselliği ile sosyal medya arasındaki etkileşim, ortak ebeveynlik bağlamında değerlendirildiğinde kayda değer bir ilişki ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, aile işlevselliği ve ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü incelenecektir.

1.1. Problem Durumu

Aile, bireylerin sosyalleşmesi, değerlerin aktarılması ve bireylerin topluma adaptasyonu için kritik bir role sahiptir. Ailenin bireylerin hayatındaki bu rolü, yalnızca fiziksel bir çatı altında yaşayan bireylerden ibaret değildir: psikolojik, sosyal ve kültürel bir işlevselliği de içerir. Aile işlevselliği, aile üyeleri arasındaki bağlılık ve yakınlık, aile içi uyum, esneklik kapasitesi ile gerek ailede gerekse aile dışında karşılaşılan güçlükler ve değişimlere ayak uydurma yetisi şeklinde tanımlanmıştır (Olson, 2000).

Aile içindeki uyum ve işlevsellik hem bireylerin hem de tüm ailenin iyilik halini doğrudan etkiler. Aile sistemi içinde yaşanan işlevsizlikler ise yalnızca tek bir bireyi değil, tüm aile üyelerini etkiler (Işık Karaşahin, 2021). Bir ailenin işlevsel sayılabilmesi için üyelerinin fiziksel ve duygusal gereksinimlerinin karşılanması, bireylerin gelişimlerinin desteklenmesi ve ailenin kendi içindeki etkileşimlerin sağlıklı olması gerekmektedir (Gudeman, 1971). İşlevsel bir aile, sağlıklı bir toplumun temelini oluşturur. Bu tür ailelerde yetişen bireyler, psikososyal olarak daha sağlıklı gelişim gösterir, kimlik oluşumlarını

başarılı bir şekilde tamamlar ve toplumla daha uyumlu bireyler haline gelir. Ayrıca kişilerarası ilişkilerde yıkıcı davranışlardan kaçınma eğiliminde olurlar. Buna karşılık, işlevsiz ailelerde bağların zayıf olması, iç dengesizlikler ve bireylerin toplum içinde yıkıcı davranışlar sergilemesi gibi sorunlar görülebilir. Araştırmalar, psikolojik iyi oluş, benlik saygısı, antisosyal davranışlar ve intihar eğilimi gibi unsurların aile işlevselliği ile doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Öselemiş, 2022; Shek, 1997).

Toplumsal değişimlerin başlangıç noktalarından biri olarak aile kurumu, bireylerin ilişkilerini şekillendirmekte, toplumsal normların kuşaklar arasında aktarılmasını sağlamakta ve toplumun devamlılığında önemli bir rol üstlenmektedir (Günay, 2020). Aile işlevlerinin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için aile içi iletişim hayati bir öneme sahiptir. İyi bir iletişim, aile üyeleri arasındaki anlayışı ve yardımlaşmayı güçlendirir (Dilber, 2019). Ancak teknolojinin gelişimi ve internetin yaygınlaşmasıyla yüz yüze iletişim, yerini giderek internet tabanlı iletişime bırakmıştır. Bu dönüşüm aileyi de doğrudan etkilemiştir (Bakan ve Bakan, 2017). İnternet teknolojilerinin gelişmesi, sosyal medya gibi yeni bir sanal dünyanın oluşumuna zemin hazırlamıştır (Kırık, 2014). Bu durum, aile içi dinamikleri etkileyerek hem ebeveynler arasındaki iletişimi hem de ebeveyn-çocuk ilişkilerini dönüştürmektedir.

Sosyal medyanın aile işlevselliğine olan etkileri incelendiğinde, özellikle sosyal medya bağımlılığı, aile içi rollerin ve iletişimin zayıflamasına neden olabilmektedir (Özer, 2021). Çocukların sosyal medya ile erken yaşta tanışmasının, onları oyunlardan ve sosyal ortamlardan uzaklaştırdığı, aile ve akran iletişimlerini sınırlandırdığı veya engellediği belirtilmektedir (Gözün Kahraman ve Demirbaş, 2022). Ayrıca, aile üyelerinin bir aradayken sosyal medya kullanımına ağırlık vermesi, karşılıklı konuşmaları ve etkileşimi azalttığı için aile içi iletişim üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır (Güleç, 2018).

Yılmazçoban (2008)'a göre özellikle modern çekirdek aile yapılarında, ortak ebeveynlik uygulamaları, aile içi uyumu artıran ve çocukların gelişimini destekleyen bir mekanizma olarak öne çıkmaktadır. Aile üyeleri arasındaki iletişimi, sorumluluk paylaşımını ve aile yapısının yönetimini kapsayan ortak ebeveynlik kavramı, aile

bütünlüğünü ve sağlığını korumada önemli bir rol oynamaktadır. Bir çocuk, doğduğu andan itibaren varlığını sürdürebilmek ve gelişimini tamamlayabilmek için aile desteğine ihtiyaç duyar (Belli vd., 2021). Ebeveynlerin ortak ebeveynlik anlayışı, çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanması ve gelişim dönemine uygun şekilde desteklenmesi için önemlidir (Macit, 2021). Ortak ebeveynlik üzerine yapılan çalışmalar ise 1990'lı yıllarda boşanmış çiftler arasında başlamış, sonrasında evli çiftlere de yayılmıştır (Alan, 2023). Günümüzde bu alandaki araştırmalar artarak devam etmektedir. Çiftlerin evlilik kalitesi, bireysel özellikler, cinsiyet, çalışma durumu ve çocuk sayısı gibi birçok faktörün ortak ebeveynlik üzerinde etkisi olduğu gösterilmiştir (Özdemir vd., 2024). Bu bağlamda, ortak ebeveynliğin boyutları, önemi ve aileye etkileri, yapılacak araştırmalarda ele alınmaya devam edilmektedir. Bunun yanında, ebeveynlerin ortak ebeveynlik uygulamaları, aile işlevselliğini artırmada kritik bir rol oynayabilir ve sosyal medya kullanımının olumsuz etkilerini dengeleyebilir (Tütüncü, 2020).

Araştırmalar, sosyal medya bağımlılığının aile içi ilişkilerde rol çatışmalarına ve iletişim problemlerine yol açtığını göstermektedir (Övür, 2017). Ebeveynler arasında ortak ebeveynlik pratiklerinin yetersizliği, bu problemlerin daha da derinleşmesine neden olabilmektedir. Çalışmalar, sosyal medya bağımlılığının ebeveynlerin dikkat ve zaman yönetimini olumsuz etkileyerek çocuklarla etkileşimlerini sınırlandırdığını ortaya koymaktadır (Venkatesh vd., 2019). Bunun yanı sıra ebeveynlerin sosyal medya kullanımı, aile işlevselliğini zayıflatır ve bireylerin sağlıklı bağlanma stilleri geliştirmesini zorlaştırır (Özer, 2021). Bu çalışmanın odak noktası, aile işlevselliği ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiyi anlamak ve ortak ebeveynlik pratiklerinin bu ilişkide nasıl bir aracı rol üstlenebileceğini araştırmaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, aile işlevselliği ve sosyal medya kullanımının arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolünü incelemektir. Bu inceleme yapılırken cinsiyet, eğitim durumu ve yaşanılan evin durumu gibi farklılıklar ve demografik değişkenlere ilişkin karşılaştırmalar yapılacaktır.

1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi

Aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü nedir?

1.3.1. Araştırmanın Alt Problemleri

1. Demografik değişkenlere (cinsiyet, eğitim durumu, yaşanılan evin durumu) göre aile işlevselliği, ortak ebeveynlik ve sosyal medya kullanımı alışkanlıkları değişmekte midir?
2. Aile işlevselliği ve sosyal medya kullanımı arasında anlamlı ilişki var mıdır?
3. Aile işlevselliği ve ortak ebeveynlik arasında anlamlı ilişki var mıdır?
4. Sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik arasında anlamlı ilişki var mıdır?
5. Sosyal medya kullanımı ve aile işlevselliği arsındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı etkisi var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Aile, bütünüyle değerlendirildiğinde gerek bireylerin özellikleri gerekse aile içindeki değişim süreçlerinin "sağlıklı aile" kavramı üzerinde belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir. Bu bağlamda, aile yapısının bütüncül işleyişine etki eden önemli bir unsur olan ortak ebeveynlik kavramının hem aile işlevselliği hem de ebeveynlerin sosyal medya kullanımı üzerinde etkili olabileceği öngörülmektedir. Aile işlevselliğinin yüksek olması; aile üyeleri arasındaki karşılıklı anlayışı, refah düzeyini ve duygusal bağı güçlendirmekte, bireylerin özel yaşamlarında daha sağlıklı ilişkiler kurabilmelerine olanak tanımaktadır. Ortak ebeveynlik ise, özellikle çocukların bakım ve eğitimi konusunda anne ve babanın iş birliği içinde hareket etmesini ifade eden, aile içi dengeyi güçlendiren bir kavramdır.

Bu kavramların işleyişi, toplumların sosyo-kültürel ve ekonomik yapılarıyla doğrudan ilişkilidir. Geleneksel aile değerlerinin, toplumsal cinsiyet rollerinin ve sosyal

medya kullanım alışkanlıklarının farklılık gösterdiği kültürel bağlamlarda; ortak ebeveynlik ve aile işlevselliği gibi olguların anlamı, uygulaması ve etkileri de değişkenlik gösterebilmektedir. Bu nedenle, her toplumun kendine özgü sosyal yapısı, değer sistemleri ve normları göz önünde bulundurularak değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Çalışmanın temelindeki değişkenlerin gerek son yıllarda yapılan çalışmalarda gerekse eğitim bilimleri alanındaki uygulamalarda kullanım sıklığının artması ve 2025 yılının Türkiye'de aile yılı olarak ilan edilmesi de konumuzun önemini pekiştirmiştir.

Bu çalışmanın Türkiye özelinde gerçekleştirilmiş olması, ülkemizin aile yapısına özgü dinamiklerin anlaşılması açısından kayda değer bir birikim sunmaktadır. Türkiye'de aile genellikle birlikteliğe önem veren, güçlü bağların ve geleneksel rollerin ön planda olduğu bir yapıdadır. Bu nedenle, Batı kökenli modellerin doğrudan uygulanmasından ziyade, bu modellerin Türkiye toplumuna özgü kültürel bağlam içerisinde geliştirilmesi ve yorumlanması toplumu anlama açısından değerlidir. Bu çalışma, Türkiye'deki aile yapısının güncel dönüşümlerine ışık tutması açısından önemlidir.

Bu çalışma, ebeveynlerin sosyal medya kullanımının aile işlevselliği üzerindeki etkisini anlamanın yanı sıra, ortak ebeveynliğin bu bağlamda nasıl bir koruyucu rol oynayabileceğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Böylelikle, ailelere ve bireylere daha sağlıklı sosyal medya kullanım stratejileri geliştirme konusunda katkı sağlanacaktır.

1.5. Varsayımlar ve Sınırlılıklar

Bu araştırmada, kullanılan ölçme araçlarının geçerlilik ve güvenilirlik şartlarını karşıladığı varsayılmaktadır. Ancak, araştırma katılımcılarının sosyal medya kullanımını doğru bir şekilde ifade etmesi ve aile işlevselliği ile ilgili soruları dürüstçe yanıtlaması araştırmanın sonuçlarını etkileyebilecek potansiyel sınırlılıklar arasında yer almaktadır.

1.6. Tanımlar

Aile: Aile; biyolojik ve psikolojik bağlara sahip, geçmişte ortak deneyimler yaşamış, duygusal ve ekonomik ilişkiler kurmuş ve aynı ev ortamında birbirini aile üyesi olarak kabul eden bireylerden oluşan bir yapıdır (Gladding, 2007).

Aile İşlevselliği: Aile işlevselliği, aile üyelerinin fiziksel, duygusal ve psikolojik aktiviteleri içeren etkileşimleri; iletişim ve çevrenin sorun çözme amacıyla manipülasyonu da dahil olmak üzere ailenin bir bütün olarak işleyişidir (Holtom-Viesel ve Allan, 2014).

Sosyal Medya: Sosyal medya, bireylerin yeni insanlarla tanışmalarına, farklı mekânları keşfetmelerine, çeşitli konularda bilgi edinmelerine ve güncel gelişmeleri takip edebilmelerine olanak tanıyan; çok yönlü ve etkileşimli iletişimi mümkün kılan dijital platformların bütünüdür. Bu ağlar, teknolojik altyapı ile desteklenmekte ve her yaş grubundan kullanıcıyı katılıma teşvik etmektedir (Yıldırım Şen, 2021).

Ortak Ebeveynlik: Ortak ebeveynlik, ebeveynlerin veya ebeveynlik sorumluluğunu üstlenen bireylerin, ebeveynlik görevleri kapsamında karşılıklı etkileşimlerini ifade eder (Feinberg, 2003).

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik kavramları arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik teorik temeller ele alınacaktır. Aile yapısının işlevselliği, bireylerin duygusal, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamadaki rolüyle birlikte değerlendirilecek; sosyal medyanın ebeveynlik davranışlarına olan etkisi analiz edilecektir. Ayrıca, ortak ebeveynlik kavramının bu ilişkilerde nasıl bir aracı rol üstlenebileceği tartışılarak çalışmanın araştırma modeli için temel oluşturulacaktır. Bu doğrultuda, ilgili kavramların literatürdeki tanımları ve bağlamları üzerinden bir çerçeve çizilmeye çalışılacaktır.

2.1. Aile

Aile, toplumun temel yapı taşı olarak, evlilik bağı ile bir araya gelen ve çeşitli özelliklere sahip bireylerin oluşturduğu, kendine özgü normları, iletişim tarzları ve rollerle şekillenen bir sosyal birimdir (Gladding, 2007). Aile, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal bir bağ kurma, aidiyet oluşturma ve değerler sistemi oluşturma işlevini de üstlenir. Aile içinde bireylerin birbirleriyle kurduğu iletişim, yani aile içi iletişim, yalnızca günlük ihtiyaçların karşılanmasında değil, aynı zamanda grubun kimliğini inşa etmede ve duygusal bağları güçlendirmede kritik bir role sahiptir. Aile içi iletişim, bireyler arasında geçmişi ve geleceği paylaşma, ortak anlamlar oluşturma ve etkili bir etkileşim yaratma süreci olarak tanımlanır (Aktaş Özdemir, 2021).

2.1.1. Aile Çeşitleri

Geniş aile, tarih boyunca en yaygın görülen aile yapılarından biri olmuştur. Bu aile tipi, çoğu zaman birden fazla kuşağın aynı çatı altında yaşadığı, genelde tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu köy ve kasaba gibi yerleşimlerde karşımıza çıkar. Geniş aile yapısında, büyük anne ve büyük baba gibi yaşlı bireyler ile ebeveynler ve çocuklar birlikte yaşar. Bu durum hem ekonomik dayanışmayı hem de sosyal bağları güçlendiren bir yapı

oluşturur (Eyce, 2000). Tarihsel olarak bakıldığında, geniş ailelerin özellikle tarım toplumlarında çok sayıda işgücünü bir araya getirdiği görülmüştür (Özbudun vd., 2007). Toprak işlemek, hayvancılık yapmak veya ortak bir zanaat dalında çalışmak gibi faaliyetler, aile bireylerinin birlikte hareket etmesini zorunlu kılmıştır. Bu nedenle, geniş aile tipi, bireylerin ekonomik ve sosyal hayatta daha kolay tutunmasını sağlayan bir yapı sunmuştur (Granovetter, 2018). Aynı zamanda, kuşaktan kuşağa geçen geleneklerin, örf ve adetlerin aktarılmasında önemli bir aracı olmuştur. Modern dönemde ise sanayileşme ve kentleşmenin etkisiyle geniş aile yapısı, yerini çekirdek aileye bırakmaya başlamıştır. Ancak kimi bölgelerde geleneksel yapının etkisiyle geniş aileler varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Bu durum, ekonomik olanakların kısıtlı olduğu veya aile bağlarının çok kuvvetli olduğu toplumlarda daha yoğun bir şekilde görülmektedir (Giddens, 2012).

Çekirdek aile, modern dönemin en yaygın aile tipi olarak tanımlanabilir. Genelde ebeveynler ve çocuklardan oluşan bu aile yapısı, sanayileşme ve kentleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Çekirdek aileler, toplumsal değişimlere uyum sağlama konusunda daha esnek yapısıyla dikkat çeker. Bu esneklik, bireylerin yaşamlarını kontrol edebilmelerini ve bireysel kararlarını daha bağımsız bir şekilde alabilmesini sağlar (Demir, 2021). Çekirdek aile, bireyler arasındaki iş bölümünü ve rol dağılımını daha net bir şekilde ortaya koyar (Parsons, 1971). Ebeveynlerin çocukların bakımından ve eğitiminden sorumlu olduğu bu aile tipi, özellikle kentsel alanlarda yaygın hale gelmiştir (Cherlin, 2012).

Tek ebeveynli aileler, genelde boşanma, eşin vefatı veya ebeveynlerden birinin aileden ayrılması gibi nedenlerle oluşan bir aile yapısıdır (Demirbilek, 2016). Modern dönemde bu aile tipi giderek daha yaygın hale gelmiştir. Tek ebeveynli ailelerde, ebeveynin üstlendiği süreçler genelde daha yoğun ve karmaşıktır. Hem ekonomik süreçleri yürütmek hem de çocukların bakımı ve eğitimiyle ilgilenmek zorunda olan ebeveyn, ciddi bir yük altında kalabilmektedir (Karslı, 2019).

Tek ebeveynli aile yapılarında, çocukların sosyal ve psikolojik gelişimleri üzerinde farklı dinamikler ortaya çıkabilir. Çocuklar, ebeveynlerden birinin yokluğunda, duygusal destekten yoksun kalabilir veya rol modeli eksikliği yaşayabilirler. Bununla birlikte, tek

ebeveynin çocuklarla daha yakın bir ilişki kurabilmesi de mümkün olabilmektedir. Bu aile tipi, toplumsal önyargıların da etkisiyle zaman zaman dezavantajlar yaşasa da modern toplumlarda çeşitliliğin bir parçası olarak kabul edilmektedir (Karslı, 2019). Tüm bu aile çeşitlerinin yanında çocuksuz ebeveynlerden oluşan aile yapıları da bulunmaktadır.

2.1.2. Aile Yaşam Döngüsü

Aile yaşam döngüsü (AYD), ailenin kuruluşundan son üyesinin vefatına kadar geçen süreçteki gelişimsel evreleri ifade eden bir kavramdır. Bu döngü, ailenin zaman içindeki yapısal ve işlevsel değişimlerini anlamak için önemli bir araçtır (Çamur Duyan, 2003). AYD, genellikle belirli aşamalardan oluşur: evlilik öncesi dönem, yeni evliler, çocuk sahibi aileler, ergen çocuklu aileler, çocukların evden ayrılması ve yaşlılık dönemi. Her aşama, ailenin karşılaştığı farklı görevler, roller ve olası sorunlara karşılık gelir. Örneğin, yeni evli çiftler aşamasında eşler arasında uyum sağlama ve yeni roller benimseme ön plandayken, çocuklu aileler aşamasında ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi ve çocukların bakımı gibi sorumluluklar öne çıkar (Özdemir vd., 2009). AYD'nin anlaşılması, ailelerin karşılaşabileceği sosyal problemleri çözmede iş görür. Her aşamada ortaya çıkabilecek sorunların ve ihtiyaçların belirlenmesi, ailelere yönelik sosyal hizmetlerin planlanmasında rehberlik edebilir. Özellikle Türk toplumunda aile bağlarının güçlü olması ve çocukların aileden ayrılma yaşının daha ileri olması gibi kültürel farklılıklar, AYD'nin aşamalarının ve özelliklerinin ülkemize özgü olarak incelenmesini gerektirir (Cihan, 2020).

AYD'nin farklı aşamalarında, aile üyelerinin tutum ve davranışlarında belirgin değişiklikler gözlemlenir. Özellikle ergen çocuklu ailelerde, ebeveynlerin ergenlik döneminin getirdiği zorluklarla başa çıkma stratejileri ve tutumları önem kazanır. Bu dönemde ebeveynlerin tutumları, ergenlerin gelişimi üzerinde doğrudan etkiye sahiptir (Selman, 2019). AYD'nin belirlenmesi ve her aşamanın özelliklerinin anlaşılması, aile içi ilişkilerin ve bireylerin davranışlarının daha iyi kavranmasını sağlar. Bu sayede, ailelere sunulan psikososyal destek hizmetleri daha etkili hale getirilebilir. Ayrıca, AYD'nin bir sonraki aşamasının öngörülebilir olması, ailelerin karşılaşabilecekleri zorluklara karşı önceden hazırlıklı olmalarını ve gerekli önlemleri almalarını mümkün kılar (Cihan, 2020).

2.2 Aile İşlevselliği

Aile birçok değişkenle açıklanan ve farklı yönleriyle ele alınan çok yönlü bir kavramdır. Tarih boyunca farklı düşünür ve araştırmacılar tarafından yapılan tanımlamalar, aileyi çeşitli boyutlarıyla açıklamaya çalışmıştır. Çalışmada bu tanımlara detaylıca değinilmiştir. Aile, akrabalık sistemi içerisinde yer alan toplumsal bir kurumdur. (Özbudun vd., 2007). Bu kurumda üyeler arasında sevgiye dayalı bir duygusal bağlılık ve yakınlık söz konusu olup, bireyler birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılama sorumluluğu taşır. Aile, üyelerinin doğumdan ölüme kadar fiziksel, duygusal, sosyal ve davranışsal değişimlerine şahitlik eder (Aktaş vd., 2012).

Aile, küçük bir sistem olarak, kültürel değerlerin ve ilkelerin nesiller boyu aktarılmasını sağlar. Ancak, bu sistemin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için ailenin işlevsel olması gereklidir (Hallaç ve Öz, 2014). Aile işlevselliği, bireylerin her türlü ihtiyacını karşılayan ve gelişimlerine destek olan bir ortam yaratma düzeyini ifade eder (Günay, 2020). Ailenin işlevselliği; ekonomik gereksinimlerin karşılanması, sosyal statü oluşturulması, çocukların eğitimi, dini değerlerin aktarılması, aile içi koruma, sevgi ve sağlıklı bir iletişim ortamı yaratılması gibi çok çeşitli rolleri kapsar. Aile işlevselliği, bir ailenin üyelerinin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilme kapasitesini ve bireylerin gelişimini destekleyici bir ortam yaratma düzeyini ifade eder (Patterson, 2002). Aile işlevselliğinde, problem çözme yetenekleri, iletişim türleri, rollerin etkili bir şekilde dağıtılması, duyguların ifade edilmesi ve genel işlevsellik gibi çeşitli boyutlar üzerinden değerlendirilir (Hallaç ve Öz, 2014). Ancak ailenin sürekli olarak sağlıklı işlev göstermesi her zaman mümkün değildir. Yaşanan aile içi stresörler işlevselliği olumsuz olarak etkilemektedir (Gladding, 2007).

Stres hem bireylerin hem de ailenin işleyişinin bir parçasıdır. Hem bireyler hem aileler stresli olayların ailenin işlevini yerine getiremeyeceği noktaya kadar ulaşmasını engellemeye çalışırlar (Selye, 1976 akt. Gladding, 2007). Aile stres faktörleri dikey ve yatay olmak üzere ikiye ayrılır. Dikey stres faktörleri, ailenin davranışları, beklentiler, sırlar ve miraslar gibi geçmiş ve şimdiki sorunları karşılıklı olarak gündeme getirenlerdir. Bu stres faktörleri tarihseldir ve önceki nesillerden miras alınmıştır. Yatay stres faktörleri, ilk gençlik

yıllarında beraber yaşamaya başlama veya evlilik, erken gebelik ve ekonomik özgürlük gibi şimdiki zamanla ilgili yaşam yönleridir (Coleman, 2011). Gelişimsel ve ortaya çıkan stres faktörleridir. Birçoğu öngörülebilir ve beklenen durumlardır, buna yaşam döngüsü geçişleri de dahildir. Diğerleri ise öngörülemez durumlardır, örneğin zamansız bir ölüm, kronik bir hastalık veya iş kaybı. Bazı gelişimsel stres faktörlerinin ortaya çıkışı ve etkisi gelecekte öngörülebilir (Gladding, 2007). Bu stresleri daha somut bir şekilde ifade etmek gerekirse özellikle hamilelik uyku düzeninde çeşitli değişimler aileye yeni birinin katılımı ya da aileden bir kişinin bir kişinin uzaklaşması aile içerisindeki stres düzeyini oldukça arttırabilecek belli başlı faktörler arasında sayılabilir.

Aile içi stresörlerle başa çıkma yöntemleri arasında planlama, eşler arası iletişim, bilişsel yapılandırma ve sosyal destek arama gibi stratejiler bulunmaktadır. Özellikle sosyal destek arama ve fiziksel egzersiz yapma gibi yöntemlerin, aile stresörleriyle başa çıkmada etkili olduğu belirlenmiştir. Evde özel gereksinimli çocuk olması da aileler için stresi tetikleyen bir faktördür. Özellikle özel gereksinimli çocuğun ergenlik döneminde olması, annelerin aile stresörleriyle baş etme durumları incelendiğinde, sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesinin önemli olduğu görülmektedir (DeLongis ve Holtzman, 2005). Görüldüğü üzere bir ailenin her zaman sağlıklı bir şekilde işlemesi zordur. Hem beklenen hem de beklenmeyen aile stresörleri aile yapısını ve işlevselliğini etkiler. Aile stresiyle başa çıkmak için başa çıkma stratejilerine ihtiyaç vardır. Ailelerle çalışırken sağlığın -özellikle de ruh sağlığının- etkileri göz ardı edilemez.

Sağlıklı aile işleyişinin özünde ise bağlılık fikri yatar. Thomas (1992)'a göre, "Güçlü ailelerde üyeler kendilerini sadece ailenin refahına değil, aynı zamanda her bir üyenin gelişimine de adamışlardır". Dolayısıyla aileye bağlılık, aile üyelerinin zamanlarını ve enerjilerini aile ile ilgili faaliyetlere vermelerinin temelini oluşturur. Ailenin zaman için değişen ihtiyaçlarına uyum sağlayabilmesi ve sürekli olarak kendini yenileyebilmesi işlevsel olabilmesini sağlar. Bunun yanında işlevsel ailelerin üyeleri iletişim kurarken daha yapıcı yollar keşfedebilirler (Gladding, 2007).

Aile işlevselliği, huzurlu bir aile ortamı yaratabilmek için bireylerin üzerine düşen görevleri yerine getirebilmesi ve farklı koşulları sağlaması olarak tanımlanabilir. Bu sağlıklı aile ortamı için eşlerin evlilik rollerine uyum sağlamaları ve karşılıklı olarak birbirlerine koşulsuz kabul göstermeleri gerekir. Sağlıklı bir ailede, aile üyeleri arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır (Keitner vd., 2010). Bilindiği üzere her ailenin iç dengesi ve dinamikleri farklıdır. Herhangi bir ailenin aile yaşam döngüsü boyunca gücünün sürekli olması bunun kesintisiz bir şekilde devam etmesi anlamına gelmez. Zaman zaman bu güç sekteye uğrasa da işlevsel aile yine sağlıklı bir şekilde devamlılığını sürdürebilir. Bununla birlikte güçlü ailelerin üyelerinin, psikolojik sorunları daha az geliştirdiği ve bunlarla nasıl başa çıkacaklarını görülmektedir. Bu ailelerin genel özelliği ise birbirlerinin sınırlarını ve kurallarını korumalarıdır (Nazlı, 2014). Sağlıklı aile yapısının özellikleri, etkili iletişim kalıpları, aile bireylerinin birbirine saygı duyması ve bağlılık, iş birliği, birlikte vakit geçirme isteği, krizle başa çıkabilme ve sorumluluk bilinci bulunmaktadır (Gladding, 2007).

Aile içinde ihtiyaçların karşılanması için etkili iletişim ve etkileşimin bulunması, herkesin kendi sorumluluklarının bilincinde olması gerekmektedir (Dar, 2019). İhtiyaçları karşılanan aile bireylerinin etkileşimleri kuvvetlidir ve her üye üzerine düşen görevi yerine getirir. Çatışma ister sağlıklı olsun ister sağlıksız olsun bütün ailelerde görülebilen bir durumdur. Sağlıklı ailelerin üyeleri arasında ise çatışmaların sıklığı ve şiddeti daha azdır. Bunun başlıca sebepleri şunlardır:

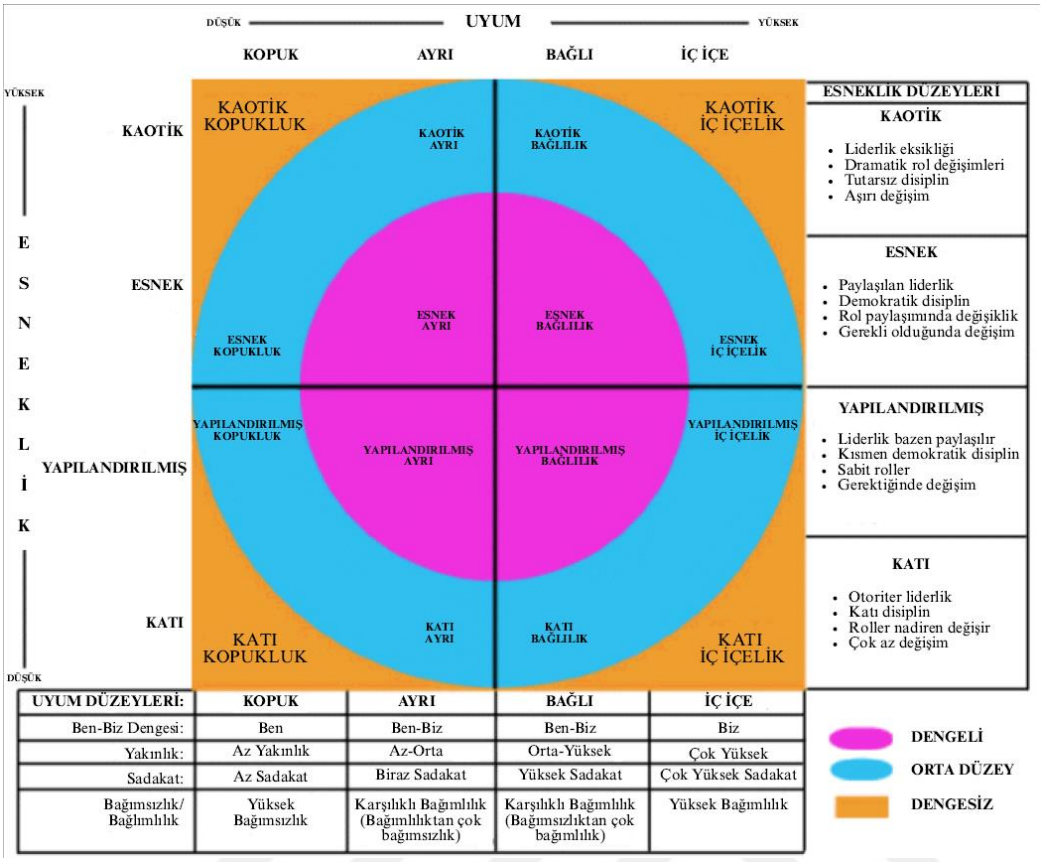
- Ailedeki bireylerin duygularını ve düşüncelerini açıkça ve baskı hissetmeden birbirlerine iletebilmeleri,
- Aile üyeleri arasında güçlü bir aidiyet hissinin bulunması ve her bireyin özel yaşamına ve bireysel farklılıklarına saygı gösterilmesi,
- Yaşanan kırgınlıkların uzun süreli çatışmalara dönüşmeden çözüme kavuşturulması,
- Aile içinde alınacak kararlarda her bireyin kişisel gereksinimlerinin ve beklentilerinin göz önünde bulundurulması (Canel, 2011).

Sağlıklı ve sağlıksız aile işleyişinin özellikleri karşılaştırmalı olarak ele alındığında bazı karşıtlıklar görülmektedir. Sağlıklı ailelerde bütünlük, uyum, bireysel özerklik, duygu ve düşünceleri çekinmeden paylaşabilmek, ilgi, güven ve yakınlık kurma gibi özellikler gözlenmektedir. Sağlıksız ailelerde ise katı kurallar, iç içe geçmiş aile yapısı, iletişim sorunları, duygudan ve yakınlıktan yoksunluk, güven ve ilgi eksikliği gibi özellikler görülmektedir (Smith ve Stevens-Smith, 1992). Genel olarak aile işlevleri incelendiğinde üzerinde durulan özelliklerin aile içi etkileşim, karşılıklı saygı ve iş birliği olduğu görülmektedir. Birçok çatışma sağlıklı bir iletişim ve üyelerin iş birliği sayesinde derinlemesine problemler yaratmadan çözülebilmektedir. Bu yüzden ailedeki ilişkilerin yapısı işlevlerin sağlıklı ya da sağlıksız olarak yerine getirilmesinde büyük önem taşımaktadır (Koçoğlu, 2023).

2.2.1. Aile İşlevselliği Modelleri

Olson Çember Modeli

Toplum incelemelerinde, psikolojide ve disiplinler arası alanlarda bahsi geçen "Sistem Kuramına" göre aile, büyük bir sistemin alt parçası şeklinde tanımlanır. Bu kurama dayanarak aile işlevselliği modelleri ortaya atılmıştır. Bunlardan biri olan Olson Çember Modeli/Circumplex Aile Sistem Modeli, aile işlevselliğini yakınlık, uyumluluk ve iletişim olmak üzere üç temel boyutta ele alır (Koçoğlu, 2023). Bu model, aile üyeleri arasındaki ilişkinin derinliğini, rollerin dağılımını ve iletişim kalitesini inceleyerek, aile dinamiklerini anlamayı amaçlar. Ayrıca ilişkisel tanı koymada önemli rol oynar ve klinik vakaları değerlendirerek tedavi etme amacı taşır (Olson, 2000).

UYUM DÜZEYLERİ:	KOPUK	AYRI	BAĞLI	İÇ İÇE
Ben-Biz Dengesi:	Ben	Ben-Biz	Ben-Biz	Biz
Yakınlık:	Az Yakınlık	Az-Orta	Orta-Yüksek	Çok Yüksek
Sadakat:	Az Sadakat	Biraz Sadakat	Yüksek Sadakat	Çok Yüksek Sadakat
Bağımsızlık/ Bağlımlılık	Yüksek Bağımsızlık	Karşılıklı Bağımlılık (Bağımlılıktan çok bağımsızlık)	Karşılıklı Bağımlılık (Bağımsızlıktan çok bağımlılık)	Yüksek Bağımlılık

Şekil 1.Olson çember modeli

Olson, 2000.

Modelin boyutlarından biri olan aile yakınlığı, aile bireyleri arasındaki duygusal bağın yoğunluğu, birlikte zaman geçirme düzeyi ve karşılıklı bağlılığı ifade eden bir boyuttur. Olson'un geliştirdiği Circumplex Modeli, bu boyutu dört düzeyde ele alır: ayrışmış (düşük bağlılık), ayrık (orta düzey bağlılık), bağlantılı (yüksek bağlılık) ve iç içe geçmiş (aşırı bağlılık). Bu düzeyler, aile bireyleri arasındaki duygusal sınırların açıklığını ve bireysel özerklikle aile bütünlüğü arasındaki dengeyi yansıtır (Olson, 2000).

Aile uyumluluğu, ailenin yapısal esnekliğini ve değişime uyum sağlama kapasitesini tanımlar. Bu boyut, özellikle aile içi rollerin belirlenmesi, kuralların uygulanması ve güç paylaşımı gibi yapılarla ilişkilidir. Olson ve Gorall (2003), uyumluluğu katı (düşük esneklik), yapılandırılmış (orta düzey esneklik), esnek (yüksek esneklik) ve kaotik (aşırı esneklik) olarak dört düzeyde tanımlamaktadır. Bu sınıflama, ailenin stres ve kriz durumlarına karşı geliştirdiği yanıtları anlamaya katkı sağlar.

Aile içi iletişim, ailenin işlevselliğini sürdürebilmesi için önemli bir mekanizmadır. Etkili iletişim; açık, tutarlı, empatik ve çift yönlü bilgi alışverişini içerir. Sanders ve Bell (2011), iletişimi, aile üyeleri arasındaki duygu ve düşüncelerin açık şekilde paylaşılmasını mümkün kılan ve ailenin yakınlık ile uyumunu düzenleyen dinamik bir süreç olarak tanımlar.

Beavers Aile Sitem Modeli

Beavers Aile Sistem Modeli, aile yetkinliği ve aile tarzı şeklinde iki boyut üzerinden aile işlevselliğini değerlendirir. Bu model, aile üyelerinin bağlılık düzeylerini ve aile yapısını anlamak için temel bir yaklaşım sunar ve klinik müdahalelerde sıkça kullanılır (Öztürk, 2023).

Modelin ilk boyutu olan aile yetkinliği, ailenin esnek olması, kurduğu iletişimin kalitesi, uyum sağlayabilme kapasitesi, problem çözme becerisi ve üyelerin birbiriyle anlaşma seviyesini kapsar (Günay, 2020). Ailenin yetkinliğinin yüksek olması; değişen yaşam koşullarına adapte olan, sağlıklı iletişim kalıplarına sahip ve stresi yönetebilen bir yapıda olduğunun göstergesidir. (Beavers ve Hampson, 2000).

İkinci boyut olan aile tarzı ise iç merkezli ve dış merkezli yaşam stillerinin bulunduğu ailenin ilişki biçimleri olarak tanımlanır (Öselemiş, 2022). İç merkezli stili benimseyen ailelerin üyeleri içe dönüktür ve birbirlerine bağlılık ön plandadır. Dış-merkezli ailelerde ise dış dünyayla etkileşim daha yüksektir ve aile üyelerinin özerkliği ön plandadır. Model kapsamında bu iki boyutun kombinasyonuyla dokuz farklı aile tipi tanımlanmış, aile işlevselliği şiddetli işlev bozukluğundan ideal işlevselliğe kadar geniş bir yelpazede sınıflandırılmıştır. Her iki yaşam stilli arasında denge bulunması ailenin işlevsel sayılmasındaki etkenlerden birisidir (Beavers ve Hampson, 2000; Tümer, 2018).

McMaster Aile Sistem Modeli

McMaster Aile Sistem Modeli, sistem teorisine dayalı bir yaklaşımla aile işlevselliğini altı temel boyutta değerlendirir: problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepkisellik, duygusal katılım ve davranış kontrolü (Bekil, 2021). Bu model, aile dinamiklerindeki aksaklıkları ve ilişkisel sorunları tespit eder ve ailelerin sağlıklı bir yapıya kavuşmasını hedefler.

Problem çözme boyutu, aile üyelerinin yaşadıkları sorunlara zamanında ve uygun çözümler geliştirme becerisini ifade eder. Sağlıklı işleve sahip aileler problemleri çözme veya önleme becerilerini zamanında ele alabilme becerisine sahiptir (Miller vd., 2000). İletişim yeterliliği, aile üyeleri arasındaki mesajların iletilmesinde ne denli açık, doğrudan ve anlamlı bir dil kullanıldığını gösteren bir boyuttur. İşlevsel ailelerde iletişim dürüst ve açıkken, işlevsel olmayan ailelerde kaçınma, baskılama ya da kapalı iletişim biçimleri öne çıkar (Kabacoff vd., 1990). Roller, her aile bireyinin sistemin işleyişine katkı sağlamak amacıyla üstlendiği sorumluluk ve görev dağılımını tanımlar. Bireyler arası rol dağılımının belirli ve adaletli olması, aile içi işlevselliği olumlu yönde etkiler. Duygusal tepki verebilme, aile üyelerinin duygusal uyarıcılara uygun yoğunlukta yanıt verebilme seviyesini belirtir. Bu boyut aile üyeleri arasındaki empatiyi, anlayışı ve duygusal dengenin sürdürülebilirliğini yansıtır. McMaster modeline göre aşırı tepkiler veya duygusal düzeysizlikler işlevselliği bozar (Epstein vd., 2007). Duygusal katılım, aile üyeleri arasındaki duygusal yakınlık, ilgi düzeyi ve birlikte zaman geçirme eğilimleriyle ilişkilidir. Etkili katılım; karşılıklı destek, anlayış ve birlikteliğin gelişmesine katkı sağlar (Ryan vd., 2005). Davranış kontrolü boyutu, ailenin kriz ya da günlük durumlarda üyelerinin davranışlarını düzenleyebilme becerisini, normlarını ve disiplin stratejilerini kapsar. İşlevsel sistemlerde esnek ama tutarlı kontrol vardır (Keitner ve Miller, 1990).

2.3. Sosyal Medya

Sosyal medya, internet kullanıcılarına çevrimiçi iletişim kurma, içerik paylaşma ve fikir alışverişi yapma fırsatları sunan sosyal ağ platformları olarak tanımlanabilir. Bunun yanında, kullanıcılarına bilgiye hızlı ve kolay erişim imkanı tanıyarak, fotoğraf, video ve

düşünce paylaşımı gibi özgürlükler sunmaktadır (Işık, 2022). Kullanıcı odaklı bu platformlar hem birer sanal alan hem de hedef kitleleri bir araya getirerek etkileşimi artıran yapılar olarak öne çıkar. İnternet, diğer medya araçlarına kıyasla bilgiyi daha geniş ve esnek bir şekilde yayma özelliği ile eşsiz bir içerik paylaşım ortamı sunar (Yıldırım Şen, 2021).

Sosyal medya, bireylerin zaman ve mekandan bağımsız olarak özgürce etkileşim sağladıkları, içerik paylaşmalarını ve çeşitli tartışmalara katıldıkları bir platformdur (Yayman, 2019). İnternetin hızla yaygınlaşması, sosyal ağların doğuşunu sağlayarak geleneksel medyanın dönüşüm sürecine girmesine zemin hazırlamıştır. Bu süreçle birlikte "yeni medya" olarak adlandırılan kapsamlı bir teknoloji ekosistemi oluşmuştur (Kırık, 2014). İnternet, bireylerin yaşamını kolaylaştıran, çeşitlendiren ve geliştiren pek çok fırsat sunmaktadır. Bu fırsatlar arasında belki de en önemlisi, hızlı ve pratik iletişim imkanıdır. Geleneksel iletişim araçlarının yerini büyük ölçüde sosyal medya almıştır. Bu platformlar aracılığıyla insanlar birbirleriyle kolayca iletişim kurabilmekte ve çeşitli içerikler paylaşabilmektedir (Demir, 2016). Sosyal medya, günümüz yaşamında etkileyici bir güç haline gelmiş ve artık günlük rutinlerimizin vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Teknolojinin ilerlemesi ve internet kullanımının yaygınlaşmasıyla farklı sosyal medya platformları ortaya çıkmış ve bu platformların kullanımı her geçen gün artmıştır (Demir, 2022).

Sosyal ağ siteleri kullanıcıların ilgi alanlarına yönelik olarak karşılıklı etkileşimde bulunabildikleri, çift yönlü iletişim kurabildikleri ve zaman ile mekân sınırlaması olmaksızın kendi ürettikleri içerikleri paylaşabildikleri çevrim içi platformlar olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım Şen, 2021). Sosyal medya platformlarının temel nitelikleri beş başlık altında incelenmiştir:

- Sosyal medya içerik paylaşımına olanak tanıyan yapısıyla dikkat çekmektedir.
- Kullanıcıların kendi istedikleri içerikleri üretmeleri, bu içerikleri paylaşmaları ve üzerine yorum yapmaları mümkün hale gelmektedir.
- Sosyal ağlar kişilerarası etkileşime dayalı bir yapı sergilemektedir.

- Herhangi bir platformda üretilen içerik, farklı sosyal medya mecralarında bağlantı yoluyla paylaşılabilmektedir.
- Sosyal medya kullanıcıları, ağ içerisinde yer alan içeriklere, uygulamalara ve diğer kullanıcılara erişim sağlayabildikleri kendilerine özgü hesaplar aracılığıyla platformda aktif bir şekilde yer almaktadırlar (Lietsala ve Sirkkunen, 2008).

Bu platformlar, bireylere dijital ortamda hem içerik üreticisi hem de tüketicisi olma olanağı sunmaktadır. Sosyal medya, geleneksel iletişim araçlarına alternatif bir platform olarak ortaya çıkmış ve iletişim biçimlerine yeni bir boyut kazandırmıştır (Dilber, 2019). İletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, toplumsal değişimlere de zemin hazırlamıştır. Bu değişim, aileyi de etkilemiş, toplumsal ilişkiler daha çok sanal bir zemine kaymıştır (Kırık, 2014).

2.3.1. Sosyal Medya Platformları

Sosyal medya platformları, toplumsal iletişimde farklı bakış açıları ve yöntemlerin gelişmesine katkıda bulunmuş, bunun yanı sıra oyun oynama, bilgi edinme ve arama yapma gibi pek çok faaliyeti bir arada sunarak kullanıcıların çok çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilmelerine olanak tanımıştır (Güleç, 2018). Bu platformlar için kesin bir sınıflandırma olmasa da literatürde farklı biçimlerde gruplandırmalar yapılmaktadır (Kaplan ve Haenlein, 2010).

Platformların sürekli gelişen yapısı, zaman içinde sınıflandırma biçimlerinin de değişmesine neden olmuştur. Genel anlamda sosyal medya; sosyal ağ siteleri, bloglar, mikrobloglar, wikiler, forumlar ve video-ses paylaşım platformları gibi çeşitli araçları kapsamaktadır. Blog kavramı, "weblog" teriminin kısaltılmış hali olarak çevrim içi günlük anlamına gelir ve 1990'lı yıllarda bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade edebildiği ilk dijital araçlardan biri olmuştur (Sine ve Parlak Yorgancı, 2017). Bloglar yalnızca kişisel içerik paylaşımı için değil, aynı zamanda kadınların birbirine destek olduğu sosyal bir araç olarak da kullanılmaktadır. İçerikleri ise genellikle seyahat, yemek, eğitim ve bebek bakımı

gibi konular etrafında şekillenmektedir (Özüdoğru, 2014). Mikrobloglar ise bloglara kıyasla daha kısa ve öz içeriklerle kullanıcıya ulaşmayı amaçlayan platformlardır. *Twitter*, bu alandaki en yaygın örneklerden biridir. 140 karakter sınırıyla kullanıcıların kısa yorumlar yapmasına, görsel paylaşmasına ve paylaşımların *retweet* özelliğiyle yayılmasına olanak tanır (Karaveli, 2019).

Bir diğer sosyal medya türü olan çevrim içi sosyal ağlar, Web 2.0 teknolojisi sayesinde bireylerin içerik üretip paylaşabildiği etkileşimli platformlardır (Kuss ve Griffiths, 2017). *Instagram*, *Facebook, MySpace ve LinkedIn* gibi ağlar bu kategoriye dâhildir. Sosyal medya sınıflamaları kesin çizgilerle belirlenemese de platformların işlevlerine göre belli başlı gruplamalara tabi tutulduğu görülmektedir (Orhan Kılıç, 2021). Sosyal ağlar (Facebook, LinkedIn), video paylaşım platformları (*YouTube, Vimeo, Dailymotion*), mikrobloglar (Twitter), fotoğraf paylaşım uygulamaları (Instagram*, Flickr*), kişisel blog servisleri (*WordPress, Blogspot*) ve sanal dünyalar ile çevrim içi oyunlar (*Second Life, World of Warcraft*) bu araçlar arasında yer almaktadır (Karaveli, 2019).

Yeni medya olarak da tanımlanan sosyal medya, iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bloglar, video paylaşım siteleri, lokasyon bazlı uygulamalar, sosyal ağlar, ses ve müzik platformları ile sanal dünyalar bu medyanın temel araçları arasında yer almaktadır (Bostancı, 2023). Kullanıcılar, tercih ettikleri sosyal medya platformlarında oluşturdukları kişisel profiller aracılığıyla başkalarıyla iletişim kurmakta, içerik paylaşmakta ve diğer kullanıcıları takip edebilmektedir. Bu sayede bireyler, özelleştirilmiş içeriklerini daha geniş kitlelere ulaştırma imkânı bulmaktadır (Tali, 2021).

Sosyal medyanın bu yapısal özellikleri, kullanıcıların platformları tercih etme ve paylaşımda bulunma motivasyonlarını da şekillendirmektedir. Sosyal medya paylaşımlarının altında yatan motivasyonlar literatürde geniş bir biçimde ele alınmaktadır. *Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı'*na göre bireyler sosyal medyayı bilgi edinme, sosyalleşme, statü kazanma, eğlenme ve duygusal boşalım gibi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanmaktadır (Katz, Blumler ve Gurevitch, 1973; Quan-Haase ve Young, 2010). Sonraki araştırmalar bu motivasyonların çeşitlendiğini göstermektedir. Örneğin, bilgi

paylaşımı ve sosyal destek davranışlarının eğlence, öz-yeterlik, empati, yardımseverlik ve itibar gibi unsurlarla ilişkili olduğu bulunmuştur (Oh ve Syn, 2015). Benzer şekilde, bireylerin çevrimiçi paylaşımları benlik bağlantısı ve sosyal bağlantı ihtiyaçlarıyla şekillenmekte; öz-yeterlik ve empati bu süreçte aracılık rolü oynamaktadır (Kim, Jun ve Han, 2023). Ayrıca, özellikle genç kullanıcılar arasında "kaçırma korkusu" (FoMO) sosyal medya paylaşım niyetini artıran bir unsur olarak öne çıkmaktadır (Hai ve Xiong, 2025). Duyguların sosyal paylaşımı üzerine yapılan çalışmalar ise bireylerin yaşadıkları duyguları anlamlandırma, rahatlama, destek arama veya başkalarıyla bağ kurma amacıyla paylaştıklarını ortaya koymaktadır (Rimé, 2009). Bu bulgular, sosyal medya paylaşım davranışlarının yalnızca bireysel değil aynı zamanda toplumsal ve duygusal bir bağlamda şekillendiğini göstermektedir.

2.3.2. Sosyal Medyanın Avantajları ve Dezavantajları

Yeni iletişim teknolojilerinin hayatımıza girmesiyle birlikte bazı alışkanlıklarımızda değişimler yaşanmıştır. Sosyal medya platformları, insanlarla iletişim kurma, öğrenme, çalışma ve boş vakitleri değerlendirme alanları oluşturmuştur (Ulusoy ve Bostancı, 2014). Bilinçli olarak kullanıldığında sosyal medya, gençlere derslerinde ve sosyal yaşamlarında etkili bir araca dönüşür. Ancak dijital platformlar, herkes tarafından basit şekilde erişilebilir olduğu için uygun olmayan bağlantılar ve kötü niyetli kişileri de barındırmaktadır. Bu platformların kullanımının çeşitli avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır.

Sosyal medya, bireylerin aileleri ve yakın çevreleri ile iletişim kurmalarına, fikirlerini ve fotoğraflarını paylaşmalarına olanak tanır. Ulusal, yerel ve uluslararası düzeyde tartışmalar yapmak için kullanılabilen sosyal medya, bireyin kendini daha iyi ifade etmesine imkan sağlar (O'Keeffe ve Clarke Pearson, 2011). Sosyal medya içindeki sosyal kategoriler, kişileri aidiyet duygusu geliştirmesini sağlar. Facebook gibi platformlarda paylaşılan gönderilerin beğenilmesi ya da Instagram'daki meslek ya da cinsiyete özgü gruplar, bireylerin sosyal kimliklerinin yeniden yapılanmasına yol açar (Karaveli, 2019).

Sosyal medya, bireylerin eski ve yeni arkadaşlarıyla iletişim kurmasını sağlayarak sosyal çevreyi genişletir. Teknolojik gelişmeleri takip etmeyi kolaylaştırarak bireylerin çağa uyum sağlamasına olanak tanır. Ayrıca, eğlence amaçlı zaman geçirme imkanı sunar ve ekonomik iletişim ile ticari avantajlar sağlayarak ürün ve hizmetler hakkında bilgi vermede etkili bir platformdur. Sosyal sorumluluk, toplumsal ve siyasal tepkiler gibi konularda örgütlenme imkanı yaratır ve benzer düşüncelere sahip bireylerin bir araya gelmesini destekler. İfade özgürlüğü sayesinde bireylerin görüşlerini özgürce dile getirmesine ve demokratik bir ortamda başkalarının görüşlerine saygı göstermesine olanak tanır. Son olarak, iletişim kolaylığı ve bilgiye hızlı erişim sayesinde bireylerin güncel gelişmelerden haberdar olmasını sağlar (Koçak, 2012).

Sosyal medya geleneksel medyaya göre birçok avantaj taşır. İçerikler hedef kitleye çok kısa sürede ulaşabilir; az maliyetli ve hızlıdır. Kişiler arası veya kurumsal iletişimler saniyeler içinde gerçekleşebilir. Dünyanın herhangi bir yerinden sosyal medya aracılığıyla içerik paylaşmak veya ileti göndermek mümkündür (Kılıç, 2015). Ayrıca, sosyal medya platformları ücret ödemeden online kurs ve eğitimlere katılım imkanı sunar. Özellikle ebeveynler, çocuklarının yetiştirilmesinde eksik kaldıkları noktaları tamamlamak ve güncel eğitimlerden haberdar olmak için sosyal medya üzerinden gerçekleşen kurslara katılabilmektedirler. Bu kurslar, günlük hayattaki kurumların açtığı kurslara göre daha az maliyetli veya ücretsizdir (Durak ve Seferoğlu, 2016).

Sosyal medyanın avantajları arasında bireylerin yeteneklerini sergileme, güncel gelişmeleri takip ederek kendilerini geliştirme ve fikirlerini özgürce ifade etme gibi unsurlar sayılabilir. Sosyal medya, hayatımızda giderek daha merkezi bir rol üstlenmektedir. Bu rol, iletişim alanında da önemli dönüşümlere yol açmıştır (Gümüşsoy Uçak, 2019). İnsanlar için bir vazgeçilmez haline gelen bu iletişim aracı, küresel ölçekte yaygınlaşan internet ağıyla birlikte sürekli genişleyen ve gelişen bir yapıya sahiptir. Önceki iletişim araçları ve internet ağlarında tek yönlü veya çift yönlü etkileşim sağlanırken, sosyal medya çok yönlü etkileşim imkanı sunarak bu yapıyı daha da genişletmiştir (Yücel Çınar, 2022). Ancak, sosyal medyanın bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Bilgi kirliliği, güvenilirlik sorunları ve sahte hesapların yaygınlığı gibi olumsuzluklar sosyal medyanın sorunlu yönleri arasında yer alır

(Demirel, 2023). Aşırı sosyal medya kullanımı, ekrana fazla bakma nedeniyle uyku bozuklukları gibi sağlık sorunlarına yol açabilir. Bu uyku bozuklukları, insomniaya kadar varan fizyolojik ve psikolojik rahatsızlıkları tetikleyebilir. Platformlarda bilgi kirliliği ve kullanıcıların yanlı yorumları, tercihleri etkileyerek sosyal medya kullanımını dezavantajlı hale getirmektedir (Atak, 2023).

Sosyal medya kullanımı, sosyal karşılaştırmayı artırarak bireylerin kendilerini diğer kullanıcılarla kıyaslamasına ve yetersizlik duygusu yaşamasına sebep olabilir (Yücel Çınar, 2022). Cep telefonları veya sosyal medya hesaplarını sürekli kontrol etmek, zamanla teknoloji bağımlılığına dönüşebilir. Sosyal medya, internet aracılığıyla iletişimi artırırken yüz yüze etkileşimi azaltmaktadır (Özkan, 2020). Sosyal medyada kişisel alan yaratmak yaygın olsa da kişisel bilgilerin paylaşılması mahremiyetin zedelenmesine ve kötü niyetli kişilerin bu bilgileri kullanmasına neden olabilir. Gizlilik ayarları olsa da kullanıcıların dikkatsizliği, bilgilerin hızlıca yayılmasına yol açar (Kılıç, 2015).

Sosyal medyanın zararlarından biri de genç ve çocukların gerçek hayattan daha fazla sosyal medyada zaman geçirmesidir. Sosyalleşememiş bireyler, özellikle çocuklar, sosyal medyada daha aktif olup gerçek ve sanal dünya arasındaki farkı kavramakta zorlanırlar. Bu durum depresyona, asosyalleşmeye, sosyal medya bağımlılığına ve olumsuz kişilik özelliklerinin gelişimine yol açabilir. Ayrıca, sosyal medyada gerçek dışı bilgiler sıkça paylaşılmakta ve içeriklerin doğruluğunun kontrolü zor olmaktadır. Bilgi kirliliği yaygın olduğu için kullanıcılar okudukları bilgilerin doğruluğunu araştırmak zorundadır (Övür, 2017).

2.3.3. Sosyal Medyanın Toplumsal Etkileri

Sosyal medya, bireylerin boş zamanlarını değerlendirme biçimlerinde önemli bir değişim yaratmakta ve bu durum toplumsal yapının çeşitli boyutlarını etkilemektedir. Günümüzde birçok birey, boş zamanlarını sportif, kültürel ya da sosyal etkinlikler yerine dijital ortamlarda geçirmeyi tercih etmektedir (Sabırlı vd., 2019). Bu tercihin, günlük yaşam

pratiklerini dönüştürmenin yanı sıra aile içi iletişimin zayıflamasına da yol açtığı düşünülmektedir.

Sosyal medya, bireylerin gerek gerçek kimlikleriyle gerekse sanal kimlikleriyle iletişim kurmasına olanak tanımakta, kullanıcılar bu platformlar aracılığıyla ortak ilgi alanlarına sahip gruplar veya topluluklar oluşturabilmektedir (Yayman, 2019). Söz konusu sanal ağların hızlı ve geniş çaplı yayılması, bireylerin yaşamlarında değişimlere neden olabilmektedir. Bu değişim bireysel özelliklere bağlı olarak farklılık göstermekle birlikte, sosyal medyanın bireylerde bağlılık ya da bağımlılık duygularını pekiştirdiği gözlemlenmektedir (Övür, 2017). Sosyal medya aynı zamanda kısa süreli ilişkilerin kolaylıkla kurulabildiği ya da sonlandırılabildiği bir ortam sunmakta ve bireylerin, küresel ölçekte etki yaratabilmesine olanak tanıyan bir güç alanı oluşturmaktadır. Bu bağlamda sosyal medya, zamana, mekâna, kişilik yapılarına ve diğer değişkenlere bağlı olarak bireylerin sosyal ilişkilerine olumlu ya da olumsuz yönde yansımaktadır (Hazar, 2011).

Toplumda farklı kullanıcı profillerinin bulunması, sosyal medya kullanımına dair amaç, beklenti ve etkileşim biçimlerinde çeşitliliğe yol açmaktadır. Bu farklılıklar doğrultusunda, sosyal medyanın toplumsal yapı üzerindeki etkisi çok boyutlu olarak ele alınmalıdır. Sosyal medya, bireylerde özerklik duygusunun artması, diğer kullanıcılarla daha rahat iletişim kurulabilmesi ve kişisel başarı hissinin güçlenmesi gibi olumlu sonuçlar doğurabilmektedir. Ancak, bunun yanında bireylerin toplumsal ilişkilerden izole olması, mahremiyetin zedelenmesi ve özel yaşamın ifşa edilmesi gibi olumsuz etkiler de söz konusudur. Özellikle sosyal medyada paylaşılan görsel materyallerin tehdit unsuru haline gelmesi, bireylerin itibarını zedeleyerek aile içerisinde ciddi sorunlara neden olabilmektedir (Özçağlayan, 1998). Sosyal medyanın giderek artan kullanımı, yalnızca bireylerin değil toplumun temel yapı taşlarından biri olan ailenin de dönüşüm geçirmesine neden olmaktadır. Sosyal medya, kültürel, psikolojik ve sosyal anlamda önemli bir dönüşüm aracı haline gelmiş, iletişimin biçim ve içeriğini değiştirmiştir (Aktaş Özdemir, 2021).

2.3.4. Sosyal Medyanın Aile İçi İletişime Etkisi

Sosyal medya kullanımının artışı, aile üyeleri arasındaki ortak paylaşım alanlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Teknolojik olanaklar sayesinde iletişim daha hızlı ve pratik bir hâl almış olsa da özellikle ev içi ilişkiler üzerinde olumsuz etkiler meydana gelmiştir. Sosyal medya, bireylerin toplumsallaşma süreçlerini sanal ortama taşıyarak, aile ve akran çevresiyle kurulan geleneksel ilişkilerin biçimini değiştirmektedir. Bu durum, modern dönemde bireyselleşme eğiliminin artmasına ve aile içinde bireylerin daha özerk alanlar talep etmesine zemin hazırlamaktadır (Balyemez, 2020).

Ailenin sağlıklı bir yapı oluşturabilmesi için etkili ve açık iletişim büyük önem taşımaktadır. Aile üyeleri arasındaki içtenlik ve dürüstlük, sağlıklı iletişimin temelini oluşturur. Aile içinde iletişimin kopması ya da zayıflaması, problemlerin çözümünü de zorlaştırmakta, karşılıklı anlayış ve iş birliğini engellemektedir (Greenhaus vd., 2003). Sağlıklı bir aile ortamı; duygusal paylaşımın yüksek olduğu, üyelerinin sorumluluklarını yerine getirdiği, bireylerin birbirine sevgiyle bağlı olduğu bir yapıyı ifade eder. Bu ortamda bireyler duygu ve düşüncelerini rahatça ifade eder, açık iletişim kurar ve karşılıklı anlayış geliştirirler (Nazlı, 2014).

Modern yaşamın getirdiği koşullar, aile yapısında da dönüşümlere yol açmıştır. Kadının iş hayatına daha aktif katılımı, çekirdek ailenin yaygınlaşması, ev içi birlikte geçirilen zamanın sınırlanmasına neden olmuştur (Geçer ve Çelik, 2017). Televizyon, bilgisayar, cep telefonları ve sosyal medya gibi teknolojik araçlar, bireylerin ev içindeki etkileşimini sınırlamakta, aynı mekânı paylaşmalarına rağmen iletişimi zayıflatmaktadır (Giddens, 2012). Ev, her ne kadar hâlâ ortak yaşam alanı olsa da teknolojik etkileşim bireyleri birbirinden uzaklaştırabilmektedir. Ailenin temel işlevlerinden biri olan kültürel aktarımın sağlanabilmesi için açık ve etkili iletişim gereklidir. Sosyal medya kullanımının artması, aile üyeleri arasında geçirilen nitelikli zamanı azaltmakta, bu da hem kültürel aktarım sürecini sekteye uğratmakta hem de aile bireyleri arasında çatışmalara zemin hazırlamaktadır (Yılmaz, 2022).

Günümüzde serbest zaman faaliyetleri de teknolojik gelişmelerle birlikte değişime uğramıştır. Aile üyelerinin ev içinde birlikte geçirdiği vakit, sosyal medya uygulamaları nedeniyle giderek azalmaktadır (Aydoğan, 2000). Özellikle genç bireyler, sosyal medyayı bir eğlence ve boş zaman değerlendirme aracı olarak yoğun şekilde kullanmaktadır. Dolayısıyla ailedeki etkileşim olumlu ilerlememektedir. Sosyal medya kullanımı, ev içi serbest zaman faaliyetleri arasında yer almakta; ancak bu kullanım, ailenin ortak paylaşım alanlarını daraltmakta ve birlikte geçirilen vakti sınırlandırmaktadır (Boschele ve Cizmeci, 2016). Sosyal medya uygulamalarının yoğun şekilde kullanılması, bireylerin sosyal ilişkilerini daha çok dış çevreye yönlendirmesine yol açmakta; bu durum ise aile içinde nitelikli iletişim süresini azaltmaktadır. Özellikle eşler arasındaki etkileşimde çatışma ihtimalini artırmaktadır (Balyemez, 2020).

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler, bireylerin gündelik yaşam pratiklerini dönüştürdüğü gibi aile yapısını da yeniden şekillendirmektedir. Sanal iletişimin yoğunlaşması, yüz yüze iletişim biçimlerini ikincil konuma itmekte ve bu durum aile içi iletişimde çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Sanal ortamda kurulan iletişimin aile bireyleri arasındaki etkileşimi azalttığı belirtilmektedir (Aktan ve Kayış, 2018). Dijitalleşmenin aile üyeleri arasındaki yüz yüze iletişim sıklığını düşürdüğü vurgulanmaktadır. Benzer şekilde, sosyal medya kullanımının aile içindeki duygusal bağları zayıflattığı ve iletişim kopukluklarına neden olabileceği ifade edilmektedir (Tohlu, 2023). Bu bağlamda, sosyal medya kullanımının aile dinamikleri üzerindeki etkileri dikkatle incelenmeli ve aile içi ilişkilerin güçlendirilmesine yönelik stratejiler geliştirilmelidir.

Günümüz toplumunda, teknolojinin ve dijitalleşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte sosyal medya, aile dinamiklerini etkiler (Bolton vd., 2013). Sosyal medya, bireyler arasında etkileşimi güçlendiren, ortak ilgi alanlarına sahip kişilerin bir araya gelmesini sağlayan ve bireylerin kendi özel profillerini oluşturarak iletişim kurdukları çevrimiçi platformlar olarak tanımlanır (Güleç, 2018). Sosyal medya, ebeveynler için hem bireysel hem de toplumsal boyutlarda fırsatlar sunarken, aynı zamanda bazı riskleri de beraberinde getirir. Ebeveynler, sosyal medya aracılığıyla çocuklarıyla ilgili bilgi ve deneyimlerini paylaşabilir, diğer ebeveynlerle etkileşim kurabilir ve bu platformları bilgi edinme aracı olarak kullanabilir

(Kabakoğlu Ünsür ve Kondolot, 2024). Ancak bu durum, sosyal medyanın aile içi iletişim ve etkileşim üzerindeki etkilerinin incelenmesini önemli hale getirmiştir (Aktaş Özdemir, 2021).

Ebeveynler, son dönemdeki hızlı teknolojik ilerlemelere tanıklık yapmışlardır. Günümüzde sosyal medyanın ve teknolojinin gelişimiyle değişim yaşanmaktadır ve ebeveynler bu değişime ayak uydurmak için çaba göstermektedirler (Atak, 2023). Ebeveynlerin internet ve sosyal medya kullanımlarının yaygınlaşması, ebeveynlik anlayışının da değişmesine yol açmıştır. Sosyal medyanın artan kullanımıyla birlikte, yaşamımıza kattığı pozitif etkilerin yanında hatalı kullanımından kaynaklanan problemlerin de arttığı gözlemlenmektedir (Kabadayı, 2022).

Etkili bir iletişimin sağlanabilmesi için aile üyelerinin bir arada bulunmaları gerekmektedir. Günümüz şartlarında, bireyler arasındaki iletişim için fiziksel birliktelik zorunluluğu azalmıştır. Ancak, aile içinde sağlıklı iletişim için bu durum hala önemlidir (Güleç, 2018). Sosyal medyanın günlük yaşantı üzerindeki etkisi giderek artmakta ve bu durum, aile yapısı ve ilişkileri üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Sosyal medya, ailenin kaliteli zamanını olumsuz etkileyerek iletişimi azaltır (Yılmaz, 2022). Sosyal medya kullanımı, aile içinde birlikteliğin azalması ve beden dili gibi iletişim unsurlarının eksikliği nedeniyle iletişimde zorluklar yaratabilir. Ayrıca sosyal medya kullanımının artması, ebeveynlerin ve çocukların ev içindeki ortak iletişimini etkilemektedir (Balyemez, 2020).

Günümüzde bireylerin sosyal ağlarda geçirdikleri zamanın, çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yarattığı bilinen bir gerçektir (Kırmızı Uysal, 2021). Ailenin bir aradayken sosyal medya kullanması, iletişimleri engelleyebilir. Sanal dünyada vakit geçiren bir birey, dikkatini çevresinden uzaklaştırarak etrafında olanlardan kopabilir. Bu yüzden, aile üyeleri, bir aradayken sosyal medya kullanım süresini ve sıklığını azaltarak gerçek dünya ile bağlarını güçlendirebilir (Güleç, 2018).

Dijitalleşmenin aile yaşamına etkisi, günümüzün en önemli toplumsal dönüşümlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Çambay, 2015). Teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte, dijital araçlar ve platformlar aile içi iletişimden, ebeveyn-çocuk ilişkilerine kadar geniş bir yelpazede değişimlere neden olmaktadır. Özellikle sosyal medya kullanımının artması, aile üyelerinin birbirleriyle olan etkileşimlerini yeniden şekillendirmektedir (Wellman, 2001). Sosyal medya platformları, aile içi iletişimi zayıflatmakta ve geleneksel aile değerlerinde zedelenmeye yol açmaktadır (Erol, 2022). Bu durum, aile üyelerinin fiziksel olarak bir arada bulundukları anlarda bile dijital cihazlara yönelmeleri sonucu, yüz yüze iletişimin azalmasına ve duygusal bağların zayıflamasına neden olmaktadır. Ayrıca, dijital teknolojilerin aile fertlerinin önemli bir parçası haline gelmesiyle birlikte, ebeveynler ve çocuklar arasındaki iletişim biçimi de dönüşüme uğramıştır (Wellman, 2001).

Çeçen ve arkadaşları (2023), dijital teknolojilerin aile içi iletişimi nasıl etkilediğini ve bu etkilerin olumsuz yönlerini azaltmak için dijital aile sözleşmesi gibi uygulamaların önemini vurgulamaktadır. Dijitalleşmenin bir diğer önemli etkisi ise, ebeveyn-çocuk ilişkilerinde gözlemlenmektedir. Dijital medya, çocukların ve ergenlerin sosyalleşme biçimlerini dönüştürmekte ve aile içindeki dini sosyalleşme süreçlerini etkilemektedir (Haberli, 2023). Bu bağlamda, dijital medya, bireylere sosyalleşme ve eğitime erişim sağlarken, aynı zamanda ailenin birbiriyle olan ilişkisinde bazı problemlerin ortaya çıkmasına da yol açabilmektedir (Livingstone, 2002).

Özellikle, çocukların ve gençlerin dijital medya aracılığıyla farklı değer ve inanç sistemleriyle tanışmaları, aile içinde kuşaklar arası çatışmalara neden olabilmektedir. Bu durum, ebeveynlerin çocuklarının dijital medya kullanımını yakından takip etmelerini ve onlara rehberlik etmelerini gerektirmektedir (Karahan, 2021). Ayrıca, dijitalleşmenin aile içi roller ve sorumluluklar üzerindeki etkisi de dikkat çekicidir. Sanal kültürün aileye yansımalarını ele alan bir çalışmada, dijitalleşmenin aile içi rollerin ve iletişim biçimlerinin dönüşümüne neden olduğu belirtilmektedir (Şen ve Erol, 2024). Özellikle, aile üyelerinin dijital platformlarda geçirdikleri sürenin artması, ev içi sorumlulukların ihmal edilmesine ve

aile içi iş bölümünde dengesizliklere yol açabilmektedir. Bu durum, aile üyeleri arasında çatışmalara ve memnuniyetsizliklere neden olabilmektedir (Livingstone, 2002).

Ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanım süresi ve içeriğine yönelik farklı tutumlar sergilemeleri, çocukların teknolojiye olan ilgisini ve bağımlılık düzeyini etkilemektedir (Cengiz ve Erciyes, 2020). Ayrıca, dijital ebeveynlik kavramı da bu süreçte önem kazanmaktadır. Dijital ebeveynlik, ebeveynlerin çocuklarını dijital dünyada karşılaşabilecekleri risklerden koruma ve onların teknoloji kullanımını sağlıklı bir şekilde yönlendirme sorumluluğunu ifade etmektedir (Akbaş ve Dursun, 2020). Bu kapsamda, ebeveynlerin dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmeleri ve çocuklarıyla açık bir iletişim kurmaları büyük önem taşımaktadır. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların teknolojiyle tanışma yaşının düşmesi, ebeveynlerin bu konuda bilinçli ve kontrollü bir yaklaşım sergilemesini gerektirmektedir. Ebeveynler çocuklarının teknoloji kullanımını kontrol etme ve olası olumsuz etkilerden koruma çabası içindedir. Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuklarının teknoloji kullanımını denetlerken kullandıkları stratejiler "ebeveyn aracılığı" olarak adlandırılmaktadır (İnan Kaya vd., 2018). Ebeveyn aracılığı stratejileri, sadece kısıtlayıcı önlemleri değil, aynı zamanda iletişim ve yorumlayıcı yaklaşımları da içermektedir. Bu stratejiler, çocukların dijital medya içeriklerini daha bilinçli ve eleştirel bir gözle değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır.

Teknolojinin hızla gelişmesi ve dijital araçların hayatımızın her alanına nüfuz etmesi, ebeveynlik süreçlerini de derinden etkilemiştir. Günümüzde ebeveynler, çocuklarının dijital dünyada karşılaşabilecekleri riskleri yönetmek ve fırsatları değerlendirmek amacıyla "dijital ebeveynlik" kavramını benimsemektedirler (Yılmaz, 2023). Dijital ebeveynlik, çocukların dijital medya kullanımının anlaması, desteklemesi, aracılık edilmesi ve düzenlemesidir (Bostancı, 2023). Sanal dünyanın sunduğu avantajlar kadar, çocuklar için barındırdığı riskler de bulunmaktadır. Özellikle çocukların ekran sürelerini dengelemek, çevrimiçi ortamda güvende tutmak ve çevrimiçi faaliyetlerini izlemek gibi konular, ebeveynlerin karşılaştığı zorluklar arasındadır (Akbaş ve Dursun, 2020). Bu noktada, ebeveynlerin dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmeleri ve çocuklarına dijital dünyada rehberlik etmeleri büyük önem taşır. Dijital ebeveynlik sürecinde, ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkileri de

önemli bir rol oynamaktadır. Ebeveynlerin çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmeleri, onların dijital dünyadaki deneyimlerini olumlu yönde etkileyebilir. Ayrıca, ebeveynlerin dijital dünyadaki gelişmeleri takip etmeleri ve çocuklarını bu konuda bilgilendirmeleri, çocukların dijital risklerden korunmasına yardımcı olabilir (Bostancı, 2023).

2.4. Ortak Ebeveynlik

Aile, tarihsel süreçte toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul edilmiştir. Ailenin bu denli önemli bir yere sahip olmasının ardında, toplumsal işlevlerini yerine getirme ve nesiller boyunca varlığını sürdürebilme yeteneği yatmaktadır (Macit, 2021). Toplumların sürekliliği ve sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi, aile yapısının sağlam temellere dayanmasıyla mümkün olmaktadır (Aktaş vd. 2012). Aile, bireylerin sosyal rolleri üstlendiği, duygusal bağların oluştuğu ve toplumla ilişkilerin öğrenildiği birincil sosyal kurumdur. Bu bağlamda, evlilik ve aile kurma süreçleri, bireylerin yaşam boyu sürecek yeni roller üstlenmesini ifade eder.

Çiftlerin evlenerek aile kurması, sadece eş olma rolünü benimsemekle kalmayıp, zaman içinde anne ve baba olma rollerine de adapte olmalarını gerektirir (Macit, 2021). İlk çocuğun doğumuyla birlikte başlayan ebeveynlik rolü, bireylerin yaşamlarının geri kalanında devam eden ve sorumluluk gerektiren bir süreçtir. Evlilik sona erse bile, anne ve baba olma rollerini bırakmak mümkün değildir (Sayan, 2021). Ebeveynlik, çocukların sağlıklı bir şekilde büyüyüp gelişmesini sağlamak için yapılan tüm fiziksel, duygusal ve sosyal faaliyetleri kapsayan bir süreçtir.

Günümüzde ebeveynlik kavramı, anne ve babanın çocukla olan ilişkisini ifade etmektedir. Bunun yanı sıra, modern ebeveynlik anlayışı içerisinde önemli bir kavram olan ortak ebeveynlik, ebeveynlerin çocukların bakımıyla ilgili sorumluluklarını paylaşmalarını, birbirlerine destek olmalarını ve iş birliği yapmalarını gerektirir (McHale, 1995). Ortak ebeveynlik, anne ve babanın yalnızca birbirleriyle olan ilişkisini değil, çocukla birlikte oluşturdukları dinamik üçlü ilişkiyi de kapsar (Rayana ve Atak, 2021). Bu ilişki biçiminde,

evlilik bağı devam etmese bile, çocuğun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik sorumlulukların paylaşılması ortak ebeveynlik için yeterlidir (Alan, 2023).

Ebeveynlik, sadece bireysel sorumluluklardan ibaret olmayıp, anne ve babalar arasındaki etkileşim ve iş birliğinin niteliğini de kapsamaktadır. Bu bağlamda, ortak ebeveynlik kavramı ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde oynadığı roller ve bu roller arasındaki iş birliğini ifade etmektedir. Ortak ebeveynlik, ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde birbirleriyle nasıl bir etkileşim içinde olduklarını, sorumlulukları nasıl paylaştıklarını ve bu süreçte nasıl bir uyum sağladıklarını tanımlar (Feinberg, 2003). Ebeveynler arasındaki bu iş birliği, hem çocukların gelişimini olumlu yönde etkileyen bir faktör hem de aile işlevselliği üzerinde belirleyici bir unsur olarak görülmektedir.

Ortak ebeveynlik, sadece ebeveynler arasındaki uyumu değil, aynı zamanda çocukların ihtiyaçlarının karşılanmasını ve onların sosyal-duygusal gelişimini de destekleyen bir süreçtir (Negrini, 2020). Ailelerin işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve ortak ebeveynlik süreçlerinin birbirleriyle nasıl etkileşim içinde olduğu gerek kuramsal araştırmalar gerekse saha uygulamaları açısından dikkate değer bir çalışma alanı oluşturmaktadır. Bu bağlamda, aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü, çağdaş ailelerin karşılaştığı zorlukları ve çözüm yollarını anlamak için oldukça önemli bir kısımda yer almaktadır.

2.4.1. Ortak Ebeveynliğin Boyutları

Ortak ebeveynlik kavramı, araştırmalarda ilk kez 1990'lı yıllarda incelenmeye başlanmış ve özellikle boşanmış ailelerdeki dinamikler üzerinde çalışılmıştır. 2000'li yıllarda ise bu kavram, evli bireyler ve sağlıklı aile ilişkileri üzerinde daha fazla araştırılmaya konu olmuştur (Özdemir vd., 2024). Ortak ebeveynlik ilişkisinin başlangıç noktası konusunda farklı görüşler olsa da genel olarak, bu ilişkinin somut hale gelmesi ilk çocuğun doğumuyla gerçekleşmektedir (Alan, 2023). Çiftlerin, çocuk sahibi olmadan önceki ilişkileri ve çocuk doğumuna dair beklentileri, bu ilişkinin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesini sağlamaktadır (Van Egeren ve Hawkins, 2004).

McHale (1995) ise ortak ebeveynliği üç farklı boyutta incelemiştir. Açık/gözlemlenen ortak ebeveynlik, ebeveynlerin çocukları yanlarındayken sergiledikleri uyum ve uyumsuzluk düzeylerini ifade eder ve bu durum gözlem yoluyla değerlendirilir. Kapalı/örtük ortak ebeveynlik, bir ebeveynin diğer ebeveynin yokluğunda çocuğa karşı tutumunu ve davranışlarını ele alır. Bu boyut, ebeveynin çocuk üzerindeki etkisini daha bireysel bir düzeyde inceler. Algılanan ortak ebeveynlik ise anne ve babanın birbirine ne kadar destek olduğunu, öz bildirim yoluyla değerlendiren bir boyuttur ve ebeveynlerin birbirlerine yönelik algılarının, ortak ebeveynlik süreçlerinde önemli bir rol oynadığına işaret eder.

Feinberg (2003), ortak ebeveynlik ilişkisinin aile sistemini etkileyen dört temel boyutu olduğunu öne sürmüştür. İlk boyut olan çocuk yetiştirme konularında anlaşma/anlaşmazlık, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki fikir birliği ya da farklılıklarını ifade eder. Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutarlı, ortak bir yaklaşım sergilemesinin, çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesi açısından kritik önem taşıdığını vurgular. İkinci boyut olan iş bölümü, çocuk bakımındaki görev ve sorumlulukların adil bir şekilde paylaşılmasını içerir. Bu, ebeveynler arasındaki iş bölümü memnuniyetini ve adalet duygusunu güçlendiren bir unsurdur. Eşit ve dengeli bir iş bölümü hem ebeveynler arasındaki saygıyı artırır hem de çocukların ebeveynleriyle olan ilişkilerini olumlu yönde etkiler (Vaizoğlu, 2008). Üçüncü boyut olan aile ilişkilerinin ortak yönetimi, ebeveynlerin kendi aralarındaki etkileşimlerini düzenlemelerini, diğer aile üyelerinin ilişkiye dahil edilmesini ve tüm ailenin eşit katkılarla bir denge içerisinde yönetilmesini kapsar. Bu süreçte sağlıklı iletişim kurmak ve aile içi dengeyi korumak oldukça önemlidir. Dördüncü boyut olan ortak ebeveynlik desteği/küçümseme, ebeveynler arasındaki destekleyici ve küçümseyici tutumları ele alır. Destekleyici ebeveynlik yaklaşımı, çocukların daha az davranış problemleri sergilemesini ve güvenli bağlanma geliştirmesini sağlarken, küçümseyici tutumlar çocuklarda dışa dönük davranış problemlerine yol açabilmektedir (Karababa, 2019).

2.4.2. Ortak Ebeveynlikte Sorumluluk ve Uyum

Anne ve babaların çocukla alakalı meselelerde beraber aksiyon almaları, çocukların duygusal-sosyal gelişimi üzerinde olumlu etkiler yaratır. Ortak ebeveynlik, çocukların bakım ve eğitiminde anne ve babanın eşit sorumluluk almasını ifade eden bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, çocukların yetiştirilmesi sürecinde birlikte hareket ederek, çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemeyi amaçlar. McHale (1995), ortak ebeveynliği ebeveynlik davranışında sorumluluk ve inisiyatif paylaşımı olarak tanımlamıştır. Ebeveynlerin evli, bekar ya da boşanmış olmalarına bakılmaksızın, ortak ebeveynlik yapabileceklerini belirtmiştir. Bu kavram, ebeveynlerin romantik, cinsel veya ekonomik ilişkilerinden bağımsız olarak, sadece çocuk odaklı iş birliğini ifade eder (Özdemir ve Sağkal, 2020).

Ortak ebeveynlik, sadece evli çiftler arasında değil, boşanmış ebeveynler arasında da önemli bir kavramdır. Boşanma sonrası birlikte ebeveynlik, çocukların her iki ebeveynle de sağlıklı ilişkiler sürdürmelerine olanak tanır ve duygusal dengelerini korumalarına yardımcı olur (Erdemir Aşıkoğlu vd., 2024). Ancak ebeveynler arasındaki çatışmaların devam etmesi durumunda, çocukların psikolojik sağlığı olumsuz etkilenebilir. Bu nedenle, boşanma sonrası dönemde ebeveynlerin iş birliği yapmaları ve çocuk odaklı bir yaklaşım benimsemeleri büyük önem taşır (Bilici, 2014).

Güç Paylaşımı ve Güven

Ebeveynler arasındaki güç paylaşımı da ortak ebeveynlik dinamiğinde kritik bir rol oynar. Eşitlikçi bir güç dağılımı, ebeveynlerin birbirlerine duydukları güveni artırır (Alan ve Çelik, 2023), çocukların ailedeki rol modellerini olumlu etkiler ve sağlıklı kişilik gelişimine katkıda bulunur. Ayrıca, ebeveynlerin kendi çocukluk deneyimleri de ebeveynlik tutumlarını şekillendirir. Kendi çocukluklarında baskı ve kısıtlamalara maruz kalan ebeveynler, çocuklarına daha özgür bir ortam sunma eğiliminde olabilirler (Açar ve Duran 2024).

Güven, ebeveynler arasındaki ilişkinin sağlamlığı ve etkinliği açısından önemlidir. Ebeveynlerin birbirlerine duydukları güven, ortak ebeveynlik ilişkilerinin kalitesini doğrudan etkiler. Güvenin yüksek olduğu ilişkilerde, ebeveynler arasında daha fazla iş birliği ve uyum gözlemlenirken, güven eksikliği çatışmalara ve iletişim sorunlarına yol açabilir. Bu durum, çocuğun duygusal ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyebilir. Dolayısıyla, ebeveynlerin kendi aralarındaki ilişkiyi güçlendirmeleri ve güven inşa etmeleri, çocuklarının sağlıklı bir ortamda büyümeleri için elzemdir (Feinberg vd., 2012).

Etkili İletişim

Ortak ebeveynlik, anne ve babaların çocuk yetiştirme sürecinde iş birliği yaparak sorumlulukları paylaşmaları ve çocuklarının gelişimine birlikte katkıda bulunmaları anlamına gelir. Bu süreçte iletişim kalitesi, ebeveynler arasındaki ilişkinin sağlamlığı ve etkinliği açısından kritik bir rol oynar. Ebeveynlerin birbirleriyle açık, dürüst ve empatik bir iletişim kurmaları, ortak ebeveynlik ilişkilerinin kalitesini doğrudan etkiler. Nitelikli bir iletişim, ebeveynler arasında güveni artırır, çatışmaları azaltır ve çocuk yetiştirme konusundaki tutarlılığı sağlar. Özellikle, ortak ebeveynliğe geçiş sürecinde uygulanan programlar, ebeveynlerin iletişim becerilerini geliştirerek, birlikte ebeveynlik ilişkisini olumlu yönde etkileyebilir (Özdemir vd., 2024). Bu tür programlar, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki iş birliğini ve koordinasyonunu artırarak, aile içi uyumu destekler. Ayrıca, ebeveynler arasındaki güç paylaşımı da iletişim kalitesiyle yakından ilişkilidir. Eşitlikçi bir güç dağılımı, ebeveynlerin birbirlerine duydukları güveni artırır ve iletişimlerini olumlu yönde etkiler (Alan ve Çelik, 2023). Bu durum, çocukların sağlıklı bir aile ortamında büyümelerine katkı sağlar.

Ortak ebeveynlik, ebeveynlerin çocuklar hakkında beraber karar almasını gerektirir. Bu, çocukların eğitimini nasıl sürdüreceği, nerede yaşayacağı, meslek seçimi ve sağlık gibi konularda ortak bir uzlaşmayı içerir (Kurt, 2018). Ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumları ile annelik ve babalık rolleri arasındaki ilişki ortak ebeveynlikte önemlidir (Kılıçgün, 2015). Ortak ebeveynlikte sorumluluk dağılımı ve eşitlik yaklaşımı, ebeveynlerin

kendi güçlü ve zayıf yönlerini fark ederek rol dağılımını bu denge etrafında yapmalarını gerektirir.

Aile İşleyişi ve Davranış

Ortak ebeveynlik, aile işleyişi ve çocukların uyumu üzerinde önemli etkilere sahiptir. Ebeveynler arası eşgüdümün niteliğini tanımlayan ortak ebeveynlik, aile üzerine yapılan çalışmalar bağlamında önleyici müdahalelerin bulunduğu bir sistem olarak değerlendirilmektedir (Özdemir ve Sağkal, 2020). Bu durumun etkileri sadece teoride değil, pratikte de açıkça gözlemlenebilir. Burada dikkat çeken bir nokta da ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerinde sergiledikleri tutumlar, çocukların okula uyum becerilerini de doğrudan etkiler. Özellikle, koruyucu ve baskıcı tutumların artması, çocukların okul içi uyumlarının azalmasına neden olurken, demokratik tutumların artması bu becerilerin gelişmesine katkı sağlar (Altay ve Güre, 2012). Bu nedenle, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını gözden geçirmeleri ve daha demokratik bir yaklaşım benimsemeleri, çocukların aile içinde ve sosyal ortamlarda daha uyumlu bireyler olarak gelişmelerine yardımcı olacaktır. Sonuç olarak, ebeveynler arasındaki iş birliği ve uyum, sadece çocukların değil, tüm ailenin refahı için vazgeçilmez unsurlardır.

Dijital Ebeveynlik ve Sosyal Medya

Dijital ebeveynlik farkındalığı beş temel boyutta incelenmektedir. Bu boyutlar verimli kullanım, risklerden koruma, model olma, dijital ihmal ve yeniliklere açıklık olarak tanımlanır. Ebeveynlerin sanal dünyada çocuklarına etkili bir şekilde rehberlik edebilmeleri için bu alanlarda bilinç geliştirmeleri gerekmektedir. Geliştirilen farkındalık, ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişkide denge sağlamalarına yardımcı olmakta ve ebeveynler arası görev paylaşımını destekleyerek aile içindeki uyumu artırmaktadır (Manap ve Durmuş, 2020).

Ebeveynlerin çocuklarına yönelik sosyal medya paylaşımları modern ebeveynlik modelleri arasında yer almaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına ait içerikleri sosyal medyada

paylaşmalarının altında takdir edilme arzusu ve kendilerini mutlu hissetme motivasyonu yatmaktadır (Omur ve Uyar, 2022). Ancak, bu paylaşımların çocukların mahremiyetini tehlikeye atabileceği konusunda da uyarılarda bulunmuşlardır. Sosyal medya paylaşımı konusunda bilinçlenmek hem çocukların dijital haklarını korur hem de eşlerle görev paylaşımı sırasında sorumluluk bilinci kazandırır.

Cinsiyet Rolleri

Toplumsal cinsiyet rolleri ve ortak ebeveynlikte denge, aile içi ilişkilerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi ve çocukların gelişimi açısından öneme sahiptir. Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, çocuk bakımı ve ev içi faaliyetlerdeki iş bölümünü belirler. Eşitlikçi tutumlara sahip ebeveynlerin ev içi faaliyetler ve çocuk bakımında daha dengeli bir görev paylaşımı yapmaları, çocukların gelişimi üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (Çiçek ve Erkal, 2023). Babaların eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olmaları, çocuklarına karşı daha sıcak ve açıklayıcı bir yaklaşım sergilemelerini sağlamakta, cezalandırıcı tutumlardan uzak durmaları, çocukların uyumlu sosyal davranışlar geliştirmelerine katkı sunmaktadır (Açar ve Duran, 2024).

Toplumsal cinsiyet rolleri, toplum tarafından belirlenen ideal kadın ve erkek kalıpları özelinde şekillenir ve bu roller, aile içindeki görev dağılımını doğrudan etkiler (Çağırkan, 2022). Cinsiyetlere geleneksel bakış açısı, ev işleri ve çocukların bakımı gibi sorumlulukların kadınlara yüklenmesine neden olurken, erkeklerin daha çok hane dışı işlerde aktif olmaları beklenir, kadınların iş yaşamı ve aile içinde çift yük altında kalmalarına yol açar (Lecaj, 2019).

Toplumsal cinsiyet rollerinin kuşaklar arası aktarımı, aile içi görev dağılımında ve ebeveynlik sorumluluklarında belirleyici bir etki yaratmaktadır. Geleneksel roller, ev içi emek ve çocuk bakımında kadınlara daha fazla sorumluluk yüklerken, eğitim ve teknolojik gelişmelerle birlikte genç kuşaklarda bu anlayışta dönüşümler gözlemlenmektedir. Bu değişim, aile içinde daha dengeli bir görev paylaşımını mümkün kılmakta ve ortak ebeveynlik uygulamalarının güçlenmesine zemin hazırlamaktadır (Çağırkan, 2022).

Eşitlikçi ebeveynlik yaklaşımı, aile dinamikleri üzerinde derin ve çok yönlü etkiler yaratmaktadır. Geleneksel cinsiyet rollerinin yeniden tanımlanmasıyla birlikte, ebeveynler arasındaki iş birliği ve sorumluluk paylaşımı daha dengeli bir hâl almıştır. Bu dönüşüm, aile içi ilişkilerin güçlenmesine ve çocukların gelişim süreçlerinin desteklenmesine katkı sağlamaktadır. Eşitlikçi ebeveynlik, ebeveynlerin çocuk yetiştirme süreçlerinde eşit sorumluluk almasını ve kararları birlikte vermesini teşvik eder. Bu yaklaşım, aile içi görev dağılımında adaleti sağlarken, ebeveynler arasındaki iletişimi ve iş birliğini de artırır. Eşitlikçi ebeveynlik uygulamaları, aile içi uyumu desteklemekte ve çocukların psikososyal gelişimini olumlu yönde etkilemektedir (Alan ve Çelik, 2023).

2.4.3. Modern Aile Yapısında Ortak Ebeveynlik

Modern aile yapısında ortak ebeveynliğin değişen rolleri, toplumsal dönüşüm süreçleriyle birlikte değişime uğramıştır. Geleneksel geniş aile yapısından çekirdek aileye geçiş, Sanayi Devrimi sonrasında ortaya çıkmıştır (Yaylalı, 2022). Bu dönüşüm, aile içindeki rollerin yeniden tanımlanmasını ve ebeveynlik sorumluluklarının paylaşımında değişiklikleri beraberinde getirmiştir.

Geleneksel aile yapısında, erkekler evin geçimini sağlarken, kadınlar ev işleri ve çocuk bakımından sorumlu tutulmuştur. Ancak modernleşme süreciyle birlikte, kadınların eğitim seviyesinin yükselmesi ve iş hayatına katılımları artmıştır. Bu durum, aile içindeki cinsiyet rollerinin yeniden tanımlanmasına ve ebeveynlik sorumluluklarının daha dengeli bir şekilde paylaşılmasına zemin hazırlamıştır (Bayer, 2020). Ebeveynlik rollerindeki bu değişim, çocukların gelişimi üzerinde de olumlu etkiler yaratmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarıyla daha fazla vakit geçirmesi, onların fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimlerini desteklemektedir. Bu destek, aileye toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha esnek ve kapsayıcı bir bakış açısı sunmaktadır. (Gökler ve Atamtürk, 2021).

Modern aile yapısında ortaya çıkan yeni ebeveynlik modelleri, tek ebeveynli aileler, boşanmış aileler gibi aile yapılarını da içermektedir. Bu çeşitlilik, ebeveynlik rollerinin esnekliğini ve adaptasyon yeteneğini artırmaktadır (Yaylalı, 2022). Modern ailelerde

ebeveynlik rollerinin yeniden tanımlanması, toplumsal değişimlerin ve teknolojik ilerlemelerin etkisiyle hız kazanmıştır. Geleneksel aile yapısından modern çekirdek aileye geçiş, ebeveynlerin çocuk yetiştirme süreçlerindeki sorumluluklarını ve rollerini dönüştürmüştür. Bu dönüşüm, ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerini, eğitim yaklaşımlarını ve günlük yaşam pratiklerini derinden etkilemiştir.

Teknolojinin hızla ilerlemesi ve dijital araçların günlük yaşama entegrasyonu, ebeveynlik kavramına yeni bir boyut kazandırmıştır. Dijital ebeveynlik, çocukların dijital dünyadaki deneyimlerini yönetme ve yönlendirme sorumluluğunu beraberinde getirmiştir. Ebeveynlerin dijital farkındalık düzeyleri, çocuklarının bilinçli medya tüketimi üzerinde doğrudan etkilidir. Bu bağlamda, ebeveynlerin dijital dünyada çocuklarına rehberlik etme biçimleri, ekonomik, sosyal ve kültürel sermayeleriyle ilişkilidir (Zinderen ve Aslan, 2024). Dijital ebeveynlik, çocukların dijital medya ve çevrim içi alanlarla etkileşimlerinin faydalı bir düzeye çıkarılmasını sağlarken, muhtemel risklerin en aza indirilmesini hedefleyen uygulamalara işaret etmektedir (Odabaşı, 2015).

2.4.4. Aile Yapılarının Ortak Ebeveynlik Üzerindeki Etkisi

Modern toplumlarda aile yapıları, çekirdek ve geniş aileler olarak iki temel kategoride incelenmektedir. Çekirdek aile, anne, baba ve çocuklardan oluşurken, geniş aile; büyükanne, büyükbaba ve diğer akrabaları da içeren daha geniş bir yapıyı ifade eder. Bu farklı aile yapıları, ebeveynlik rollerinin ve sorumluluklarının paylaşımında belirgin farklılıklara yol açmaktadır. Çekirdek ailelerde, ebeveynlik sorumlulukları genellikle anne ve baba arasında paylaşılır. Bu yapı, ebeveynlerin çocuklarıyla daha yakın ve birebir ilişkiler kurmasını sağlar. Ancak, tüm sorumluluğun iki ebeveyn üzerinde yoğunlaşması, özellikle her iki ebeveynin de çalıştığı durumlarda, zaman yönetimi ve stres gibi konularda zorluklar yaratabilir. Bu durum, ebeveynlerin çocuklarına yeterli zamanı ayıramama endişesini beraberinde getirebilir (Coşkun, 2005).

Geniş ailelerde ise, çocuk bakımında büyük ebeveynler ve diğer akrabaların desteği önemli bir rol oynar. Bu destek, ebeveynlerin yükünü hafifletirken, çocukların farklı

kuşaklarla etkileşim kurarak sosyal becerilerini geliştirmelerine de katkı sağlar. Ancak, geniş aile yapısında yaşayan çocukların aile ortamını algılamalarında farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Örneğin, geniş ailede yetişen çocuklar, çekirdek aileye göre aile içi ilişkileri farklı algıladıkları saptanmıştır (Bayram ve Ergin, 2024). Geniş ailelerde, büyük ebeveynlerin çocuk bakımına katılımı, ebeveynlerin iş yükünü azaltırken, çocukların da farklı deneyimlerden faydalanmasını sağlar. Geniş ailelerde büyüyen çocuklar, farklı kuşaklarla etkileşim kurarak sosyal becerilerini geliştirebilirler. Ancak, çekirdek ailelerde büyüyen çocuklar, ebeveynleriyle daha yakın ilişkiler kurma fırsatı bulurlar. Bu farklılıklar, çocukların kişilik gelişiminde ve sosyal ilişkilerinde belirleyici olabilir (Pekkarakaş, 2010).

2.4.5. Ortak Ebeveynlik Sürecinde Aile Dinamiklerinde Çatışma Yönetimi

Çatışmalar, bireysel ve örgütsel olarak insan ilişkilerinin kaçınılmaz bir parçasıdır. Özellikle örgütlerde, farklı bireylerin bir araya gelmesiyle birlikte çatışmaların ortaya çıkması muhtemeldir (Akgündüz, 2006). Bu çatışmaların yapıcı bir şekilde çözülmesi, örgütün verimliliği ve çalışanların memnuniyeti açısından büyük önem taşır. Çatışmaların etkin bir şekilde yönetilmesi, örgütlerin etkinliği ve verimliliği üzerinde olumlu etkiler yaratır (Akkirman, 1998).

Ebeveynler arasındaki çatışmaların yönetimi, çocukların duygusal ve davranışsal tepkilerini doğrudan etkileyebilir. Özellikle, ebeveynler arası çatışmaların sıklığı, konuları ve çözüm biçimleri, çocukların bu çatışmalara verdikleri tepkiler üzerinde belirleyici olabilir. Bu bağlamda, ebeveynlerin çatışma yönetiminde kullandıkları stratejiler, çocukların uyum süreçleri üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler yaratabilir (Feinberg vd., 2012). Ayrıca, boşanma sürecinde çatışma yönetimi ve aile arabuluculuğu, ebeveynler arasındaki anlaşmazlıkların çözümünde önemli bir rol oynar. Bu süreçte, çatışmaların barışçıl bir şekilde çözüme kavuşturulması hem ebeveynler hem de çocuklar için daha sağlıklı bir ortam oluşturur (Erikel ve Kamalova, 2023).

Ebeveynlerin çatışma yönetim tarzları, aile içi ilişkilerin kalitesini ve çocukların psikososyal uyumunu etkileyen önemli faktörlerdendir. Özellikle, işbirlikçi ve uzlaşmacı

çatışma yönetim tarzları, aile içi uyumu artırırken, kaçınmacı veya rekabetçi tarzlar ilişkileri olumsuz etkileyebilir (Karcıoğlu ve Alioğulları, 2012). Bu nedenle, ebeveynlerin çatışma yönetim becerilerini geliştirmeleri, aile içi ilişkilerin kalitesini arttırır. Sonuç olarak, ortak ebeveynlik sürecinde çatışma yönetimi, aile dinamikleri ve çocukların gelişimi üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Ebeveynlerin çatışma çözme becerilerini geliştirmeleri ve yapıcı stratejiler benimsemeleri hem kendi ilişkileri hem de çocuklarının sağlıklı gelişimi için önem taşır.

Ebeveynler arası çatışma yönetimi, çocukların duygusal, davranışsal ve akademik uyumları üzerinde belirleyicidir. Çatışmalar yıkıcı biçimde ele alındığında olumsuz duygular artarken, yapıcı biçimde ele alındığında olumlu tepkiler desteklenir (Cummings vd., 2002). İş-aile çatışması ise çalışan ebeveynlerin sıkça karşılaştığı bir durumdur ve bu çatışma, ebeveynlerin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkilere yol açabilir (Parlak ve Karaköse, 2021). Bu durum, ebeveynlerin iş ve aile sorumluluklarını dengelerken karşılaştıkları zorlukların, ortak ebeveynlik uyumunu da etkileyebileceğini göstermektedir.

Etkili ve dengeli çatışma çözme stratejileri yalnızca çocukların sosyal uyumunu ve akademik başarısını (McCoy vd., 2013) değil, öznel iyi oluşlarını da güçlendirir (Koruklu vd., 2013). Rol paylaşımının adil yapılması ve sorumlulukların dengeli dağılması, çatışmaların hem önlenmesinde hem de yönetilmesinde kritik olup sağlıklı bir aile ortamı yaratır. Açık, dürüst ve empatik iletişim kuran ebeveynlerin model olduğu yapıcı çatışma yaklaşımları, çocukların problem çözme becerilerini ve sosyal ilişkilerini olumlu yönde şekillendirir (Dereli, 2008). Dolayısıyla, ebeveynlerin çatışma çözme becerilerini geliştirmeye yönelik programlar aile içi ilişkilerin genel sağlığı açısından büyük önem taşır.

2.5. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik konularına odaklanan araştırmalar ele alınmıştır. Araştırmalar, yurt içi ve yurt dışındaki çalışmalar şeklinde sınıflandırılarak sunulmuştur. Bu sayede, çalışmanın kuramsal temelleri güçlendirilmiş ve değişkenler arasındaki ilişkilerin daha geniş bir perspektifte

değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Sunulan araştırmalar aracılığıyla, aile işlevselliği ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiyi, bu ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolünü anlamaya yönelik kapsamlı bir çerçeve oluşturulması hedeflenmiştir.

2.5.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Demir (2016), lise öğrencilerinin sosyal medyayı kullanım düzeylerine göre aile içi iletişimlerinde farklılık olup olmadığını incelemiştir. 714 öğrenciyle yürütülen araştırmada, öğrencilerin sosyal medya kullanım seviyelerine göre aile içi iletişim puanlarında anlamlı bir fark bulunmamış ancak sosyal medya kullanım sıklığı ve süresi ile aile içi iletişim düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Sosyal medyayı yoğun kullanan öğrencilerin aile iletişimini daha zayıf algıladıkları ve sosyal medyayı daha özgür bir alan olarak gördükleri belirlenmiştir. Benzer şekilde, Dilber (2019) tarafından 425 üniversite öğrencisiyle yürütülen çalışmada da sosyal medya kullanımının aile içi iletişimi olumsuz etkilediği, iletişimsizlik, sosyal izolasyon ve çatışmalara yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz (2022)'ın lise öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmada da sosyal medya kullanmayan öğrencilerin aile iletişim tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüş ve sosyal medya kullanımının aile iletişimini olumsuz etkilediği desteklenmiştir. Aksu (2024)'nun ebeveynlerle yaptığı nitel çalışmada ise sosyal medya kullanımının, sınırlı olumlu içerik dışında, aile ilişkilerini olumsuz etkilediği ve aile mahremiyetine zarar verdiği ortaya konmuştur. Gelen ve arkadaşlarının (2024) ebeveynler üzerinde gerçekleştirdiği araştırma da bu sonuçları desteklemektedir; araştırmada, aile içi iletişim düzeylerinin sosyal medya kullanım süresi, eğitim düzeyi ve ebeveyn tutumlarına göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Bu bulgular, sosyal medya kullanımının gerek çocuklar gerekse ebeveynler açısından aile iletişimini olumsuz yönde etkileyebildiğini göstermektedir.

Sosyal medya kullanımının yalnızca iletişim değil, aile işlevselliği ve evlilik uyumu gibi daha geniş yapılar üzerinde de etkileri bulunmaktadır. Çelik (2018), öğretmenler üzerinde yaptığı çalışmada, internet ve sosyal medya bağımlılığının evlilik uyumu ve aile işlevselliğiyle hem olumlu hem olumsuz ilişkiler gösterebildiğini ortaya koymuştur. Yine Sayın (2021)'ın üniversite öğrencileriyle yürüttüğü araştırmada, internet bağımlılığının aile

işlevselliği üzerinde özellikle iletişim boyutunda olumsuz etkiler yarattığı belirlenmiş, bilinçli internet kullanımının sağlıklı aile işlevselliğini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Benzer şekilde Yayman (2019), lise öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada, sosyal medya ve oyun bağımlılığının aile işlevselliğiyle ilişkisini incelemiştir. Bulgular hem sosyal medya hem de oyun bağımlılığının sağlıksız aile işlevleriyle anlamlı şekilde ilişkili olduğunu ve aile işlevlerini yordadığını göstermiştir. Ayrıca cinsiyet, yaş ve okul türüne göre bazı farklılıklar da bulunmuştur. Bu bulgular, bağımlılık türü ne olursa olsun yoğun çevrim içi etkinliklerin aile işlevselliğini zayıflatabileceğini ortaya koymaktadır.

Aile içi iletişim ve işlevselliğe ilişkin bulguları destekleyen diğer bir araştırma, Aktaş Özdemir (2021)'in evli çiftlerle gerçekleştirdiği çalışmadır. Araştırmada, sosyal medya kullanımının aile içi iletişimi özellikle yaş ve öğrenim düzeyine göre farklılaştırdığı; cinsiyet, çalışma durumu ve gelir düzeyine göre ise anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür. Benzer şekilde, Işık Karaşahin (2021) ortaokul öğrencileri ve ebeveynleriyle yaptığı araştırmada, ekran süresinin çocukların duygusal ve davranışsal düzenleme becerileriyle psikolojik iyilik hallerini olumsuz etkilediğini; bu durumun ebeveyn stresi, çatışma ve psikolojik durum gibi ailesel faktörlerle de ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

2.5.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Coley ve Schindler (2008), düşük gelirli aileler üzerinde yaptıkları çalışmada, babaların ebeveynlik ve ekonomik katkılarının anne ve aile işlevselliği üzerindeki etkilerini incelemiştir. Bulgular, babaların çocuk bakımına yönelik katkılarındaki artışın, annelerin psikolojik sıkıntı ve ebeveynlik stresini azalttığını; ekonomik katkıların ise aile işlevselliği üzerinde sınırlı bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, Xu ve arkadaşları (2014) da ebeveynlerin aile işlevselliğine dair algılarını incelemiş ve anne-babaların genel olarak benzer algılara sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, çocuk kız olduğunda anneler daha fazla aile içi çatışma bildirirken, çocuk erkek olduğunda babalar daha fazla denetim problemi yaşamıştır. Yine Kim ve arkadaşlarının (2014) Güney Kore'de gerçekleştirdiği çalışmada, aile işlevselliği, aile iletişimi ve doyumunun bireylerin

ayrımlaşma düzeyleriyle ilişkili olduğu bulunmuş; özellikle yaşlı bireylerin daha yüksek ayrımlaşma düzeyine sahip olduğu ve bunun da daha güçlü aile birliği ve esnekliği ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Bu çalışmalar, aile işlevselliğinin farklı demografik ve bireysel değişkenlerle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Öte yandan, sosyal medya kullanımının bireylerin ruh sağlığı ve aile sistemi üzerindeki etkileri farklı araştırmalarda ortaya konmuştur. Andreassen, Pallesen ve Griffiths (2017), sosyal medyanın aşırı kullanımının narsisizm, öz-saygı ve çeşitli demografik özelliklerle ilişkili olduğunu belirlemiştir. Bulgular, özellikle düşük yaş, kadın olmak, düşük eğitim ve gelir düzeyi, düşük benlik saygısı ve yüksek narsisizmin sosyal medya bağımlılığıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Primack ve arkadaşları (2017) ise çok sayıda sosyal medya hesabına sahip olmanın depresyon ve kaygı düzeylerini artırdığını tespit etmiştir. Benzer şekilde, Berryman, Ferguson ve Neggy (2018), sosyal medya kullanım süresi ile zihinsel işlevler arasında anlamlı bir ilişki bulmamış olsa da dikkat çekmek amacıyla endişe verici içerik paylaşımının intihar düşünceleriyle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, sosyal medya kullanımının özellikle ruh sağlığı açısından önemli risk faktörleri barındırdığını göstermektedir.

Sosyal medya ve aile ilişkileri bağlamında, Procentese ve arkadaşları (2019) ergen çocuğu olan ebeveynlerle yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin sosyal medya algılarının, kolektif aile yeterliği ile açık iletişim arasındaki ilişkide aracı bir rol oynadığını bulmuştur. Yani, sosyal medyanın aile üzerindeki etkilerinden ziyade, ebeveynlerin bu etkileri nasıl algıladığı ve yönettiği daha belirleyici bulunmuştur.

Ortak ebeveynlik ve bağımlılık ilişkisine odaklanan çalışmalardan biri Sun (2023)'a aittir. Araştırma, rekabetçi ortak ebeveynlik biçimlerinin ergenlerde internet bağımlılığını artırdığını, ayrıca cinsiyetin bu ilişki üzerinde anlamlı bir rol oynadığını göstermiştir. Bu bulgular, ebeveynlik örüntülerinin çocuk ve ergenlerde çevrim içi bağımlılıklar üzerinde doğrudan etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Son olarak, Cunha ve arkadaşlarının (2025) Portekiz'de yürüttükleri çalışmada, aile işlevselliği ile çocukların güçlükleri ve prososyal davranışları arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü incelenmiştir. Bulgular, zayıf aile işlevselliği ve yüksek düzeyde ortak ebeveynlik çatışmasının çocuklarda daha fazla güçlük ve daha az prososyal davranışla ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, ailede yaşanan problemler ebeveynler arası iş birliğini azaltarak çocukların güçlüklerini artırmakta ve prososyal davranışlarını azaltmaktadır.

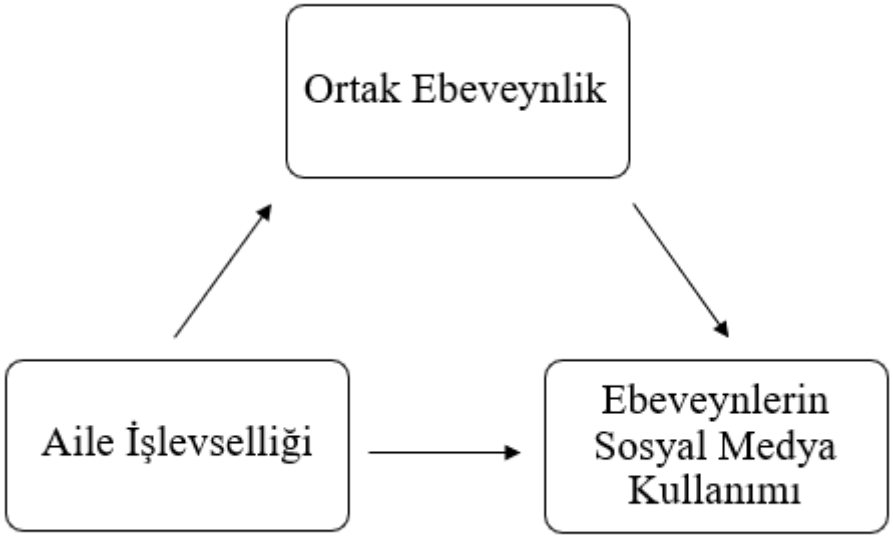
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem özellikleri, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizinde kullanılan yöntemler açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü incelenmiştir. Çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline dayanmaktadır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin, bu değişkenlere herhangi bir müdahalede bulunulmaksızın incelendiği araştırma desenidir (Büyüköztürk vd., 2021). Araştırmanın temel amacı, aile işlevselliğinin ebeveynlerin sosyal medya kullanımına olan etkisinin, ortak ebeveynlik aracılığıyla gerçekleşip gerçekleşmediğini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, modelde ebeveynlerin sosyal medya kullanımı bağımlı değişken, aile işlevselliği bağımsız değişken ve ortak ebeveynlik aracı değişken olarak ele alınmıştır.

Aracılık modeli, bir bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin, üçüncü bir değişken (aracı) yoluyla dolaylı biçimde gerçekleşip gerçekleşmediğini test etmeye yönelik bir istatistiksel yaklaşımdır (Hayes, 2022). Bu çalışmada kuramsal çerçeveden hareketle, sosyal medya kullanımının aile işlevselliğine doğrudan etkisinin yanı sıra bu etkinin ortak ebeveynlik yoluyla dolaylı olarak da gerçekleşebileceği varsayılmıştır. Araştırma modeli, bu varsayımı test etmeye yönelik olarak yapılandırılmıştır. Söz konusu ilişkileri açıklayan araştırma modeli Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Aile işlevselliği ve ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasında ortak ebeveynliğin aracı rolünü açıklayan model

3.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın katılımcılarını, Türkiye'de ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde (1–12. sınıf) öğrenim gören çocuklara sahip evli ebeveynler oluşturmaktadır. Veri toplama süreci çevrim içi olarak yürütülmüştür. Hazırlanan anket formu, sosyal medya ve iletişim ağları aracılığıyla ebeveynlere ulaştırılmış ve gönüllü olarak katılım sağlayan bireylerden veri toplanmıştır.

Katılımcıların seçiminde herhangi bir özel ölçüt belirlenmemiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden ebeveynlerin yanıtları değerlendirmeye alınmıştır. Çalışma boyunca gizlilik ve gönüllülük esas alınmış, katılımcıların kişisel verilerinin korunmasına dikkat edilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların demografik özellikleri

Değişken	**n**	**%**
Cinsiyet		
Kadın	290	72,7
Erkek	109	27,3
Eğitim Durumu		
İlkokul	55	13,8
Ortaokul	44	11,0
Lise	101	25,3
Üniversite	152	38,1
Yüksek Lisans/Doktora	47	11,8
Yaşanılan Evin Durumu		
Kendi eviniz	292	73,2
Kirada	101	25,3
Aile yanında	6	1,5

Tablo 1'de katılımcıların demografik özellikleri sunulmuştur. Katılımcıların %72,7'si (n = 290) kadın, %27,3'ü (n = 109) erkektir. Eğitim durumuna bakıldığında, katılımcıların %13,8'i (n = 55) ilkokul, %11'i (n = 44) ortaokul, %25,3'ü (n = 101) lise, %38,1'i (n = 152) üniversite, %11,8'i (n = 47) ise yüksek lisans veya doktora mezunudur. Yaşanılan ev durumlarına göre dağılımında ise %73,2'sinin (n = 292) kendi evinde, %25,3'ünün (n = 101) kirada ve %1,5'inin (n = 6) aile yanında yaşadığı görülmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması 43'tür.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin 05.12.2024 tarih ve 17/53 sayılı etik kurul onayı (E-84026528-050.99-2400316072) sonrası belirlenen anketlerin çevrimiçi formları, çevrimiçi ortamlarda (WhatsApp veli grupları, Telegram veli grupları) kriterlere uyan ve gönüllü katılım sağlamak isteyen ebeveynlere ulaştırılmıştır. Katılımcıların yanıtları Google Forms üzerinden çevrimiçi olarak toplanmış, analiz öncesinde düzenlemeler yapılmıştır. Toplam verilerden (n=454), maddelere eksik veya hatalı cevap veren ve kriterleri karşılamayan 55 kişi veri setinden çıkarılmış ve 399 katılımcının verileri ile analizler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analizi SPSS 27 istatistik paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Parametrik testlerin uygulanabilirliğini değerlendirmek amacıyla değişkenlerin çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir. Bu değerlerin -1 ile +1 aralığında olması koşulu temel alınmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2012). Yapılan analizler sonucunda, tüm değişkenlerin bu sınırlar içinde yer aldığı, ayrıca histogram ve QQ Plot grafiklerinin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda veri setinin normal dağılıma uygun olduğu kabul edilmiş ve analizlerde parametrik yöntemler kullanılmıştır.

Araştırmada yer alan değişkenlerin bazı demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Bağımsız Örneklemler için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin yönünü ve düzeyini belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra, aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolünü test etmek amacıyla Hayes (2022)'in geliştirdiği PROCESS makrosu (Model 4) kullanılarak basit aracılık analizi gerçekleştirilmiştir. Analizler SPSS 27.0 sürümünde, PROCESS v4.2 eklentisi aracılığıyla yürütülmüş ve bootstrap yöntemi kullanılarak 5000 örneklem üzerinden %95 güven düzeyinde güven aralıkları oluşturulmuştur. Bootstrap analizinde dolaylı etkinin istatistiksel olarak anlamlı kabul edilebilmesi için güven aralığının alt ve üst sınırlarının sıfır değerini içermemesi gerekmektedir (Hayes, 2022). Bu çerçevede,

aracı değişken olan ortak ebeveynliğin modele katkısı ve aracılık etkisinin geçerliliği değerlendirilmeye çalışılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veriler, ebeveynlerin çevrim içi ortamda gönüllü olarak yanıtladıkları anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Verileri toplamak amacıyla, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan Kişisel Bilgi Formu, Sosyal Medya Kullanım Ölçeği, Aile Değerlendirme Ölçeği ve Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçeklerin tümü daha önce Türkçeye uyarlanmış ve geçerlik-güvenirlik analizleri yapılmış araçlardır. Aşağıda veri toplama araçları detaylı olarak açıklanmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu, katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgileri toplamak amacıyla oluşturulmuştur. Formda demografik (cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, çalışma durumu, gelir durumu, çocuk sayısı, çocuk yaşı, yaşanılan evin durumu, evde çekirdek aile dışında yaşayan biri var mı, evlilik süresi) değişkenlere yer verilmiştir. Bu form sayesinde örneklem grubunun tanımlayıcı özellikleri belirlenmiştir. Formda kişisel verilerin korunmasına özen gösterilmiş ve kimlik belirleyici herhangi bir bilgi istenmemiştir.

3.4.2. Sosyal Medya Kullanım Ölçeği

Sosyal Medya Kullanım Ölçeği (SMKÖ), bireylerin sosyal medya platformlarındaki kullanım düzeylerini çok boyutlu bir biçimde değerlendirmek amacıyla Deniz ve Ünal (2019) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, sosyal medya kullanımının bireylerin günlük yaşamındaki sıklığı ve bu ortamlarda sahip oldukları yeterlilik düzeyini ölçmeyi hedeflemektedir. Ölçek, beşli Likert tipidir ve toplam 8 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar, her bir ifadeye ne düzeyde katıldıklarını "Kesinlikle Katılmıyorum" ile

"Kesinlikle Katılıyorum" arasında belirtmektedirler. Maddeler Süreklilik ve Yetkinlik olmak üzere iki alt boyutta toplanmaktadır.

Süreklilik alt boyutu, ölçeğin ilk dört maddesini kapsar. Bu maddeler, bireylerin sosyal medyada geçirdikleri zamanın sıklığını ve bu ortamlarda bulunma sürekliliğini ölçmektedir. Bu boyut, bireyin sosyal medya platformlarına ne kadar sık eriştiğini, gün içerisinde sosyal medya ile ne düzeyde etkileşim kurduğunu ve bu etkileşimlerin rutinleşme durumunu yansıtır. Yetkinlik alt boyutu ise ölçeğin son dört maddesini kapsar. Bu maddeler bireylerin sosyal medya platformlarını ne derece etkili ve verimli kullandıklarını belirlemeye yöneliktir. Bu alt boyut, bireyin sosyal medya kullanımı sırasında kendini ne kadar yeterli hissettiği, içerik oluşturma, paylaşma, düzenleme ya da dijital araçları kullanmadaki beceri düzeyini yansıtır. Aynı zamanda bireyin çevrimiçi ortamda karşılaştığı sorunları çözme yetisi ve teknik bilgiye sahip olup olmaması da bu boyutla ilişkilidir.

Ölçekten elde edilebilecek toplam puan 8 ile 40 arasında değişmektedir. Yüksek puanlar, bireyin sosyal medya kullanım sıklığının ve yeterlilik düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu da bireyin sosyal medya ortamlarında hem daha fazla zaman geçirdiğini hem de bu ortamları daha etkin biçimde kullandığını ifade eder. SMKÖ'nün psikometrik özellikleri değerlendirildiğinde, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu görülmektedir. Geliştirici çalışmalarda ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa katsayısı .824 olarak bildirilmiştir. Alt boyutlara ilişkin yapılan analizlerde ise süreklilik boyutu için .721, yetkinlik boyutu için .734 güvenilirlik düzeyleri elde edilmiştir. Bu değerler, ölçeğin sosyal medya kullanım davranışlarını güvenilir bir biçimde ölçtüğünü ortaya koymaktadır. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .86 bulunmuştur ($\alpha = .86$).

3.4.3. Aile Değerlendirme Ölçeği

Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ), Amerika Birleşik Devletleri'nde Brown Üniversitesi ve Butler Hastanesi tarafından Aile Araştırma Programı kapsamında 1983 yılında geliştirilmiş, McMaster Aile İşlevleri Model'ine dayanan teorik bir çerçeveye oturtulmuştur. Ölçek, bir ailenin işlevselliğini değerlendirmeyi ve aile üyelerinin aile

içindeki görev ve rollerini ne ölçüde yerine getirdiğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Klinik olarak uygulanabilir nitelikte olan bu araç hem araştırmalarda hem de psikolojik değerlendirme süreçlerinde aile sisteminin genel yapısını ve işleyişini analiz etmede kullanılmaktadır.

Epstein ve arkadaşları (1983) tarafından yapılan geçerlik çalışmaları, ölçeğin yedi faktörlü yapısını doğrulamış ve maddelerin alt boyutları yordama gücünü ortaya koymuştur. Türkiye'de geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ise Bulut (1989) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında, alan uzmanlarından oluşan bir ekip tarafından madde analizleri gerçekleştirilmiş ve 60 maddelik Türkçe form oluşturulmuştur. Test-tekrar test güvenirliği ve iç tutarlılık analizleri sonucunda da ölçeğin güvenilirliği yüksek bulunmuştur. Alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa değerleri .42 (Roller) ile .90 (Genel İşlevler) arasında değişmektedir. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .92 bulunmuştur ($\alpha = .92$).

Aile Değerlendirme Ölçeği toplam 60 maddeden oluşmaktadır ve bu maddeler McMaster modeli temel alınarak yapılandırılan yedi alt boyutta toplanmıştır. Bu alt boyutlar problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel fonksiyonlar şeklindedir. Maddeler, 4'lü Likert tipi bir derecelendirme ölçeğiyle sunulmaktadır (1 = "Aynen katılıyorum", 2 = "Büyük ölçüde katılıyorum", 3 = "Biraz katılıyorum", 4 = "Hiç katılmıyorum"). Olumsuz anlam taşıyan bazı maddeler tersine çevrilerek puanlanmaktadır. Bütün maddeler için *aynen katılıyorum* cevabı 1 puan, *hiç katılmıyorum* cevabı 4 puanı temsil etmektedir. Yüksek puanlar, aile işlevselliğinin bozulduğuna, düşük puanlar ise daha sağlıklı aile işleyişine işaret etmektedir. Ölçekten alınan puanların analizine göre alt boyutların birbirleriyle ilişkili olmakla birlikte bağımsız yönleri de bulunduğu gözlemlenmiştir.

Problem çözme boyutu, ailenin yaşadığı sorunlara etkili ve işlevsel çözüm üretme kapasitesini değerlendirmektedir. İletişim boyutu, aile üyeleri arasındaki bilgi alışverişinin açıklığı, netliği ve doğruluğu ile ilgilidir. Roller boyutu, aile üyelerinin birbirlerinin fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılama düzeyine, görev ve sorumlulukların ne kadar net

tanımlandığına odaklanır. Duygusal tepki verebilme alt boyutu, aile üyelerinin olaylara uygun duygusal tepkiler verme becerisi ile ilgilidir. Gereken ilgiyi gösterme boyutu, aile bireylerinin birbirine ne ölçüde sevgi, ilgi ve bakım sunduklarını değerlendirmektedir. Davranış kontrolü, ailenin kurallara bağlılık, disiplin uygulamaları ve sınır koyma davranışlarını içermektedir. Son olarak, genel işlevler boyutu, yukarıda belirtilen tüm boyutları kapsayan genel işlevselliği değerlendirmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

3.4.4. Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği, ebeveynler arasındaki ebeveynlik sürecine yönelik iş birliği ve çatışma dinamiklerini değerlendirmek amacıyla Feinberg ve arkadaşları (2012) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlaması ise Çetin (2020) tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkçeye uyarlama süreci, uzman görüşleri alınarak yapılan çeviri ve kültürel uyarlamaların ardından, önce 508 kişilik pilot bir örneklemde güvenirliği test edilmiştir. Ardından maddelerde düzenlemeler yapılarak ana uygulama 1434 ebeveynle gerçekleştirilmiş, bu süreçte doğrulayıcı faktör analizleri ve güvenirlik çalışmaları yeniden yapılmıştır. İlk olarak yedi alt boyutla yapılandırılan ölçek, analizlerdeki güvenirlik sonucundan memnun kalınmayarak yeniden düzenlenmiş, bazı maddeler ve ebeveyn yakınlığı alt boyutu çıkarılarak 25 madde ve altı alt boyutlu son formuna ulaşmıştır.

Ölçeğin son hali 7'li Likert tipindedir ve katılımcılar tarafından "0=Bizim için hiç doğru değil" ve "6=Bizim için tamamen doğru" şeklinde yanıtlanmaktadır. Ayrıca çatışmaya maruz bırakma alt boyutunda bulunan maddeler için "0=Hiç" ve "6=Çok sık" aralığında yanıtlar verilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, olumlu bir ortak ebeveynlik ilişkisinin göstergesidir. Ölçeğin nihai formunda genel iç tutarlılık katsayısı .88 olarak belirlenmiş, alt boyutlara ilişkin güvenirlik katsayıları ise .70 ile .96 arasında değişmektedir. Ölçeğin altı alt boyutu ve bu alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa değerleri, ortak ebeveynlikte anlaşma (α = .70), ortak ebeveynlikte destek (α=.81), eşin ebeveynliğini kötüleme (α=.62), eşin ebeveynliğini onaylama (α=.74), çatışmaya maruz bırakma (α=.80) ve iş bölümü (r (1463) = .25 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarına göre faktör dağılımı ortak ebeveynlikte anlaşma alt boyutu 5, 7 ve 11. madde, destek alt boyutu 2, 6, 18, 19 ve 20. madde, eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu 8, 9, 12, 15 ve 16. madde, eşin ebeveynliğini

onaylama 1, 3, 10, 13 ve 17. madde, çatışmaya maruz bırakma alt boyutu 21, 22, 23, 24 ve 25. madde, iş bölümü alt boyutu ise 4 ve 14. maddeleri şeklindedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .89 olarak bulunmuştur ($\alpha = .89$).

Ortak ebeveynlikte anlaşma boyutu, ebeveynlerin çocukla ilgili temel kararlarda ve değerlerde ne ölçüde fikir birliği içinde olduklarını değerlendirmektedir. Ortak ebeveynlikte destek boyutu, ebeveynlerin birbirlerinin ebeveynlik rollerine yönelik duydukları güveni ve verdikleri desteği yansıtmaktadır. Eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu, bir ebeveynin diğerinin ebeveynliğini küçümseyen ya da itibarsızlaştıran davranışlarını ölçerken; eşin ebeveynliğini onaylama boyutu, partnerin ebeveynlik becerilerine yönelik olumlu değerlendirmeleri ifade etmektedir. Çatışmaya maruz bırakma, çocuğun ebeveynler arası çatışmalara ne ölçüde tanık olduğuna odaklanmaktadır. Son olarak iş bölümü boyutu, çocukla ilgili sorumlulukların ebeveynler arasında nasıl paylaşıldığını değerlendirmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı, ortak ebeveynlik değişkenlerinin demografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, yaşanılan evin durumu) göre incelenmesine, ana değişkenlerin birbiriyle olan ilişkisine ve ortak ebeveynliğin aracılık rolünün incelenmesine yönelik bulgular tablolar ile sunulacaktır.

4.1. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Yaşa Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırmada, aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik ile yaş değişkeni arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson korelasyonlar analizi uygulanmıştır. Bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2

Aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik ile yaş değişkeni arasındaki ilişki

Değişken	**X̄**	**SS**	**1**	**2**	**3**	**4**
1. Yaş	43	6,60	1			
2.Aile İşlevselliği	111,99	20,97	.34	1		
3.Sosyal Medya Kullanımı	19,36	7,06	-.16**	.15**	1	
4.Ortak Ebeveynlik	114,35	23,96	-.01	-.71**	-.11*	1

** Korelasyon, 0.01 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).
* Korelasyon, 0.05 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Yapılan Pearson korelasyon analizi sonucunda Tablo 2 incelendiğinde, yaş değişkeni ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = -.163$, $p < .01$). Bu bulgu, bireylerin yaşları arttıkça sosyal medya kullanım düzeylerinin azaldığını göstermektedir. Ancak yaş değişkeni ile aile işlevselliği ve ortak ebeveynlik değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = .153$, $p < .01$). Bu durum, bireylerin aile işlevselliği arttıkça ebeveynlerin sosyal

medya kullanımının da arttığını göstermektedir. Aile işlevselliği ile ortak ebeveynlik arasında güçlü ve negatif yönde anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir (r=–.710, p<.01). Bu bulgu, aile işlevsellik düzeyleri arttıkça ortak ebeveynlik uygulamalarının zayıflayabileceğini göstermektedir. Ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ile ortak ebeveynlik arasında zayıf düzeyde ve negatif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir (r=–.117, p<.05). Bu sonuç, sosyal medya kullanımının artmasının ortak ebeveynlik işlevlerini olumsuz yönde etkileyebileceğini ortaya koymaktadır.

4.2. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Cinsiyete Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırmada, aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynliğin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklemler t-testi uygulanmıştır. Bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 3

Aile işlevselliğinin cinsiyete göre karşılaştırılması

Değişken	Cinsiyet	n	x̄	ss	t	p
Aile İşlevselliği	Kadın	290	111,84	21,13	-.22	.81
	Erkek	109	112,38	20,61		

Katılımcıların aile işlevselliği puanları cinsiyet değişkenine göre incelenmiş ve bağımsız örneklemler t-testi uygulanmıştır. Tablo 3'e göre kadın katılımcıların (n= 290) aile işlevselliği puan ortalaması x̄= 111.84 (ss= 21,13), erkek katılımcıların (n= 109) ortalaması ise x̄= 112,38 (ss = 20,61) olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(397)}$=-.22, p> .05). Cohen d etki büyüklüğü değeri d=-0,026 olarak bulunmuştur. Bu değer, önemsiz düzeyde bir etki büyüklüğüne işaret etmektedir (Cohen, 1988).

Tablo 4

Ebeveynlerin sosyal medya kullanımının cinsiyete göre karşılaştırılması

Değişken	Cinsiyet	n	x̄	ss	t	p
Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı	Kadın	290	19,28	7,10	-.31	.75
	Erkek	109	19,54	6,99		

Katılımcıların ebeveynlerin sosyal medya kullanımı puanları cinsiyet değişkenine göre incelenmiş ve bağımsız örneklemler t-testi uygulanmıştır. Tablo 4'e göre kadın katılımcıların (n= 290) sosyal medya kullanımı puan ortalaması x̄= 19,28 (ss= 7,10), erkek katılımcıların (n= 109) ortalaması ise x̄= 19,54 (ss = 6,99) olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(397)}$=-.31, p> .05). Elde edilen Cohen d etki büyüklüğü değeri d=-0,036 olarak belirlenmiştir. Bu değer, önemsiz düzeyde bir etki büyüklüğüne işaret etmektedir (Cohen, 1988).

Tablo 5

Ortak ebeveynliğin cinsiyete göre karşılaştırılması

Değişken	Cinsiyet	n	x̄	ss	t	p
Ortak Ebeveynlik	Kadın	290	114,41	23,66	.09	.92
	Erkek	109	114,15	24,84		

Katılımcıların ortak ebeveynlik puanları cinsiyet değişkenine göre incelenmiş ve bağımsız örneklemler t-testi uygulanmıştır. Tablo 5'e göre kadın katılımcıların (n= 290) ortak ebeveynlik puan ortalaması x̄= 114,41 (ss= 23,66), erkek katılımcıların (n= 109) ortalaması ise x̄= 114,15 (ss= 24,84) olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(397)}$= .09, p>.05). Elde edilen Cohen d etki büyüklüğü değeri d = 0,011 olarak belirlenmiştir. Bu değer, önemsiz düzeyde bir etki büyüklüğüne işaret etmektedir (Cohen, 1988).

4.3. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırmada, aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynliğin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizine başlamadan önce her üç değişken için yapılan Levene testi sonuçlarına göre varyansların homojenliği varsayımı sağlanmıştır (p> .05). Bu durum, yapılan ANOVA analizlerinin geçerli ve güvenilir olduğunu desteklemektedir. Bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 6

Aile işlevselliğinin eğitim durumuna göre incelenmesinde betimsel istatistikler

Eğitim Düzeyi	**N**	**X̄**	**SS**
İlkokul	55	123,40	21,68
Ortaokul	44	119,11	21,60
Lise	101	110,54	18,93
Üniversite	152	108,46	20,36
YL/Doktora	47	107,14	19,93
Toplam	399	111,99	20,96

Tablo 7

Aile işlevselliği toplam puanının eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin bulgular

Varyansın Kaynağı	**Kareler Toplamı**	**sd**	**Kareler Ortalaması**	**F**	**P**	**Anlamlılık Düzeyi**
Gruplar Arası	12816,865	4	3204,216	7,783	.001	İlkokul-Lise İlkokul-Üniversite İlkokul-YL/Doktora
Gruplar İçi	162198,112	394	411,670			
Toplam	175014,977	398				

Tablo 7'ye göre katılımcıların eğitim durumlarına göre aile işlevselliği toplam puanlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir, [F (4, 398) =7,783, p<.05, r=0,27].

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçları, ilkokul mezunu katılımcıların aile işlevselliği puanlarının lise ($\bar{x}$=110,5446), üniversite ($\bar{x}$=108,2632) ve yüksek lisans/doktora mezunu ($\bar{x}$=107,1489) katılımcılardan anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir. Diğer eğitim düzeyleri arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Eta-kare değeri hesaplandığında $\eta^2 = 0,07$ olarak bulunmuştur. Bu değer varyansın yaklaşık %7'sinin eğitim düzeyiyle açıklandığını göstermektedir.

Tablo 8

Ebeveynlerin sosyal medya kullanımının eğitim durumuna göre incelenmesinde betimsel istatistikler

Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS
İlkokul	55	17,16	6,22
Ortaokul	44	20,63	7,65
Lise	101	18,02	6,64
Üniversite	152	20,04	7,17
YL/Doktora	47	21,36	7,02
Toplam	399	19,35	7,06

Tablo 9

Ebeveynlerin sosyal medya kullanımı toplam puanının eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin bulgular

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar Arası	775,601	4	193,900	4,004	.003	—
Gruplar İçi	19080,149	394	48,427			
Toplam	19855,749	398				

Tablo 9'a göre, katılımcıların eğitim durumlarına göre sosyal medya kullanımı toplam puanlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir [F (4, 398) = 4,004, p <.05, r=0,039].

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçları incelendiğinde, hiçbir ikili karşılaştırmada istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu durum, genel farkın anlamlı çıkmasına karşın gruplar arası ayrımın güçlü düzeyde olmadığını göstermektedir. Eta-kare değeri η^2=0,039 bulunmuştur. Bu değer, varyansın yaklaşık %3,9'unun eğitim düzeyiyle açıklandığını göstermektedir.

Tablo 10

Ortak ebeveynliğin eğitim durumuna göre incelenmesinde betimsel istatistikler

Eğitim Düzeyi	**N**	**X̄**	**SS**
İlkokul	55	105,92	21,38
Ortaokul	44	112,65	24,99
Lise	101	117,02	23,30
Üniversite	152	115,97	24,34
YL/Doktora	47	114,74	24,71
Toplam	399	114,34	23,96

Tablo 11

Ortak ebeveynlik toplam puanının eğitim düzeyine göre farklılaşmasına ilişkin bulgular

Varyansın Kaynağı	**Kareler Toplamı**	**sd**	**Kareler Ortalaması**	**F**	**P**	**Anlamlılık Düzeyi**
Gruplar Arası	5160,933	4	1290,233	2,276	.061	—
Gruplar İçi	223393,337	394	566,988			
Toplam	228554,271	398				

Tablo 11'e göre, katılımcıların eğitim durumlarına göre ortak ebeveynlik toplam puanlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [F (4, 398) = 2,276, p>.05, r=0,0226]. Gözlemlenen ortalamalar arasında belirli farklar bulunsa da bu farklar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Scheffe testi sonuçları da bunu desteklemekte, hiçbir ikili karşılaştırmada anlamlı bir fark görülmemektedir. Eta-kare değeri η^2=0,0226 bulunmuştur. Bu değer, varyansın yaklaşık %2,3'ünün eğitim düzeyiyle açıklandığını göstermektedir.

4.4. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Yaşanılan Evin Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırmada, aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynliğin yaşanılan durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizine başlamadan önce her üç değişken için yapılan Levene testi sonuçlarına göre varyansların homojenliği varsayımı sağlanmıştır (p> .05). Bu durum, yapılan ANOVA analizlerinin geçerli ve güvenilir olduğunu desteklemektedir. Bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 12

Aile işlevselliğinin yaşanılan evin durumuna göre incelenmesinde betimsel istatistikler

Yaşanılan Ev	N	$\bar{X}$	SS
Kendi eviniz	292	111,89	21,62
Kirada	101	111,72	19,00
Aile yanında	6	121,50	21,19
Toplam	399	111,99	20,96

Tablo 13

Aile işlevselliği toplam puanının yaşanılan evin durumuna göre farklılaşmasına ilişkin bulgular

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar Arası	552,747	2	276,373	.627	. 535	—
Gruplar İçi	174462,231	396	440,561			
Toplam	175014,977	398				

Tablo 13'e göre, katılımcıların yaşadıkları evin durumuna (kendi evi, kirada, aile yanında) göre aile işlevselliği toplam puanlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır [F (2, 396) = 0,627, p> .05, r=0,0031]. Scheffe testi sonuçlarına göre gruplar arasındaki farkların hiçbirinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını görülmüştür. Eta-kare değeri η^2=0,0031 bulunmuştur. Bu değer, varyansın yaklaşık %0,3'ünün yaşanılan evin durumuyla açıklandığını göstermektedir.

Tablo 14

Ebeveynlerin sosyal medya kullanımının yaşanılan evin durumuna göre incelenmesinde betimsel istatistikler

Yaşanılan Ev	N	$\bar{X}$	SS
Kendi eviniz	292	18,96	6,78
Kirada	101	20,27	7,76
Aile yanında	6	23,16	6,43
Toplam	399	19,35	7,6

Tablo 15

Ebeveynlerin sosyal medya kullanımı toplam puanının yaşanılan evin durumuna göre farklılaşmasına ilişkin bulgular

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar Arası	218,093	2	109,046	2,199	,112	—
Gruplar İçi	19637,657	396	49,590			
Toplam	19855,749	398				

Tablo 15'e göre, katılımcıların yaşadıkları evin durumuna göre ebeveynlerin sosyal medya kullanımı toplam puanlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır [F (2, 396) = 2,199, p> .05, r=0,011]. Scheffe testi sonuçları gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farkın bulunmadığını göstermektedir. Eta-kare değeri η^2=0,011 bulunmuştur. Bu değer, varyansın yaklaşık %1,1'inin yaşanılan evin durumuyla açıklandığını göstermektedir.

Tablo 16

Ortak ebeveynliğin yaşanılan evin durumuna göre incelenmesinde betimsel istatistikler

Yaşanılan Ev	N	$\bar{X}$	SS
Kendi eviniz	292	114,36	24,13
Kirada	101	115,85	22,47
Aile yanında	6	87,83	28,72
Toplam	399	114,34	23,96

Tablo 17

Ortak ebeveynlik toplam puanının yaşanılan evin durumuna göre farklılaşmasına ilişkin bulgular

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar Arası	4446,610	2	2223,305	3,929	,020	Kendi evi-Aile yanında

Tablo 17'nin devamı

			Kirada-Aile yanında
Gruplar İçi	224107,660	396	565,928
Toplam	228554,271	398	

Tablo 17'ye göre, katılımcıların yaşadıkları evin durumuna göre ortak ebeveynlik toplam puanlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir [F (2, 396) = 3,929, p <.05].

Scheffe testi sonuçlarına göre aile yanında yaşayanların ortak ebeveynlik puanları, hem kendi evinde yaşayanlara ($\bar{x}$ = 114,37) hem de kirada yaşayanlara ($\bar{x}$ = 115,85) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşüktür. Kendi evinde yaşayanlar ile kirada yaşayanlar arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Eta-kare değeri η^2=0,019 bulunmuştur. Bu değer, varyansın yaklaşık %1,9'unun yaşanılan evin durumuyla açıklandığını göstermektedir.

4.5. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynlik Değişkenlerinin Birbiriyle İlişkisine Yönelik Bulgular

Araştırmada yer alan temel değişkenler olan aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizi, değişkenler arasındaki doğrusal ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan istatistiksel bir teknik olmasından dolayı bu çalışmada, değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü (pozitif ya da negatif) ve gücünü değerlendirmek için tercih edilmiştir. Analiz öncesinde, tüm değişkenlerin normal dağılım varsayımını karşıladığı belirlenmiştir. Bu nedenle parametrik testler arasında yer alan Pearson korelasyon katsayısı analizi uygun bulunmuştur (Büyüköztürk vd., 2021). Yapılan analizlerin sonuçları Tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 18

Aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik ilişkisinin incelenmesi

Değişken	X̄	SS	1	2	3
1.Aile İşlevselliği	111,99	20,97	1		
2.Sosyal Medya Kullanımı	19,36	7,06	.15**	1	
3.Ortak Ebeveynlik	114,35	23,96	–.71**	–.12*	1

** Korelasyon, 0.01 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).
* Korelasyon, 0.05 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır (çift yönlü).

Tablo 18'e göre, aile işlevselliği (X̄= 111,99, SS= 20,97) ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı (X̄= 19,36, SS= 7,06) arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r = .15, p <.01). Bu bulgu, aile işlevselliği arttıkça ebeveynlerin sosyal medya kullanım düzeyinin de hafif düzeyde artabileceğini göstermektedir. Hesaplanan determinasyon katsayısına göre, aile işlevselliği değişkeni, ebeveynlerin sosyal medya kullanımındaki toplam varyansın yaklaşık %2,3'ünü açıklamaktadır (r^2 = .0225).

Aile işlevselliği (X̄= 111,99, SS= 20,97) ile ortak ebeveynlik (X̄= 114,35, SS= 23,96) arasında negatif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r = –.71, p <.01). Bu bulgu, aile işlevselliği azaldıkça ortak ebeveynlik algısının arttığını göstermektedir. Hesaplanan determinasyon katsayısı doğrultusunda, aile işlevselliği değişkeni, ortak ebeveynlik puanlarındaki varyansın yaklaşık %50,4'ünü açıklamaktadır (r^2 = .504). Bu durum, araştırma kapsamındaki katılımcıların aile dinamiklerine özgü bazı özelliklerin etkisiyle açıklanabilecek beklenmedik bir bulgudur.

Ebeveynlerin sosyal medya kullanımı (X̄= 19,36, SS= 7,06) ile ortak ebeveynlik (X̄= 114,35, SS= 23,96) arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (r = –.11, p <.05). Bu bulgu, ortak ebeveynlik algısı arttıkça sosyal medya kullanımının azaldığı yönünde yorumlanabilir. Hesaplanan determinasyon katsayısına göre, ortak ebeveynlik değişkeni, ebeveynlerin sosyal medya kullanımındaki toplam varyansın yaklaşık %1.2'sini açıklamaktadır (r^2 = .012).

Elde edilen korelasyon katsayıları genel olarak değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin bulunduğunu, ancak bu ilişkilerin yönü ve düzeyinin değişken türüne göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, araştırmanın temel modeline ilişkin aracılık analizinin yapılabilirliğini desteklemektedir.

4.6. Aile İşlevselliği ile Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracılık Etkisine İlişkin Bulgular

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda, aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolünü test etmek amacıyla Hayes (2022)'in geliştirdiği PROCESS makrosu (Model-4) kullanılarak basit aracılık analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analizde, aile işlevselliği bağımsız değişken (X), ebeveynlerin sosyal medya kullanımı bağımlı değişken (Y) ve ortak ebeveynlik ise aracı değişken (M) olarak modellenmiştir. Analizler SPSS 27.0 sürümü ve PROCESS v4.2 eklentisi aracılığıyla yürütülmüş, dolaylı etkinin güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla 5000 bootstrap örneklemesiyle %95 güven düzeyinde güven aralıkları oluşturulmuştur.

Analiz öncesinde değişkenlerin dağılımları ve çok değişkenli varsayımlar incelenmiş, çoklu doğrusal regresyon analizine ilişkin temel varsayımlar sağlanmıştır. Ayrıca, değişkenler arasında anlamlı korelasyonlar gözlemlenmiş ve önerilen aracılık modeline ilişkin teorik dayanak literatür tarafından desteklenmiştir. Bu doğrultuda, analizden elde edilen bulgular Tablo 19 ve Şekil 3'te sunulmuştur.

Tablo 19

Aracılık testine ilişkin regresyon analizi sonuçları

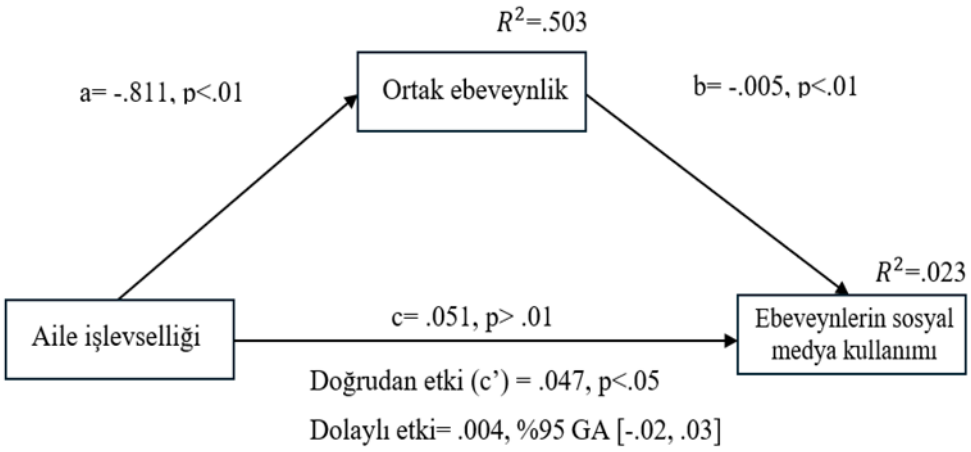
		Sonuç Değişkenleri				
		M (OE)			*Y* (SMK)	
Tahmin Değişkenleri		b	SH		b	SH
X (Aİ)	*a*	-.811	.04	*c'*	.04	.02
M (OE)		-	-	*b*	-.005	.02

Tablo 19'un devamı

Sabit	İM	205,18	4,60	İY	14,64	4,64
		R^2= .503			R^2= .023	
		F (1, 397) = 403,0975,			F (2, 396) = 4,7696,	
		p <.001			p> .001	

OE: Ortak Ebeveynlik, Aİ: Aile İşlevselliği, SMK: Sosyal Medya Kullanımı

Tablo 19 ve Şekil 3 incelendiğinde bootstrap örnekleme yöntemi kullanılarak (N = 5000, %95 güven aralığı) yapılan aracılık analizi sonucunda, aile işlevselliğinin ortak ebeveynlik düzeyini anlamlı bir şekilde etkilediği görülmüştür (b =-.811, SH = .04, p <.001). Bu bulgu, aile işlevselliği azaldıkça ortak ebeveynlik algısının arttığını göstermektedir. Ortak ebeveynliğin ebeveynlerin sosyal medya kullanımı üzerindeki etkisi de anlamlı bulunmuştur (b =-.005, SH = .02, p <.001). Bu durum, ortak ebeveynlik düzeyi yükseldikçe sosyal medya kullanımının azaldığını göstermektedir.

Şekil 3 Aile işlevselliği ve ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracılık rolü (N=399)

Aile işlevselliğinin sosyal medya kullanımı üzerindeki doğrudan etkisi incelendiğinde bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür (c′ = .047, SH = .023, p<.05). Ancak dolaylı etki incelendiğinde güven aralığı, alt ve üst sınırlar içerisinde sıfır (0) değerini içerdiği için ortak ebeveynlik (M) değişkeninin tam aracı değişken olmadığı

sonucuna ulaşılmıştır (ab =.004, %95 GA [-.02, .03]). Bu sonuç, ortak ebeveynliğin aile işlevselliği ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide aracılık rolü üstlendiğine dair istatistiksel bir kanıt olmadığını göstermektedir.

Aracılık etkisinin anlamlı bulunmamasına rağmen, aile işlevselliğinin sosyal medya kullanımı üzerindeki toplam etkisi ayrı olarak değerlendirilmiştir. Toplam etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (c = .051, SH = .016, p> .01). Bu bulgu aile işlevselliğinin sosyal medya kullanımını genel anlamda etkilediğini, ancak bu etkinin büyük ölçüde doğrudan bir yolla gerçekleştiğini göstermektedir. Sonuç olarak, aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasında doğrudan bir ilişki bulunmakta; ancak ortak ebeveynlik bu ilişkide istatistiksel olarak anlamlı bir aracı rol üstlenmemektedir. Bu bulgular, aile işlevselliğinin ebeveyn davranışları üzerindeki etkisini gösterirken, ortak ebeveynliğin bu süreçteki rolünün sınırlı olabileceğine işaret etmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın problemlerine ilişkin elde edilen sonuçlar özetlenmiş, bulgular ilgili başlıklar altında tartışılarak yorumlanmıştır. Ardından, ulaşılan sonuçlara dayalı çıkarımlarda bulunulmuş ve gelecekte yapılacak araştırmalar ile alan uzmanlarına yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Aile sisteminin temel bileşenlerinden biri olan ortak ebeveynlik, çocukların sağlıklı gelişimini destekleyen önemli bir faktördür. Günümüzde teknolojinin yayılmasıyla sosyal medya, ebeveynlerin günlük yaşamlarının vazgeçilmez unsuru olmuş ve ebeveynlik tutumlarını doğrudan etkilemiştir. Bu çalışmada aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü incelenmiştir. Ana değişkenlerin demografik değişkenler ile ilişkisine bakıldığında, aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Eğitim durumu değişkenine göre çıkan sonuçlarda aile işlevselliği ve ebeveynlerin sosyal medya kullanımı anlamlı bir sonuç verirken ortak ebeveynlikte anlamlı bir fark bulunmamıştır. Eğitim durumuna göre aile işlevselliği için varyans analizlerine bakıldığında ise bazı gruplar arası farklar olduğu görülmüştür. Diğer bir demografik değişken olan yaşanılan evin durumuna göre aile işlevselliği ve ebeveynlerin sosyal medya kullanımı için anlamlı farklar bulunmamış, ortak ebeveynlikte anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yaşanılan evin durumuna göre ortak ebeveynlik için varyans analizlerine bakıldığında bazı gruplar arası farklar olduğu görülmüştür.

Aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik değişkenlerinin birbiriyle olan ilişkisi incelendiğinde, aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aile işlevselliği ile ortak ebeveynlik arasında negatif yönlü ve yüksek düzeyde, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ile ortak ebeveynlik arasında ise negatif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Ortak ebeveynliğin aracılık rolünü belirlemek için yapılan analizde aile işlevselliğinin ortak ebeveynliği anlamlı bir düzeyde etkilediği görülmüştür. Aile işlevselliğinin ebeveynlerin sosyal medya kullanımı üzerindeki doğrudan etkisi de anlamlı çıkmıştır. Ayrıca toplam etkiye bakıldığında istatiksel olarak anlamlı bir etki hesaplanmıştır. Bunlara karşın ortak ebeveynliğin aracılık rolü üstlendiğine ilişkin anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yani beklenenin aksine aile işlevselliği ve ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasında ortak ebeveynliğin aracı rolü bulunmamaktadır.

5.2. Tartışma

Bu bölümde, aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik değişkenlerinin yaşa, cinsiyete, eğitim ve yaşanılan evin durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik bulgular; değişkenlerin birbiriyle olan ilişkisi, ortak ebeveynliğin aracılık rolü ilgili kuramsal çerçeveler ışığında tartışılacaktır.

5.2.1. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Yaş Değişkenine Göre Tartışılması

Araştırmanın bulguları ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ile yaş arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bu negatif yönlü ve anlamlı ilişki yaş arttıkça sosyal medya kullanımının azaldığını ifade eder. Araştırmamızın bu bulgusu literatürdeki sosyal medya kullanımı ve yaş arasında ilişki olmadığını söyleyen çalışmalarla (Bozdoğan, 2024; Çömlekçi ve Başol, 2019; Eleman, 2025; Gökdemir, 2021; Gümüşsoy Uçak, 2019; Şafak ve Kahraman, 2019; Şentürk, 2017; Turel ve Serenko, 2012) örtüşmektedir. Bu bulgu, sosyal medya kullanımının yaşa duyarlı bir davranış olmasıyla açıklanabilir. Genç bireylerin sosyal medyayı daha yoğun kullanması sonucu desteklemektedir. Ancak yaş değişkeni ile aile işlevselliği ve ortak ebeveynlik değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aile işlevselliğinin yaşa göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşan birçok çalışma mevcuttur (Akçe, 2018; Akgül Gök, 2013; Al Krenawi vd., 2011; Çamur Duyan vd., 2014; Kamışlı, 2018; Kırbaş ve Özkan, 2013; Najmi vd., 2019; Özşenol vd., 2003; Yavuz, 2018). Bununla birlikte ortak ebeveynliğin yaşa göre farklılaşmadığı (Er, 2023; İnceboy, 2025) ve farklılaştığı (Alan,2023; Bronte Tinkew vd., 2009; Güner Tezcan, 2024) çalışmalar

bulunmaktadır. Aile işlevselliği ve ortak ebeveynlik gibi yapılar daha çok bireyler arası iletişim, rol paylaşımı, çatışma yönetimi ve karşılıklı destek gibi psikososyal değişkenlerle şekillenmektedir. Bu nedenle yaş, bu tür karmaşık ve çok boyutlu yapılar üzerinde sınırlı bir etkiye sahip olabilir. Ayrıca yaşın bu yapılar üzerindeki etkisi dolaylı yollarla örneğin; ebeveynlik süresi, medeni durum ya da çocukların gelişimsel dönemi aracılığıyla ortaya çıkabileceğinden, doğrudan anlamlı bir ilişki gözlenmemesi beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir. Sonuç olarak, sosyal medya kullanımının yaşla ilişkili olması beklenen bir bulgu iken, aile işlevselliği ve ortak ebeveynliğin yaşa bağlı değişkenlik göstermemesi, bu yapıların yaş faktöründen daha çok ilişkisel ve durumsal faktörlerle şekillendiğini göstermektedir.

5.2.1. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışılması

Modern toplumlarda toplumsal cinsiyet rollerine dair kalıplaşmış normların dönüşmekte olduğu ve ebeveynlik rollerinde daha paylaşımcı bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir. Yapılan çalışmada elde edilen bulgular, cinsiyet değişkenine göre aile işlevselliği, sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Dolayısıyla aile içi rollerin geleneksel olarak cinsiyet temelli biçimlenmesinden uzaklaşılarak daha eşitlikçi bir yapıya dönüştüğü görülmektedir. Bu bağlamda, cinsiyet temelli rol kutuplaşmasının zayıflaması, özellikle aile işlevselliği ve ortak ebeveynlik bağlamında cinsiyetler arası farkın belirgin olmamasıyla da örtüşmektedir.

Aile işlevselliği ve cinsiyet arasındaki ilişkiye yönelik literatür incelendiğinde, cinsiyetin aile işlevselliği üzerindeki etkisi farklı çalışmalarda ele alınmıştır. Bazı araştırmalar, evli ebeveynlerin cinsiyet ve aile özelliklerinin aile işlevlerini büyük oranda etkilediğini belirtmektedir (Akgül Gök ve İl, 2017). Bununla birlikte, aile işlevselliğinin cinsiyete göre değiştiğini, bu değişimin kadınlarda yüksek çıktığı (Allen ve Stattenberg, 1995; Baptist vd., 2012; Martinengo vd., 2010;) ve erkeklerde yüksek çıktığı (Cumsille ve Epstein, 1994; Karaca vd., 2013; Mesutoğlu, 2012) çalışmalar bulunmaktadır. Literatür taramasında ulaşılan verilerin aksine araştırma bulguları, kadın ve erkek katılımcıların aile işlevselliği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya

koymaktadır. Bu durum, aile işlevselliğinin cinsiyetten bağımsız olduğunu göstermektedir. Yapılan araştırmada aile işlevselliği ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmaması, katılımcıların modern aile yapılarında cinsiyet rollerinin daha eşitlikçi bir biçimde algılanmasından veya ev içi görev dağılımının aile işlevselliği algısına doğrudan yansımamasından kaynaklanabilir. Literatürdeki aile işlevselliğinin cinsiyete göre farklılaşmadığını ortaya koyan çalışmalar (Bekil, 2021; Bulut, 1993; Coşkun, 2007; Estrada vd., 2000; Tiryaki Güven, 2020) yaptığımız çalışmayı destekler niteliktedir.

Ebeveynlerin sosyal medya kullanım puanları ile cinsiyetleri arasındaki ilişki incelendiğinde iki değişken arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür. Bu da sosyal medya kullanımının cinsiyetten bağımsız olarak gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Literatür, sosyal medya kullanımının cinsiyete göre farklılık gösterebildiğini ifade eder. Aktan (2018) ve Eleman (2025), sosyal medya kullanımının kadınlarda daha yüksek olduğunu belirtirken; Koçer (2012) erkeklerde daha yüksek bir sonuca ulaşmıştır. Araştırmamızın bulgusu, ebeveynlerin genel sosyal medya kullanım düzeyinde cinsiyetler arasında bir fark olmadığını göstermekle birlikte, literatürdeki bu farklılaşmalar, kullanımın içeriği ve amacı gibi niteliksel yönlerinde farklılıkların olabileceğini göstermektedir. Araştırmamızla paralel olarak sosyal medya kullanımı ve cinsiyet arasında fark olmadığını gösteren bulgular (Bozdoğan, 2024; Gökdemir, 2021; Gümüşsoy Uçak, 2019; Savcı vd., 2018; Şahin, 2018; Tess, 2013) mevcuttur. Bu bulgulardan yola çıkarak sosyal medya kullanımının çoğunlukla cinsiyetten değil aile içi başka faktörlerden kaynaklanabileceğini söyleyebiliriz.

Ortak ebeveynlik puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini araştırmanın bulgularında ortaya konulmuştur. Kadın ve erkek ebeveynlerin ortak ebeveynlik ilişkilerine dair algılarının benzer olduğunu görülmüştür. Literatürde ortak ebeveynlik ilişkileri ve cinsiyet üzerine yapılan çalışmalar çeşitlilik göstermektedir. Yapılan bir çalışmada ayrılık sonrası aile yaşamından duyulan memnuniyetin babalarda annelere göre daha fazla azaldığını ve annelerin finansal durum memnuniyetinde daha büyük bir düşüş yaşadığını belirtmektedir (Köppen, Kreyenfeld ve Trappe, 2020). Ayrıca literatürde yapılan bazı çalışmalarda ortak ebeveynlik ve cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmuştur

(Arıcı, 2023; Er, 2023; Karaduman Şermet, 2024; Van Eregen, 2003). Bu çalışmaların aksine Bonach vd. (2005) ortak ebeveynlik ilişkilerinin kalitesinin cinsiyete bağlı olarak farklılaşmadığını tespit etmiştir. Aynı zamanda Kuo, Xu ve Yang (2024), yaptıkları çalışmada, bakım verenin annelik ya da babalık kimliğine sahip olmasının ortak ebeveynlik düzeyini istatistiksel olarak anlamlı biçimde etkilemediğini ve bu bağlamda cinsiyete göre farklılaşmadığını ortaya koymaktadır. Ortak ebeveynlik ve cinsiyet arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşan başka araştırmalar da bulunmaktadır (Alan, 2023; Aygürler, 2023; Güner Tezcan, 2024; Hacıhasanoğlu Öncel, 2025). Araştırmamızın bulgusu, çalışmalarla benzerlik göstermekte, yani ebeveynlerin cinsiyetinin ortak ebeveynlik düzeyini belirlemede anlamlı bir faktör olmadığını desteklemektedir. Literatürde ortak ebeveynlik için cinsiyete yönelik farklılaşmaların hem anlamlı hem anlamsız çıkması ortak ebeveynliğin aile içi etkileşim ve eşler arası iletişimden daha çok etkilendiğini gösterebilir. Bu durum, modern ebeveynlik yaklaşımlarında, ortak sorumluluk bilincinin cinsiyetin ötesinde bir boyuta ulaştığını göstermektedir. Ayrıca bireylerin kişilik özelliklerinin cinsiyetin önüne geçtiği sonucuna varılabilir.

5.2.2. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Tartışılması

Yapılan çalışmanın bulguları, aile işlevselliğinin eğitim düzeyinden önemli ölçüde etkilendiğini, sosyal medya kullanımının sınırlı bir etkiyle ilişkili olduğunu ve ortak ebeveynliğin eğitim düzeyinden istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilenmediğini göstermektedir. Bu farklılıklar, her bir kavramın altında yatan dinamiklerin ve onları etkileyen faktörlerin çeşitliliğini göstermektedir.

Literatürde, eğitim düzeyinin aile işlevselliği üzerindeki etkisi üzerine farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı araştırmalar, daha yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuk yetiştirme stratejileri, problem çözme becerileri ve iletişim gibi alanlarda daha yetkin olmaları nedeniyle daha işlevsel aile yapıları oluşturduğunu öne sürmektedir (Conger ve Donnellan, 2007). Bu durum, daha iyi eğitimli bireylerin genellikle daha fazla bilgiye, kaynaklara ve başa çıkma stratejilerine erişimi olmasından kaynaklanabilir. Özellikle ilkokul mezunlarının aile işlevselliği puanlarının diğer eğitim düzeylerinden farklılaşması, düşük

eğitim düzeyinin aile içi dinamikler üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabileceği fikrini desteklemektedir (Martins ve Oliveira, 2024). Bu durum, eğitim seviyesinin bireylerin karmaşık sosyal durumlara adaptasyon yeteneklerini, problem çözme becerilerini ve aile içi çatışma yönetimini etkileyebileceği şeklinde yorumlanabilir. Eğitim düzeyi, bireylerin bilişsel kapasitelerini, bilgiye erişimlerini ve problem çözme becerilerini doğrudan etkilemektedir (Coleman, 2011). Yüksek eğitimli bireyler, aile içi dinamiklerde karşılaşılan sorunlara karşı daha esnek ve uyarlanabilir yaklaşımlar sergileyebilirler. Ayrıca, eğitim, ebeveynlerin çocuk gelişimi, iletişim stratejileri ve aile yönetimi konularında daha fazla bilgiye sahip olmalarına katkıda bulunabilir. Literatürde de ebeveyn eğitim düzeyinin, aile işlevselliği ile pozitif yönde ilişkili olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır (Amato ve Booth, 1997; Grolnick ve Ryan, 1989). Bu çalışmalar, eğitimin aile sistemleri üzerindeki olumlu etkisini destekler niteliktedir. Ancak, literatürde eğitim düzeyinin tek başına aile işlevselliğinin belirleyicisi olmadığını gösteren çalışmalar da mevcuttur. Bazı araştırmalar, sosyoekonomik durum, kültürel değerler ve sosyal destek sistemleri gibi diğer faktörlerin de aile işlevselliğinde önemli rol oynadığını belirtmektedir (Bronfenbrenner, 1979). Bu nedenle, eğitim düzeyinin etkisinin, bu diğer faktörlerle birlikte çok boyutlu bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Araştırmamızda elde edilen bulgular aile işlevselliği için varyansın yaklaşık %27'sinin eğitim düzeyiyle açıklandığını göstermektedir. Bu bulgu aile işlevselliğinde eğitim düzeyinin önemli ancak tek belirleyici olmadığını göstermektedir.

Araştırma bulgularında ebeveynlerin sosyal medya kullanımı toplam puanları ile eğitim durumu arasındaki ilişkiye bakıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Ancak gruplar arasında ortalama farklar olmasına rağmen, hiçbir ikili karşılaştırmada anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu durum, genel farkın anlamlı çıkmasına karşın gruplar arası ayrımın güçlü düzeyde olmadığını göstermektedir. Literatür incelendiğinde daha eğitimli bireylerin, sosyal medyayı bilgi edinme, profesyonel ağ oluşturma veya belirli ilgi alanlarına yönelik topluluklara katılma gibi daha amaç odaklı kullanımları olabileceği düşünülmektedir (Boyd ve Ellison, 2007). Ayrıca sosyal medya kullanımın eğitim düzeyiyle ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar (Bozdoğan, 2024; Çil, 2020; Eleman, 2025; Güntürk, 2017; Yüksel, 2019) araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Öte yandan, daha düşük eğitimli bireylerin sosyal medyayı eğlence, sosyal bağlantı kurma veya pasif içerik tüketimi gibi farklı amaçlarla kullanma eğiliminde olduğu

görülmektedir (Livingstone ve Helsper, 2008). Sosyal medya kullanımının eğitim düzeyinden bağımsız olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır (Enginyurt, 2019; Gökdemir, 2021; Gümüşsoy Uçak, 2019; Kaya, 2018; Keçeli, 2020; Sınar, 2024). Bu araştırmada hesaplanan eta-kare değeri, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı için varyansın yaklaşık %3,9'unun eğitim düzeyiyle açıklandığını göstermektedir. Bu düşük etki büyüklüğü, sosyal medya kullanımının eğitim düzeyinden ziyade, bireysel kişilik özellikleri, ihtiyaçlar veya diğer çevresel faktörler gibi farklı değişkenlerden daha fazla etkilenebileceğini gösterebilir. Literatür ile bu araştırmada sosyal medya kullanımı ve eğitim düzeyi arasındaki ilişkinin farklılaşması sadece tek değişkene bağlı kalınmadan analizlerin yapılmasına bağlanabilir. Farklı çalışmalarda farklı demografik özellikler gösteren bireyler bu farklılığın sebebi olabilir.

Yapılan araştırmada ortak ebeveynlik toplam puanlarının eğitim durumuna göre değişimini inceleyen analizde, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Sonuca ilişkin literatür tarandığında ortak ebeveynlik ile eğitim durumu arasında fark olan çalışmaların (Ece, 2020; Stright ve Bales, 2003; Van Eregen, 2003) aksine fark olmadığını gösteren çalışmalar da (Alan, 2023; Güner Tezcan, 2024, İnceboy, 2025) bulunmaktadır. Bu çalışmalardan hareketle, ortak ebeveynlik ve eğitim durumu arasında anlamlı farkın hem bulunup hem bulunmaması eğitim durumunun ortak ebeveynlik için tek koşul olarak kabul edilemeyeceğinden kaynaklanmaktadır. Literatürde, ortak ebeveynliğin genellikle ilişkinin kalitesi, çift doyumu, çatışma çözme becerileri ve kişilik özellikleri gibi faktörlerden etkilendiği belirtilmektedir (Feinberg, 2003). Eğitim düzeyinin bu faktörler üzerinde dolaylı bir etkisi olabilse de doğrudan ve anlamlı bir belirleyici olmadığı bu araştırmanın bulgularıyla uyumludur. Örneğin, eğitim seviyesi ne olursa olsun, bir çiftin etkili iletişim kurma ve uzlaşma becerileri, ortak ebeveynlik başarısını daha fazla etkileyebilir. Bu araştırmada hesaplanan eta kare değeri, varyansın yalnızca yaklaşık %2.3'ünün eğitim düzeyiyle açıklandığını göstermektedir. Bu oldukça düşük etki büyüklüğü, ortak ebeveynlikteki varyasyonun büyük ölçüde eğitim dışındaki faktörlerle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu düşük etki büyüklüğü Özdemir ve Sağkal (2021)'ın çalışmasında bahsedilen, ortak ebeveynliğin daha çok bireysel ebeveynlik stilleri, kişisel olgunluk, eşler arası ilişki dinamikleri ve sosyal destek gibi faktörlerden etkilendiği fikrini güçlendirmektedir.

Genel olarak, bulgular, eğitim düzeyinin aile işlevselliği üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu, sosyal medya kullanımı üzerinde zayıf bir etki gösterdiğini ve ortak ebeveynlik üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Bu bulgu, eğitim seviyesinin aile sisteminin farklı boyutlarını farklı şekillerde etkilediğini göstermektedir. Aile işlevselliği açısından eğitim, ebeveynlerin daha etkin başa çıkma ve problem çözme becerileri geliştirmesine yardımcı olabilirken, ortak ebeveynlik gibi daha çok kişilerarası dinamiklere dayalı konularda tek başına yeterli olmayabilir. Bulgular, başka faktörlerin (örneğin, sosyal destek, kişilik özellikleri, yaşam koşulları) bu ilişkileri etkileyebileceği düşündürmektedir. Bu sonuçlar, eğitim düzeyinin tek başına incelenen değişkenlerdeki farklılıkları açıklamak için yeterli olmadığını göstermektedir.

5.2.3. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynliğin Yaşanılan Evin Durumu Değişkenine Göre Tartışılması

Yapılan araştırmada, katılımcıların yaşadıkları ev durumunun (kendi evi, kirada ya da aile yanında yaşama) aile işlevselliği, ebeveynlerin sosyal medya kullanımı ve ortak ebeveynlik üzerindeki etkileri incelenmiştir. Analiz sonuçları, yaşanılan ev durumunun aile işlevselliği ve ebeveynlerin sosyal medya kullanımı üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığını ortaya koyarken, ortak ebeveynlik düzeyinde anlamlı bir fark yarattığını göstermiştir. Bu bulgular, ev ortamının aile içi dinamiklere olan etkisinin, özellikle ebeveynler arası iş birliği bağlamında öne çıktığını göstermektedir.

Aile işlevselliği açısından anlamlı bir farkın bulunmaması, temel aile rollerinin yaşanılan mekândan bağımsız olarak sürdürülebileceğini göstermektedir. Olson (2000)'un sistem yaklaşımına göre, aile bir bütün olarak değerlendirilir ve etkileşim kalıpları, mekânsal koşullardan ziyade ilişkisel düzlemde şekillenir. Bu bağlamda, yaşanılan konutun türü aile üyeleri arasındaki işlevsel etkileşimi doğrudan belirleyici bir unsur olmayabilir. Benzer şekilde, sosyal medya kullanımında da anlamlı farklılık gözlemlenmemiştir. Bu durum, dijital medya araçlarının yaygınlaşması ve günlük yaşama entegre olmasıyla birlikte, bireylerin yaşadıkları mekâna bağlı olmaksızın benzer dijital davranış kalıpları sergilediklerini göstermektedir (Livingstone ve Helsper, 2007).

Buna karşılık, ortak ebeveynlik puanlarında yaşanılan ev durumuna göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Özellikle aile yanında yaşayan bireylerin ortak ebeveynlik algılarının daha düşük olması, geniş aile bireylerinin çocuk yetiştirme sürecine aktif olarak dahil olmasına yol açabilir, bu durum ise anne ve baba arasındaki ebeveynlik sınırlarını bulanıklaştırabilir ve ortak ebeveynlik sürecinde işlevsel sorunlara neden olabilir (Bowen, 1978). Ayrıca, geniş aileyle yaşamanın bireysel mahremiyeti azaltması ve karar alma süreçlerine dışsal müdahaleleri artırması, çiftlerin çocuk yetiştirme konusundaki tutarlılıklarını ve karşılıklı desteğini zayıflatabilir (Feinberg, 2003). Aile yanında yaşayan ebeveynlerin hem kendi evinde hem de kirada yaşayanlara kıyasla daha düşük ortak ebeveynlik puanlarına sahip olması, literatür tarafından desteklemektedir.

5.2.4. Aile İşlevselliği, Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Ortak Ebeveynlik Değişkenlerinin Arasındaki İlişkilerin Tartışılması

Aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiye dair elde edilen bulgular, ilişkinin düşük düzeyde ancak pozitif yönlü olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, aile işlevselliği yüksek bireylerin sosyal medya kullanımına tamamen mesafeli olmadıklarını aksine dijital iletişim araçlarını işlevsel biçimde kullanabildiklerini düşündürmektedir. Bu bulgu, dijital okuryazarlığın ve teknolojiye uyumun, aile içi etkileşim kalitesini sekteye uğratmadan sürdürülebilir olabileceğini ortaya koyan çalışmayla örtüşmektedir (Livingstone ve Helsper, 2007). Özellikle pandemi sonrası dönemde dijital medya kullanımının aile içi bağları zayıflatmaktan ziyade, kimi zaman destekleyici bir rol üstlenebildiği de vurgulanmaktadır (Kalmijn, 2021).

Yapılan çalışmada ortaya çıkan aile işlevselliği ile ortak ebeveynlik arasındaki negatif ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki, literatürdeki bazı çalışmalardan ayrışmaktadır. McHale, Kuersten-Hogan ve Rao (2004), aile işlevselliği yüksek olan ailelerde ortak ebeveynliğin de daha etkin olduğunu belirtirken, bu araştırmada gözlemlenen ters yönlü ilişki Türkiye özelinde toplumsal cinsiyet rolleri ile açıklanabilir. Özellikle geleneksel değerlerin hâkim olduğu aile yapılarında ebeveynlik rolleri keskin biçimde ayrılmakta ve aileyi işlevsel olarak sürdüren bireyin (çoğunlukla anne) ebeveynlik yükünü tek başına üstlenmesi norm haline gelmektedir (Erdentuğ, 1991). Bu durum, bireyin aileyi işlevsel

olarak değerlendirmesine karşın, ortak ebeveynlik davranışlarını düşük algılamasına neden olabilir. Aile işlevselliği ve ortak ebeveynlik arasındaki ilişkiye dair literatür ve mevcut çalışmanın bulgularının benzerliğini gösteren başka örnekler de bulunmaktadır. Özellikle yüksek işlevselliğe sahip aile sistemlerinde ebeveynler, bireysel sınırları daha net çizebilmekte ve ebeveynlik görevlerini belirli ölçüde bağımsız olarak yürütmektedir (Bowen, 1978; Minuchin, 1974). Bu bağlamda, işlevsel aile yapılarında ebeveynler arası iş birliği yerine görev paylaşımı daha belirgin olabilir bu da ortak ebeveynlik ölçeklerinde daha düşük puanlara yansıyabilir (Feinberg, 2003). Ayrıca McHale ve Irace (2011)'e göre ortak ebeveynlik kavramının daha çok çatışma çözüm süreçlerinde belirginleştiği bulgusu göz önünde bulundurulduğunda, işlevsel ailelerde bu yapının arka planda kalması anlaşılabilir bir durumdur.

Ortak ebeveynlik ile sosyal medya kullanımı arasında ise düşük düzeyli ve negatif yönlü ilişki gözlenmiştir. Bu bulgu, ebeveynler arası iş birliği arttıkça, bireylerin sosyal medya kullanımında bilinçli, sınırlı ve kontrollü bir tutum sergilediğini ortaya koymaktadır. Literatürde ortak ebeveynlik ile sosyal medya kullanımı arasında tespit edilen düşük düzeyde negatif ilişki, ebeveynlerin dijital medya kullanımlarının ebeveynlik iş birliği üzerindeki olumsuz etkilerine değinilmektedir. Sosyal medya kullanımının aşırıya kaçması veya bağımlılık düzeyine ulaşması, ebeveynlerin dikkat bölünmesine ve ortak karar alma süreçlerinin aksamasına neden olabilir (Radesky ve Christakis, 2016). Yapılan araştırmalar, özellikle annelerin yoğun sosyal medya kullanımı ile ebeveynlik sorumluluklarını paylaşma düzeylerinin azaldığını ve çocukla geçirilen zamanın niteliğinin düştüğünü göstermektedir (Coyne vd., 2017). Yapılan literatür taramasından elde edilen bu bilgiler araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

5.2.5. Aile İşlevselliği ile Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracılık Rolünün Tartışılması

Bu araştırmada aile işlevselliği ile ebeveynlerin sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide ortak ebeveynliğin aracı rolü incelenmiştir. Elde edilen bulgular, doğrudan etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ancak beklenenin aksine ortak ebeveynliğin bu ilişkide anlamlı bir aracı rol üstlenmediğini göstermektedir. Bu durum, aile içi işlevselliğin sosyal

medya kullanımını doğrudan etkileyebildiğini ancak ortak ebeveynliğin bu etkiyi istatistiksel anlamda açıklamadığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, toplam etkinin anlamlı bulunması, aile işlevselliğinin genel olarak sosyal medya kullanım düzeyini etkilediğini düşündürmektedir.

Aile işlevselliği, bireylerin karşılıklı ilişkilerini düzenleme, duygusal yakınlık kurma, sorun çözme ve rollerin net biçimde tanımlanması gibi temel işlevleri içermektedir (Epstein vd., 1983). Bu bağlamda, işlevsel ailelerde açık iletişim, karşılıklı destek ve ortak sorumluluk gibi özellikler ön plandadır. Sosyal medya kullanımının bireylerin sosyal ilişki biçimlerini değiştirdiği düşünüldüğünde, aile içinde sağlıklı iletişim kanallarına sahip olmanın, bireylerin sosyal medyaya yönelimini azaltabileceği öne sürülebilir (Coyne vd., 2013). Bu bakımdan, çalışmanın bulguları, aile işlevselliği yüksek bireylerin sosyal medyaya daha az bağımlı olabileceğini desteklemektedir.

Ortak ebeveynliğin aracı rol üstlenememesi ise çeşitli biçimlerde açıklanabilir. İlk olarak, ortak ebeveynlik davranışlarının toplumsal cinsiyet normları, ev içi rol dağılımı ve ebeveynler arası güç dengeleri tarafından şekillendirildiği bilinmektedir (Feinberg, 2003). Özellikle geleneksel aile yapılarında ebeveynlik sorumluluğunun büyük ölçüde annenin üzerine kalması, eşler arası iş birliğini sınırlandırabilmekte ve ortak ebeveynlik uygulamalarının etkisini zayıflatabilmektedir. Dolayısıyla, ebeveynler arasında ortak bir sorumluluk anlayışının gelişebilmesi için aile içi işlevselliğin tek başına yeterli olmayabileceği söylenebilir.

Araştırma bulguları, ayrıca sosyal medya kullanımının ebeveynlik tutumları üzerindeki etkilerine dair daha önceki çalışmaları da destekler niteliktedir. Örneğin, McDaniel ve Radesky (2018), ebeveynlerin dijital ortamlara yönelimlerinin çocuklarla olan etkileşimlerini azaltabileceğini ve bu durumun ebeveynlik kalitesini olumsuz etkileyebileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda, sosyal medya kullanım düzeyinin, yalnızca bireysel tercihlerden değil, aynı zamanda aile sisteminin genel yapısından ve işleyişinden etkilendiği söylenebilir. Nitekim, bu çalışmanın bulguları da aile işlevselliği yüksek bireylerin sosyal medya kullanımının daha dengeli olabileceğine işaret etmektedir.

McDaniel ve Walker (2024)'ın yaptıkları çalışmada da ortak ebeveynliğin değişkenler üzerinde doğrudan etkili olmadığı görülmüştür. Bu bulgu, mevcut araştırmada ortak ebeveynliğin aracı rol üstlenmemesiyle paralel bir sonuç sunmakta, ortak ebeveynliğin her zaman belirleyici olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla ortak ebeveynliğin ailenin bütünsel işleyişine olan katkısının bağlamsal değişkenler tarafından şekillendirilebileceğini ve etkisinin tek başına belirleyici olmayacağı görülmektedir (Feinberg, 2003).

Sonuç olarak, araştırmanın bulguları ortak ebeveynlik uygulamalarının aile işlevselliği ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide doğrudan bir aracı rol üstlenemediğini göstermektedir. Ancak bu, ortak ebeveynliğin aile sistemindeki işlevini yadsımak anlamına gelmemelidir. Aksine, ebeveynlik sorumluluğunun paylaşılması, aile içi dayanışmanın ve çocuk gelişiminin desteklenmesi açısından kritik bir role sahiptir. Bu nedenle, gelecekte yapılacak araştırmalarda farklı değişkenlerin ve daha kapsayıcı modellerin test edilmesi, ortak ebeveynliğin işlevselliğini daha kapsamlı biçimde ortaya koyabilir.

5.3. Öneriler

5.3.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda, aile işlevselliğini ve ortak ebeveynliği desteklemek amacıyla ebeveynlere yönelik sosyal medya okuryazarlığı ile ilgili bilgilendirici ve farkındalık artırıcı eğitimlerin yaygınlaştırılması önerilmektedir. Bu eğitimlerde, dijital teknolojilerin aile içi iletişim üzerindeki etkilerine odaklanılması, ebeveynlerin bilinçli sosyal medya kullanımı konusunda desteklenmesi önem taşımaktadır. Ayrıca, aile danışmanlığı, psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinde, dijitalleşmenin aile yapısı ve ebeveyn rolleri üzerindeki etkisi dikkate alınarak içeriklerin güncellenmesi önerilmektedir. Ebeveynlerin özellikle ortak ebeveynlik becerilerini geliştirmeye yönelik psiko-eğitsel programların oluşturulması, aile içi iş birliğini ve çocukların gelişimini olumlu yönde destekleyecektir. Kamu kurumları, okullar ve yerel yönetimler aracılığıyla bu tür destekleyici uygulamaların artması olumlu olacaktır.

5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu araştırmada varsayılanın aksine, ortak ebeveynliğin aile işlevselliği ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkide aracı bir rol üstlenmediği görülmüştür. Bu durum, ortak ebeveynliğin aracı değişken olarak etkisinin belirli koşullarda sınırlı kalabileceğini göstermektedir. Gelecek çalışmalarda, ortak ebeveynliğin alt boyutlarının (örneğin ebeveynler arası iletişim, iş birliği, çatışma yönetimi vb.) ayrı ayrı ele alınarak analiz edilmesi, bu yapının daha ayrıntılı şekilde anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca, farklı yaş gruplarında çocuk sahibi olan ailelerle yapılacak karşılaştırmalı araştırmalar, ortak ebeveynliğin hangi durumlarda daha etkili olduğunu ortaya koyabilir.

Gelecekte yapılacak çalışmaların farklı sosyoekonomik düzeylerdeki bireyleri kapsayacak şekilde planlanması, elde edilen sonuçların genellenebilirliğini artıracaktır. Bununla birlikte, nitel yöntemlerin kullanıldığı derinlemesine görüşmeler ve vaka analizleri ile ebeveynlerin sosyal medya kullanım deneyimleri ve ortak ebeveynlik pratikleri çok boyutlu olarak ele alınabilir. Böylelikle konuya ilişkin daha kapsamlı ve bağlamsal veriler elde edilerek, literatüre önemli katkılar sağlanabilir.

Gelecek araştırmalar açısından sosyal medya platformlarının çeşitleri ve kullanıcı tiplerinin ayrı ayrı incelenmesi önemli görülmektedir. Çünkü her platformun yapısal özellikleri farklı kullanıcı davranışlarını tetiklemekte ve bu durum aile işlevselliği ile ebeveynlik süreçlerini farklı biçimlerde etkilemektedir. Örneğin görsel odaklı platformlar kullanıcıları daha çok benlik sunumu, sosyal karşılaştırma ve estetik içerik üretimi üzerinden etkilerken, metin temelli platformlar tartışma, bilgi paylaşımı ve fikir alışverişine zemin hazırlamaktadır. Video tabanlı platformlar ise yoğun dikkat ve zaman tüketimiyle birlikte özellikle çocukların eğlence ve öğrenme pratiklerini biçimlendirmektedir. Bunun yanı sıra kullanıcı tiplerinin de farklılaşması etkilerin boyutunu değiştirmektedir. Pasif kullanıcılar daha çok gözlemci bir rol üstlenirken, aktif içerik üreticileri kimlik inşası ve sosyal onay ihtiyacını ön plana çıkarmaktadır. Etkileşimci kullanıcıların sürekli paylaşım ve yorum yapma eğilimleri aile içi iletişim dinamiklerini doğrudan etkileyebilmekte, aşırı bağlılık

veya bağımlılık gösteren kullanıcı tipleri ise zaman yönetimi, ebeveyn-çocuk ilişkileri ve ortak ebeveynlik süreçlerinde sorunlara yol açabilmektedir.

Dolayısıyla gelecek çalışmalarda sosyal medya çeşitleri ve kullanıcı tipleri arasındaki etkileşimlerin dikkate alınması, hem ebeveynlerin dijital ortamlarla ilişkisini daha bütüncül bir biçimde kavramaya hem de aile işlevselliği üzerindeki etkileri daha derinlemesine analiz etmeye katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Açar, D. ve Duran, R. (2024). "Yaşam seyri perspektifinden ebeveynlik: Anne-babaların çocukluk deneyimlerinin ebeveynlik tutumlarına etkisi". *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 319-338.

Akbaş, Ö. Z. ve Dursun, C. (2020). "Teknolojinin aileye etkisi: Değişen ailenin dijital ebeveyn ve çocukları". *Turkish Studies-Social, 15*(4), 2245-2265.

Akçe, İ. (2018). Zihinsel engelli çocuğa sahip Türkiyeli ve Suriyeli sığınmacı annelerin aile işlevselliğinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Akgül Gök, F. (2013). Evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansıması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Akgül Gök, F. ve İl, S. (2017). "Evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansıması". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(54), 523-533.

Akgündüz, S. (2006). Örgütsel stres kaynaklarının çalışanların iş tatmini üzerindeki etkisi ve banka çalışanları için yapılan bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Akkirman, A. D. (1998). "Etkin çatışma yönetimi ve müdahale stratejileri". *D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi*, 13(2), 1-11.

Aksu, G. (2024). Ebeveynler arasında sosyal medya kullanımının aile içi ilişkilere etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bingöl.

Aktan, E. ve Kayış, H. H. (2018). "Sosyal medya ve değişim: Bloglar aracılığıyla anneliğin evrimi üzerine netnografik bir analiz". *AJIT-E: Academic Journal of Information Technology*, 9(32), 39-54.

Aktaş Özdemir, M. (2021). Sosyal medya kullanımının aile içi iletişime etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Aktaş, E., Teksöz, E ve Ocakçı, A. F. (2012). "Ailede kadınının değişen rolünün çocuk sağlığına etkisi ve aile merkezli bakımın önemi". *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 28 (1), 73-80.

Alan, C. (2023). Ortak ebeveynlik ve ebeveynlerde güç paylaşımı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.

Alan, C. ve Çelik, B. (2023). "Ebeveynlerde ortak ebeveynlik ve güç paylaşımı arasındaki ilişkinin incelenmesi". *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 85-96.

Allen, S. F. ve Stoltenberg, C. D. (1995). "Psychological separation of older adolescents and young adults from their parents: An investigation of gender differences". *Journal of Counseling & Development*, 73(5), 542-546.

Altay, F. B. ve Güre, A. (2012). "Okul öncesi kuruma (devlet-özel) devam eden çocukların sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışları ile annelerinin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2699-2718.

Amato, P. R. ve Booth, A. (1996). "A prospective study of divorce and parent-child relationships". *Journal of Marriage and the Family*, 58(2), 356–365.

Andreassen, C.S., Pallesen, S. ve Griffiths, M.D. (2017) "The Relationship between Addictive Use of Social Media, Narcissism, and Self-Esteem: Findings from a Large National Survey". *Addictive Behaviors*, 64, 287-293.

Atak, C. (2023). 18 – 65 yaş arası erişkin bireylerde sosyal medya kullanım alışkanlıklarının ve sosyal medya bağımlılığının sosyal anksiyeteyle ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Aydoğan, F. (2000). *Medya ve serbest zaman*. Om Yayınları: İstanbul.

Bakan, U. ve Bakan, U. (2017). "Facebook'ta aile ilişkileri ve sosyal medya adanmışlığına yönelik bir içerik analizi". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 54-68.

Balyemez, S. (2020). Sosyal medyanın ailenin sosyalleşme işlevine etkisi: Ankara örneği. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Baptist, J. A., Thampson, D. E., Norton, A. M., Hardy, N. R. ve Link, C. D. (2012). "The effects of intergenerational transmission of family emotional processes on conflict styles: The moderating role of attachment". *American Journal of Family Therapy*, 40, 56-73.

Bayer, A. (2020). "Modernleşme sürecinde aile: Değişen annelik ve babalık". *Tevilat*, 1(1), 35-60.

Bayram, A. ve Ergin, F. E. (2024). "Farklı kuşaklardan anneye sahip bireylerin aile iklimleri ile çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları arasındaki ilişkinin incelenmesi". *Anatolian Journal of Health Research, 5*(3), 204-210.

Beavers, R. ve Hampson, R. (2000) "The Beavers systems model of family functioning". *The Association for Family Therapy*, 22, 128-143.

Bekil, F. (2021). Üniversite öğrencilerinde aile işlevselliği ile uyumsuz mükemmeliyetçilik ilişkisinde ayrışma-bireyleşmenin aracı rolü. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Belli, M., Akçay Didişen, N. ve Bal Yılmaz, H. (2021). "Geçmişten günümüze değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine katkıları". *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 366-371.

Bilici, A. B. (2014). "Boşanma sürecinin çocuklar üzerindeki psiko-sosyal etkileri". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 18*(2), 79-110.

Bolton, R. N., Parasuraman, A., Hoefnagels, A., Migchels, N., Kabadayi, S., Gruber, T., Loureiro, Y. K. ve Solnet, D. (2013). "Understanding generation Y and their use of social media: A review and research agenda". *Journal of Service Management* 24 (3) 245-267.

Bonach, K., Sales, E. ve Koeske, G. (2005). "Gender differences in perceptions of coparenting quality among expartners". *Journal of Divorce & Remarriage*, 43(1-2), 1-28.

Boschele, F. A. ve Cizmeci, E. (2016). “Serbest zamanda medya ve Türkiye ailesi”. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 284-304.

Bostancı, M. (2023). “Dijital dünyada ebeveynlik”. *TRT Akademi*, 8(19), 982-991.

Bowen, M. (1978). *Family therapy in clinical practice*. Jason Aronson Inc: NJ.

Boyd, D. M. ve Ellison, N. B. (2007). “Social network sites: Definition, history, and scholarship”. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210–230.

Bozdağan, B. (2024). 0-5 yıllık evliliklerde sosyal medya kullanımının evlilik doyumu üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press: Cambridge.

Bronte-Tinkew, J., Scott, M. E., Horowitz, A. ve Lilja, E. (2009). “Pregnancy intentions during the transition to parenthood and links to coparenting for first-time fathers of infants”. *Parenting: Science and Practice*, 9, 1-35.

Bulut, I. (1990). *Aile değerlendirme ölçeği (ADÖ) el kitabı*. Özgüzeliş Matbaa: Ankara.

Bulut, I. (1993). *Ruh hastalığının aile işlevlerine etkisi*. Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları: Ankara.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2021). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi: Ankara.

Canel, A. N. (2011). Evlilik ve aile hayatı. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı: Ankara.

Cengiz, M. ve Erciyes, S. C. (2020). “Okul öncesi çocuklarda teknoloji kullanımına ilişkin ebeveyn tutumlarına dair bir çalışma”. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 4(2), 106-120.

Cherlin, A. J. (2012) “Goode’s world revolution and family patterns: A reconsideration at fifty years”. *Population and Development Review*, 38, 577-607.

Cihan, F. G. (2020). “Aile yaşam döngüsü”. *Konuralp Medical Journal*, 12(2), 313-315.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Lawrence Erlbaum Associates: New York.

Coleman, L. M. (2011). “Improving relationship satisfaction-qualitative insights derived from individuals currently within a couple relationship”. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 19, 369–380.

Coley, R. L. ve Schindler, H. S. (2008). “Biological fathers' contributions to maternal and family functioning”. *Parenting: Science and Practice*, 8(4), 294-318.

Conger, R. D. ve Donnellan, M. B. (2007) “An interactionist perspective on the socioeconomic context of human development”. *Annual Review of Psychology*, 58, 175-199.

Coşkun, T. (2005). “Geniş ve çekirdek ailede yaşayan çocukların aile ortamını algılamalarının incelenmesi”. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 16(1), 35-50.

Coyne, S. M., McDaniel, B. T. ve Stockdale, L. A. (2017). “Do you dare to compare? Associations between maternal social comparisons on social networking sites and parenting, mental health, and romantic relationship outcomes”. *Computers in Human Behavior*, 70, 335–340.

Coyne, S. M., Padilla-Walker, L. M. ve Howard, E. (2013). “Emerging in a digital world: A decade review of media use, effects, and gratifications in emerging adulthood”. *Emerging Adulthood*, 1(2), 125–137.

Cummings, E. M., Goeke-Morey, M. C. ve Papp, L. M. (2002). “Everyday marital conflict and child aggression”. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 30(1), 39-52.

Cumsille, P. E. ve Epstein, N. (1994). “Family cohesion, family adaptability, social support, and adolescent depressive symptoms in outpatient clinic families”. *Journal of Family Psychology,* 8(2), 202.

Cunha, A. I., Alves, M. P. ve Major, S. O. (2025). “Linking family functioning and child’s socioemotional behaviour: The role of coparenting”. *Early Child Development and Care*, 195(3), 235-248.

Çağırkan, B. (2022). “Farklı kuşaktan kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkillik algısı”. *Sosyoloji Dergisi*, 3(1), 45-67.

Çambay, S. O. (2015). “Bir toplumsallaşma aracı olarak yeni medya: Kuramsal bir değerlendirme”. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 5, 237-247.

Çamur Duyan, G. (2003). "Aile yaşam döngüsü ve gelişimsel farklılıklar". *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 14(2), 33-41.

Çamur Duyan, G., Çelenk, Ö. ve Duyan, V. (2014). "Talasemili üyesi olan ailelerin aile işlevlerinin kadın bakış açısından değerlendirilmesi: Hatay ili örneği". *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 16(1), 46-55.

Çeçen, A. F., Çokluk, N., Bostancı, M. ve Atmaca, S. (2023). "Aile kurumuna dijital bir yaklaşım: Dijital aile sözleşmesi". *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 22(1), 66-84.

Çelik, E. (2018). Öğretmenlerin internet, sosyal medya bağımlılıkları ile evlilikte uyum ve aile işlevleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çelikbaş, H. M. (2021). Virginia Satir Modeli odaklı aile danışmanlığının özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin aile işlevselliğine etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Çetin, M. (2020). Coparenting and parent involvement in education: The mediating roles of motivational beliefs. Doktora Tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çiçek, B. ve Erkal, S. (2023). "0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 131-142.

Çömlekçi, M. F. ve Başol, O. (2019). "Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi". *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 173-188.

Dar, M. (2019). Madde bağımlılığı tedavi sürecinde aile işlevselliğinin rolünün incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

DeLongis, A. ve Holtzman, S. (2005). "Coping in context: The role of stress, social support, and personality in coping". *Journal of Personality*, 73(6), 1633–1656.

Demir, M. (2022). Sosyal medya kullanımının 0-6 yaş grubu sağlıklı çocuğu olan erkeklerin babalık rolü algısı üzerindeki etkisi. Tıpta Uzmanlık Tezi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Aile Hekimliği Kliniği, İstanbul.

Demir, Ü. (2016). "Sosyal medya kullanımı ve aile iletişimi: Çanakkale'de lise öğrencileri üzerine bir araştırma". *Selçuk İletişim*, 9 (2), 27-50.

Demir, Z. (2021). "Değişen toplumlarda ailenin değişmeyen özellikleri". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21(2), 770-791.

Demirbilek, M. (2016). "Aile danışmanlığı: Bir uygulama örneği". *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(2), 109-120.

Demirel, M. (2023). COVİD-19 pandemi sürecinde artan sosyal medya kullanımının aile içi iletişime etkisi. Yüksek Lisans Tezi. KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Konya.

Deniz, L. ve Tutgun Ünal, A. (2019). "Sosyal medya çağında kuşakların sosyal medya kullanımı ve değerlerine yönelik bir dizi ölçek geliştirme çalışması". *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1025-1057.

Dereli, E. (2008). Çocuklar için sosyal beceri eğitim programının 6 yaş çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Dilber, F. (2019). "Aile içi iletişimde sosyal medya: Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma". *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(33), 334-381.

Durak, H. ve Seferoğlu, S. S. (2016). "Türkiye'de sosyal medya okuryazarlığı ve sosyal ağ kullanım örüntülerinin incelenmesi". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 526-535.

Epstein, N. B., Baldwin, L. M. ve Bishop, D. S. (1983). "The McMaster family assessment device". *Journal of Marital and Family Therapy*, 9(2), 171–180.

Epstein, N. B., Bishop, D. S. ve Levin, S. (2007). "The McMaster Model of family functioning". *Journal of Marital and Family Therapy,* 4(4), 19-3.

Erdemir Aşıkoğlu, B., Sağkal, A. S. ve Özdemir, Y. (2024). "Türkiye'de boşanma sonrası birlikte ebeveynlik deneyimleri: nitel bir araştırma". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi,* 24(62), 13-44.

Erdentuğ, A. (1991). *Çeşitli insan topluluklarında aile tipleri, aile yazıları*. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları: Ankara.

Erikel, E. ve Kamalova, Z. (2023). "Boşanma sürecinde çatışma yönetimi ve aile arabuluculuğu". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 26(2), 269–282.

Erol, V. (2022). "Sosyal medyanın Türk aile yapısına etkisi". *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 1127-1139.

Estrada, D., Rafuls, S. C. ve Sherrard, P. A. (2000). "Perceptions of family of origin cohesion and adaptability: Differences between males and females". *Journal of Feminist Family Therapy*, 11(2), 3-19.

Eyce, B. (2000). "Tarihten günümüze Türk aile yapısı". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(4), 223-244.

Feinberg, M. E. (2003). "The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention". *Parenting,* 3(2), 95–131.

Feinberg, M. E., Brown, L. D. ve Kan, M. L. (2012). "A multi-domain self-report measure of coparenting". *Parent Sci Pract*, 12(1), 1-21.

Geçer, H. ve Çelik, C. (2017). "Kadının çalışma hayatına girmesiyle oluşan aile içi roller sistemindeki değişim ve din ilişkisi (Niğde örneği)". *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(12), 1–30.

Gelen, İ., Kumcağız, H., İstif, N.N. ve Sandalcılar, E. (2024). "Sosyal medyayı aktif kullanan ebeveynlerin kişilik özellikleri ve ebeveyn tutumlarının, aile içi iletişime etkisi". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 1341-1432.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. Kırmızı Yayınları: İstanbul.

Gladding, S. T. (2007). *Family therapy: History, theory, and practice*. Upper Saddle River: NJ.

Gökdemir, A. (2021). Sosyal medya kullanımının çift ilişkilerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Gökler, R. ve Atamtürk, E. (2021). "Ebeveynlik rollerindeki değişim". *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 151-177.

Gözün Kahraman, Ö. ve Demirbaş, N. (2022). "Okul öncesi çocuğa sahip annelerin sosyal medya bağımlılığı ile aile işlevselliği arasındaki ilişki". *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 215-222.

Granovetter, M. (2018). "The impact of social structure on economic outcomes". *Journal of Economic Perspectives*, 19(1), 33-50.

Greenhaus, J., Collins, K. M. ve Shaw, J. D. (2003). "The relation between work-family balance and quality of life". *Journal of Vocational Behavior*, 63(3), 510-531.

Grolnick, W. S. ve Ryan, R. M. (1989). "Parent styles associated with children's self-regulation and competence in school". *Journal of Educational Psychology*, 81(2), 143–154.

Gudeman, S. (1971). "The compadrazgo as a reflection of the natural and spiritual person". *Proceedings of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland,* 1971, 4-71.

Güleç, V. (2018). "Aile ilişkilerinin sosyal medyayla birlikte çöküşü". *Yeni Medya Elektronik Dergi-eJNM*, 2(1), 105-120.

Gümüşsoy Uçak, S. (2019). Evli çiftlerdeki bağlanma stillerinin, sosyal medya kullanımı ve ilişki doyumu arasındaki bağlantının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Günay, A. (2020). Evli ve çocuk sahibi bireylerin evlilik uyumu, çocuk yetiştirme tutumu ve aile işlevselliği arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Güner Tezcan, E. (2024). 0-18 yaş aralığında çocukları olan ve birliktelikleri devam eden ebeveynlerin evlilik doyumları ile birlikte ebeveynlik düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Okan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Haberli, M. (2023). “Dijital çağda aile: Ebeveynleriyle ilişkisi çerçevesinde gençlik ve din”. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 374-389.

Hai, L. D. ve Xiong, X. Y. (2025). “Motivations behind Gen Z’s news sharing on social media: A PLS-SEM study in Vietnam”. *Frontiers in Psychology*, 16, 1604723.

Hallaç, S. ve Öz, F. (2014). “Aile kavramına kuramsal bir bakış”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142-153.

Hayes, A. F. (2022). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A Regression-based approach*. Guilford Press: New York.

Hazar, M. (2011). “Sosyal medya bağımlılığı-bir alan çalışması”. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (32), 151-175.

Holtom-Viesel, A. ve Allan, S. (2014). “A systematic review of the literature on family functioning across all eating disorder diagnoses in comparison to control families”. *Clinical Psychology Review*, 34, 29-43.

Işık Karaşahin, B. (2021). Ekrana maruz kalmanın çocukların iyilik hali üzerindeki etkisi: duygu düzenleme ve aile işlevselliğinin rolü. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Işık, Y. (2022). Evli bireylerin evlilik uyumu, iletişim becerileri ve sosyal medya kullanım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İnan Kaya, G., Mutlu Bayraktar, D. ve Yılmaz, H. (2018). “Çocuklarda teknoloji kullanımı ve dijital ebeveynlik”. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 11(2), 123-134.

Kabacoff, R. I., Miller, I. W., Bishop, D. S., Epstein, N. B. ve Keitner, G. I. (1990). “A psychometric study of the McMaster Family Assessment Device in psychiatric, medical, and nonclinical samples”. *Journal of Family Psychology*, 3(4), 431–439.

Kabadayı, H. (2022). Sosyal medyanın eşler arası ilişkiye etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

Kabakoğlu Ünsür, E. ve Kondolot, M. (2024). “Çocukların sosyal medyada paylaşımı (paylaşan ana-babalık–sharenting): Sosyal medyada çocuk hakkı ihlali”. *Türkiye Klinikleri Hukuk Dergisi*, 2(1), 20–27.

Kalmijn, M. (2021). "Attitudes toward stepfamily relationships and biological relatedness: The role of family experiences in youth". *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 70(3), 741–758.

Kamışlı, E. (2018). Toplumsal cinsiyet rolleri ve aile işlevselliğinin problem çözme becerilerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kaplan, A. M. ve Haenlein, M. (2010). "Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media". *Business Horizons*, 53(1), 59-68.

Karababa, A. (2019). "Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği'nin (ÇESDÖ) (Ebeveyn Formu) Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 108-131.

Karaca, S., Barlas, G. Ü., Onan, N. ve Öz, Y. C. (2013). "16-20 yaş grubu ergenlerde aile işlevleri ve kişilerarası ilişki tarzının incelenmesi: Bir üniversite örneklemi". *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi,* 2(3), 139-146.

Karahan, B. (2021). Ebeveyn Rehberliğinde Ekran Kullanımının Okul Öncesi Çocuklarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Karaveli, U. (2019). Markaların halkla ilişkiler stratejisi olarak sosyal medya kullanımları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karcıoğlu, F. ve Alioğulları, Z. D. (2011). "Çatışmanın nedenleri ve çatışma yönetim tarzları ilişkisi". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 25(1), 213-226.

Karslı, E. (2019). "Modernleşme sürecinde çözülen aile yapısı ve kadının yeniden inşası". *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-14.

Katz, E., Blumler, J. G. ve Gurevitch, M. (1973). "Uses and gratifications research". *The Public Opinion Quarterly*, 37(4), 509–523.

Keitner, G. I. ve Miller, I. W. (1990). "Family functioning and major depression: An overview". *American Journal of Psychiatry*, 147(9), 1128–1137.

Keitner, G. I., Heru, A. M. ve Glick, I. D. (2010). *Clinical manual of couples and family therapy*. American Psyhological Association APA.

Kerime Begüm, İ. (2025). Okul öncesi çocuklarının davranış sorunlarının birlikte ebeveynlik ve ebeveyn stresi açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.

Kılıç, Ç. (2015). Gündem Belirleme Kuramı Çerçevesinde Siyasal Karar Verme Sürecine Sosyal Medya Etkisinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kılıçgün, M. (2015). "Çocuk haklarına yönelik ebeveyn tutumları ile ebeveynlik rolleri arasında ilişki". *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 511-522.

Kırık, A. M. (2014). "Aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri: nitel bir araştırma". *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 337-347.

Kırmızı Uysal, N. (2021). Sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının aile içi iletişime etkisi üzerine bir inceleme: Ümraniye örneği. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kim, H., Prouty, A. M., Smith, D. B., Ko, M.-j., Wetchler, J. L. ve Oh, J.-E. (2015). "Differentiation and healthy family functioning of Koreans in South Korea, South Koreans in the United States, and White Americans". *Journal of Marital and Family Therapy*, 41(1), 72–85.

Kim, M., Jun, M. ve Han, J. (2022). "The relationship between needs, motivations and information sharing behaviors on social media: Focus on the self-connection and social connection". *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics,* 35 (1), 1–16.

Koçak N. G. (2012). Bireylerin sosyal medya kullanım davranışlarının ve motivasyonlarının kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında incelenmesi: Eskişehir'de bir uygulama. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Koçoğlu, M. (2023). Lise öğrencilerinde aile işlevselliği, benlik kurgusu ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.

Koruklu, N., Totan, T. ve Sağkal, A. S. (2013). "Çatışma çözme becerilerine yönelik ihtiyaçlar ve çatışma durumlarını yönetme becerileri ölçeklerinin geçerlik ve güvenirliği". *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 17-31.

Köppen, K., Kreyenfeld, M. ve Trappe, H. (2020). "Gender differences in parental well-being after separation: Does shared parenting matter?". içinde *Parental Life Courses after Separation and Divorce in Europe* (pp. 235-264). Springer Nature: Berlin.

Kuo, P. X., Xu, W. ve Yang, Z. (2024). "Dyadic associations between marital satisfaction and coparenting quality: gender differences and the moderating role of caregiving identity". *Front Sociol*, 9, 1-7.

Kurt, L. M. (2018). "Boşanma durumunda birlikte (ortak) velâyet". *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(2), 157-184.

Kuss, D. J. ve Griffiths, M. D. (2017). "Social networking sites and addiction: Ten lessons learned". *Int J Environ Res Public Health*, 14(3), 31.

Lecaj, F. (2019). "Küreselleşme göç ve kadın". *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 3(1), 49-58.

Lietsala, K. ve Sirkkunen, E. (2008). *Social media: Introduction to the tools and processes of participatory economy, finland*. Tampere University Press.

Livingstone, S. (2002). *Young people and new media: Childhood and the changing media environment.* Sage Publications.

Livingstone, S. ve Helsper, E. J. (2008). "Parental mediation of children's internet use". *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(4), 581–599.

Macit, Y. (2021). "Çocuk sahibi olmak ve ortak ebeveynlik". *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 30-40.

Manap, A. ve Durmuş, E. (2020). "Dijital ebeveynlik farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi". *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 978-993.

Martinengo, G., Jacob, G. I. ve Hill, E. J. (2010). "Gender and the work-family interface: Exploring differences across the family life course". *Journal of Family Issues*, 31(10), 1363-1390.

Martins, P. C. ve Oliveira, V. H. (2024). “Child well-being, family functioning, and contextual strain: A study of multi-assisted low-ıncome families”. *Children*, 11(12), 1533.

McCoy, K. P., George, M. R. W., Cummings, E. M. ve Davies, P. T. (2013). “Constructive and destructive marital conflict, emotional security, and children's prosocial behavior”. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 54(3), 270-279.

McDaniel, B. T. ve Radesky, J. S. (2018). “Technoference: Parent distraction with technology and associations with child behavior problems”. *Child Dev*, 89(1), 100-109.

McDaniel, B. T. ve Walker, J. S. (2024). “Coparenting of child media use and associations with child media limits and frequency of media use in the United States”. *Journal of Children and Media*, 19(1), 156-174.

McHale, J. P. (1995). “Coparenting and triadic ınteractions during infancy: The roles of marital distress and child gender”. *Developmental Psychology*, 31(6), 985-996.

McHale, J. P. ve Irace, K. (2011). “Coparenting in Diverse Family Systems”. J. P. McHale ve K. M. Lindahl (ed.). içinde *Coparenting: A Conceptual and Clinical Examination of Family Systems*. (pp.15-37). American Psychological Association: Washington, DC.

McHale, J. P., Kuersten-Hogan, R. ve Rao, N. (2004). “Growing points for coparenting theory and research”. *Journal of Adult Development*, 11(3), 221–234.

Mesutoğlu, C. (2012). The relationship among self construal, family functioning and sibling number in terms of gender in high school students. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Miller, I. W., Ryan, C. E., Keitner, G. I., Bishop, D. S. ve Epstein, N. B. (2000). “The McMaster approach to families: Theory, assessment, treatment and research”. *Journal of Family Therapy*, 22(2), 168–189.

Minuchin, S. (1974). *Families and Family Therapy*. Harvard University Press. Nazlı, S. (2014). *Aile danışmanlığı*. Anı yayıncılık: Ankara.

Najmi, S. B., Hovsepian, S., Jamshidibeyk, A., Nasiripour, L. ve Maracy, M. R. (2019). "The association between demographic and familial characteristics and psychological properties of adolescents". *Journal of Research in Medical Sciences*, 24(14), 1-8.

Negrini, L. S. (2020). "Coparenting supports in mitigating the effects of family conflict on infant and young child development". *Soc Work*, 65(3), 278-287.

Odabaşı, H. F. (2015). "Dijital ebeveynlik ve değişen roller". *Journal of Social Sciences*, 8(2), 884-896.

Oh, S. ve Syn, S. Y. (2015). "Motivations for sharing information and social support in social media: A comparative analysis of Facebook, Twitter, Delicious, YouTube, and Flickr". *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 66(10), 2045–2060.

O'Keeffe, G. S. ve Clarke-Pearson, K. (2011). "The impact of social media on children, adolescents, and families". *Pediatrics*, 127(4), 4.

Olson, D. H. (2000). "Circumplex Model of marital and family systems". *Journal of Family Therapy*, 22(2), 144–167.

Olson, D. H. ve Gorall, D. M. (2003). "Circumplex Model of Marital and Family Systems". F. Walsh (ed.). içinde *Normal Family Processes.* (pp. 514–547). Guilford Press: New York.

Omur, S. ve Uyar, M. (2022). "Sharenting: Türkiye'de ebeveynlerin paylaşım eğilimleri üzerine bir değerlendirme". *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, 9, 23-45.

Orhan Kılıç, B. (2021). Annelerin psikolojik sağlamlık durumları ve sosyal medya kullanım özellikleri. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öselemiş, F. E. (2022). Kök aile işlevselliği, benlik ayrımlaşması ve ilişki doyumu: Nişanlı ve evli bireylerde bir aracılık modeli. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Övür, A. (2017). "Diseases and the possible effects that the new media brought into the digitalizing world". *Communication and Technology Congress*, 20-37.

Özbudun, S., Şafak, B. ve Altuntek, N.S. (2007). *Antropoloji kuramlar, kuramcılar.* Dipnot Yayınlar: Ankara.

Özçağlayan, M. (1998). *Yeni iletişim teknolojileri ve değişim*. Alfa Yayınları: İstanbul.

Özdemir, Ş., Vatandaş, C. ve Torlak, Ö. (2009). "Sosyal problemleri çözmede aile yaşam döngüsünün (AYD) önemi". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 16, 7-18.

Özdemir, Y. ve Sağkal, A. S. (2020). "Ebeveynlik dansı: Birlikte ebeveynliğe ilişkin kuramsal ve ampirik bir derleme". *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 428-444.

Özdemir, Y., Seyhan, A. G., Şakıroğlu, M., Sağkal, A. S., Aksu, G. ve Yılmaz Hiğde, A. (2024). "Birlikte Ebeveynliğe Geçiş Programı'nın ebeveynlerin birlikte ebeveynlik ilişkisi, romantik ilişki kalitesi, depresyon ve kaygı düzeyleri üzerindeki etkisi". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 24(65), 663-697.

Özer, G. S. (2021). "Aile işlevselliği ve bağlanma ilişkisi". *Sağlık ve Toplum, 31*(2), 94–100.

Özkan, Z. H. (2020). Sosyal medyanın annelik, tutum ve davranışlarına etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk, B. (2023). Türkiye ve Avrupa birliği ülkelerinde yaşayan Türk gençlerinin aile işlevselliği ve sosyalizasyon süreçleri üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Özüdoğru, Ş. (2014). "Bir web 2.0 uygulaması olarak bloglar: Blogların dinamikleri ve blog alemi". *TOJDAC*, 4(1), 36-50.

Parlak, Ü. ve Karaköse, S. (2021). "COVID-19 sürecinde evden çalışan annelerde depresyonu yordayan faktörler: İş-aile çatışması, evlilik uyumu ve ebeveyn tükenmişliği". *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 149-189.

Parsons, T. (1971). *The system of modern societies*. Prentice-Hall: NJ.

Patterson, J. M. (2002). "Understanding family resilience". *Journal of Clinical Psychology*, 58, 233-246.

Pekkarakaş, E. (2010). 3-6 yaş çocukların babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile eğitime katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Primack, B. A., Shensa, A., Escobar-Viera, C., Barrett, E., Sidani, J., Colditz, J. ve James, A. (2017) "Use of multiple social media platforms and symptoms of depression and anxiety: A nationally-representative study among U.S. young adults". *Computers in Human Behavior* (69), 1-9.

Procentese, F., Gatti, F. ve Di Napoli, I. (2019). "Families and social media use: The role of parents' perceptions about social media impact on family systems in the relationship between family collective efficacy and open communication". *Int J Environ Res Public Health*, 16(24), 5006.

Quan-Haase, A. ve Young, A. L. (2010). "Uses and gratifications of social media: A comparison of Facebook and instant messaging". *Bulletin of Science, Technology & Society*, 30(5), 350–361.

Radesky, J. S. ve Christakis, D. A. (2016). "Increased screen time: Implications for early childhood development and behavior". *Pediatr Clin North Am.*, 63(5), 827-39.

Rayana, S. ve Atak, H. (2021). "Anne baba arasındaki ilişki: 'üçüncü ebeveyn' rolünün Gestalt terapi bakışından ele alınması". *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 286-300.

Rimé, B. (2009). "Emotion elicits the social sharing of emotion: Theory and empirical review". *Emotion Review*, 1(1), 60–85.

Ryan, C. E., Epstein, N. B., Keitner, G. I., Miller, I. W. ve Bishop, D. S. (2005). "Evaluating and treating families: The McMaster approach". *Prim Care Companion J Clin Psychiatry*, 11(4), 176.

Sabırlı, T. N., Argan, M., Yetim, G. ve Hızal, A. (2019). "Boş zaman tatmini, yaşam tatmini ve mutlulukta sosyal medya bağlılığının rolü: 50 yaş ve üzeri bireyler üzerinde bir araştırma". *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 263–279.

Salman Engin, S., Sümer, N., Sağel Çetiner, E. ve Sakman, E. (2019). "Anne ve babaların ortak ebeveynlik davranış ve algılarının romantik bağlanma ile ilişkisi". *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 59(1), 717-741.

Sanders, C. ve Bell, J. (2011). "The Olson Circumplex Model: A systemic approach to couple and family relationships". *InPsych: The Bulletin of the Australian Psychological Society*, 33(1).

Sayan, A. (2021). "Boşanma sürecinde ortak ebeveynlik ve ortak velayete ilişkin bir derleme". *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(44), 8499-8510.

Sayın, F. (2021). Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve aile işlevselliği arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Selman, A. (2019). "Aile yaşam döngüsü süreçleri içinde yer alan ergen çocuklu döngü içinde bulunan eşlerin farklı olgusal faktörlere göre tutumlarının analizi". *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 55-74.

Shek, D. T. L. (1997). "Family environment and adolescent psychological well-being, school adjustment, and problem behavior: A pioneer study in a Chinese context". *The Journal of Genetic Psychology*, 158, 113-128.

Sine, R. ve Parlak Yorgancı, D. (2017). "Yeni medya ve metalaşan annelik: Instagram anneliği üzerine bir odak grup çalışması". *Rota Eğitimi ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 399-412.

Smith, R. L. ve Stevens-Smith, P. (1992). *Family counseling and therapy: Major issues and topics*. ERIC Publications: Washington, DC.

Şafak, B., ve Kahraman, S. (2019). "Sosyal medya kullanımının yalnızlık ve narsistik kişilik özelliği belirtileri ile ilgili ilişkinin incelenmesi". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. 6, (2), 54 – 69.

Şen, G. ve Erol, A. (2024). "Sanal kültürün aileye yansımaları". *Kaide Dergisi*, 2(1), 1-20.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson Education Limited: USA.

Tali, T. (2021). Çocuk sahibi olan bireylerde sosyal medya bağımlılığının çocukluk çağı yaşantılarıyla olan ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Thomas, K. W. (1992). "Conflict and conflict management: Reflections and update". *Journal of Organizational Behavior*, 13, 265-274.

Tiryaki Güven, S. (2020). Psikolojik belirtilerin yordayıcısı olarak sosyal problem çözme, aile işlevselliği ve benliğin ayrımlaşmasının rolünün incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tohlu, B. (2023). Annelerin teknoloji ve sosyal medya kullanımının anne çocuk ilişkisi açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Turel, O. ve Serenko, A. (2012). "The benefits and dangers of enjoyment with social networking websites". *European Journal of Information Systems*, 21(5), 512-528.

Tümer, T. (2018). 9-11 yaş arası çocukların yaşam kalitesinin aile işlevselliği ve sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Tütüncü, S. (2020). "Köken aile tutumlarının psikopatoloji üzerine etkisi". *Gelişim ve Psikoloji Dergisi, 1*(1), 49–56.

Ulusoy, A. ve Bostancı, M. (2014). "Çocuklarda sosyal medya kullanımı ve ebeveyn rolü". *The Journal of Academic Social Science Studies*, 28, 559-572.

Vaizoğlu, F., (2008). Anaokuluna devam eden çocukların sosyal davranışları ile ebeveynlerinin evlilik uyumlarının incelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Van Egeren, L. A. ve Hawkins, D. P. (2004). "Coming to terms with coparenting: Implications of definition and measurement". *Journal of Adult Development*, 11(3), 165–178.

Venkatesh, V., Ann Sykes, T. A., Chan, F. K. Y, Thong, J. Y. L. ve Paul Jen-Hwa Hu, J. (2019). "Children's internet addiction, family-to-work conflict, and job outcomes". *MIS Quarterly*, 43(3), 903-928.

Wellman, B. (2001). “Physical place and cyberplace: The rise of personalized networking”. *International Journal of Urban and Regional Research, 25*(2), 227-252.

Xu, X., Mellor, D. ve Wong, J. (2014) “Interparental agreement on family functioning within Chinese families”. *Journal of Family Social Work*, 17(3), 251-262.

Yaylalı, F. N. (2022). “Modernleşme sürecinde Türk ailesinde değişen roller (Karaman ve Bursa örneği)”. *Eğitim ve Aile Dergisi*, 5(1), 25-42.

Yayman, E. (2019). Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı oyun bağımlılığı ve aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yıldırım Şen, İ. E. (2021). *Dijital okuryazarlık ve sosyal medya*. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.

Yılmaz, G. (2022). Sosyal medyanın aile içi iletişime etkisi. Yüksek Lisans Tezi. KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Konya.

Yılmaz, M. (2023). “Aile yılmazlığı kavramına yönelik sistematik bir inceleme”. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 34(1), 123-140.

Yılmazçoban, M. (2008). “Türk ailesinde bütünlükçü yapı”. *Türk Dünyası Araştırmaları,* 176, 153–155.

Yücel Çınar, İ. (2022). Ebeveynlerin, sosyal medya kullanımları ile çocuk yetiştirme stilleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Zinderen, A. ve Aslan, D. (2024). “Ebeveynlerin dijital ebeveynlik rollerini üstlenme süreçlerinin çocukların bilinçli medya tüketimine yansıması”. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 46, 75-96.

EKLER

EK 1

ETİK KURUL İZNİ

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği

Sayı : E-84026528-050.99-2400316072 06.12.2024
Konu : Başvuru İncelenmesi

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Bekir ÇELİK

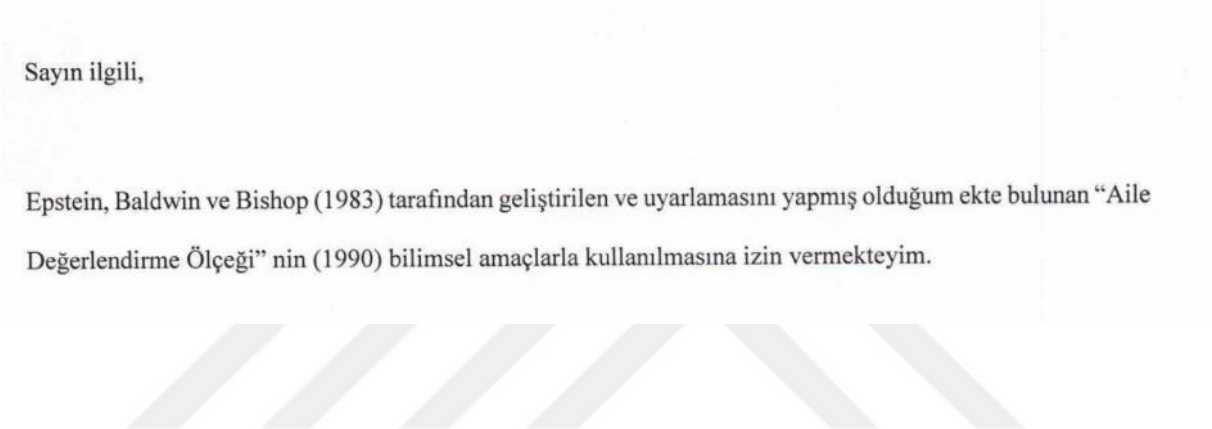
Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2024-YÖNP-5373 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonu'nun almış olduğu 05.12.2024 tarih ve 17/53 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR 53- Sorumlu yürütücülüğünü **Dr. Öğr. Üyesi Bekir ÇELİK**'in yaptığı ve proje araştırmacısı **Çiğdem AYTEK** tarafından gerçekleştirilen "Aile İşlevselliği ile Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracı Rolünün İncelenmesi" başlıklı araştırmanın, Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonu ilkelerine **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

EK 2
ÖLÇEK İZİNLERİ

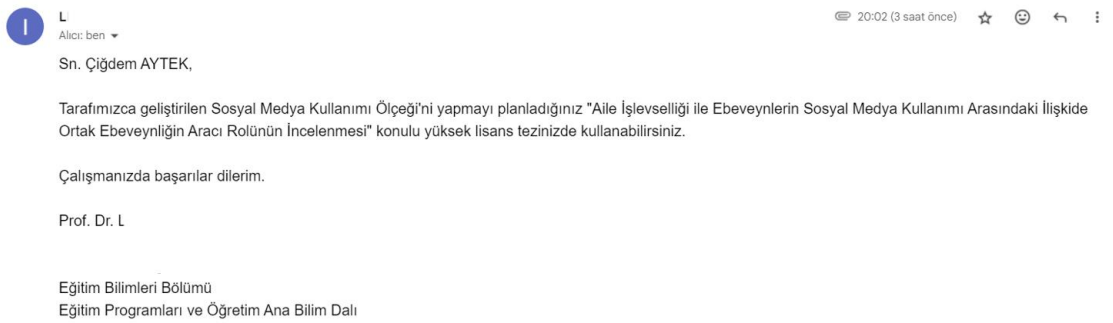
Aile Değerlendirme Ölçeği Kullanım İzni

Sayın ilgili,

Epstein, Baldwin ve Bishop (1983) tarafından geliştirilen ve uyarlamasını yapmış olduğum ekte bulunan "Aile Değerlendirme Ölçeği" nin (1990) bilimsel amaçlarla kullanılmasına izin vermekteyim.

Sosyal Medya Kullanım Ölçeği Kullanım İzni

L
Alıcı: ben
20:02 (3 saat önce)

Sn. Çiğdem AYTEK,

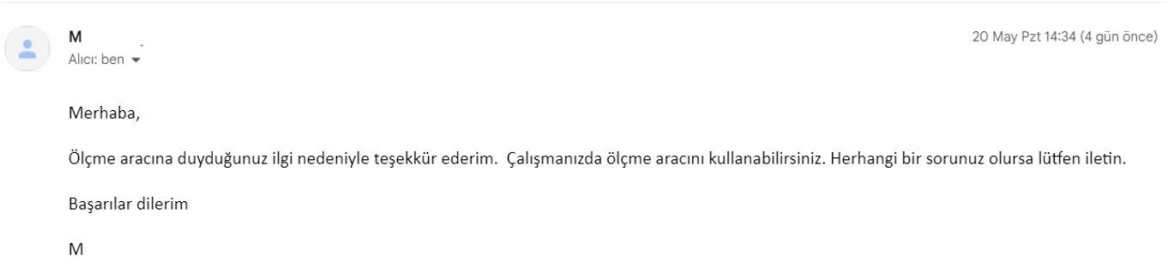
Tarafımızca geliştirilen Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği'ni yapmayı planladığınız "Aile İşlevselliği ile Ebeveynlerin Sosyal Medya Kullanımı Arasındaki İlişkide Ortak Ebeveynliğin Aracı Rolünün İncelenmesi" konulu yüksek lisans tezinizde kullanabilirsiniz.

Çalışmanızda başarılar dilerim.

Prof. Dr. L

Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği Kullanım İzni

M
Alıcı: ben

20 May Pzt 14:34 (4 gün önce)

Merhaba,

Ölçme aracına duyduğunuz ilgi nedeniyle teşekkür ederim. Çalışmanızda ölçme aracını kullanabilirsiniz. Herhangi bir sorunuz olursa lütfen iletin.

Başarılar dilerim

M

EK 3

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyet	Kadın ☐ Erkek ☐
Yaş	
Eğitim Durumu	İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ YL/Doktora ☐
Çalışma Durumu	Çalışıyor ☐ Çalışmıyor ☐
Eve Giren Aylık Gelir	
Eşinizin geliri sizden fazla mı?	Evet ☐ Hayır ☐
Evlilik Süresi	
Çocuk Sayısı	
Çocuk/Çocukların Yaşı	
Yaşanılan Evin Durumu	Kendi Eviniz ☐ Kirada ☐ Aile Yanında ☐
Evde çekirdek aile dışında yaşayan birisi var mı?	Evet ☐ Hayır ☐

EK 4

AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

AÇIKLAMA:İlişikte aileler hakkında 60 cümle bulunmaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, sizin ailenize ne derecede uyduğuna karar veriniz. **Önemli olan, sizin ailenizi nasıl gördüğünüzdür**. Her cümle için 4 seçenek söz konusudur (***Aynen Katılıyorum/ Büyük Ölçüde Katılıyorum/ Biraz Katılıyorum/ Hiç Katılmıyorum***) Her cümlenin yanında 4 seçenek için de ayrı yerler ayrılmıştır. Size uygun seçeneğe **(X) işareti** koyunuz. **Her cümle için uzun, uzun düşünmeyiniz.** Mümkün olduğu kadar **çabuk ve samimi cevaplar** veriniz. **Kararsızlığa düşerseniz, ilk aklınıza gelen doğrultusunda hareket ediniz.** Lütfen her cümleyi cevapladığınızdan emin olunuz.

CÜMLELER:	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.Ailece ev dışında program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız.	( )	( )	( )	( )
2.Günlük hayatımızdaki sorunların (problemlerin) hemen hepsini aile içinde hallederiz.	( )	( )	( )	( )
3.Evde biri üzgün ise, diğer aile üyeleri bunun nedenlerini bilir.	( )	( )	( )	( )
4.Bizim evde, kişiler verilen her görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler.	( )	( )	( )	( )
5.Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert ederler.	( )	( )	( )	( )
6.Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda, birbirimize destek oluruz.	( )	( )	( )	( )
7.Ailemizde acil bir durum olsa, şaşırıp kalırız.	( )	( )	( )	( )
8.Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varmayız.	( )	( )	( )	( )
9.Birbirimize karşı olan sevgi, şefkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız.	( )	( )	( )	( )
10.Gerektiğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır, kendilerine düşen işi yapmalarını sağlarız.	( )	( )	( )	( )
11.Evde dertlerimizi üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz.	( )	( )	( )	( )
12.Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uygularız.	( )	( )	( )	( )
13.Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylediğimizde bizi dinlerler.	( )	( )	( )	( )
14.Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir.	( )	( )	( )	( )
15.Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur.	( )	( )	( )	( )
16.Ailemizin üyeleri, birbirlerine hoşgörülü davranırlar.	( )	( )	( )	( )
17.Evde herkes başına buyruktur.	( )	( )	( )	( )
18.Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söyler.	( )	( )	( )	( )
19.Ailede bazılarımız, duygularımızı belli etmeyiz.	( )	( )	( )	( )
20.Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz.	( )	( )	( )	( )
21.Ailecek, korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırız.	( )	( )	( )	( )
22.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz.	( )	( )	( )	( )
23.Gelirimiz (ücret, maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor.	( )	( )	( )	( )
24.Ailemiz, bir problemi çözdükten sonra, bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır.	( )	( )	( )	( )
25.Bizim ailede herkes kendini düşünür.	( )	( )	( )	( )
26.Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz.	( )	( )	( )	( )
27.Evimizde banyo ve tuvalet bir türlü temiz durmaz.	( )	( )	( )	( )
28.Aile içinde birbirimize sevgimizi göstermeyiz.	( )	( )	( )	( )
29.Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir.	( )	( )	( )	( )
30.Ailemizde, her birimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır.	( )	( )	( )	( )

CÜMLELER:	Aynen Katılı-yorum	Büyük Ölçüde Katılı-yorum	Biraz Katılı-yorum	Hiç Katılmı-yorum
31.Aile içinde genellikle birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	( )	( )	( )	( )
32.Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilir.	( )	( )	( )	( )
33.Ancak hepimizi ilgilendiren bir durum olduğu zaman birbirimizin işine karışırız.	( )	( )	( )	( )
34.Aile içinde birbirimizle ilgilenmeye pek zaman bulamıyoruz.	( )	( )	( )	( )
35.Evde genellikle söylediklerimizle, söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır.	( )	( )	( )	( )
36.Aile içinde birbirimize hoşgörülü davranırız	( )	( )	( )	( )
37.Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacaksak ilgi gösteririz.	( )	( )	( )	( )
38.Ailemizde bir dert varsa, kendi içimizde hallederiz.	( )	( )	( )	( )
39.Ailemizde sevgi ve şefkat gibi güzel duygular ikinci plandadır.	( )	( )	( )	( )
40.Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız.	( )	( )	( )	( )
41.Ailemizde herhangi bir şeye karar vermek her zaman sorun olur.	( )	( )	( )	( )
42.Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterir.	( )	( )	( )	( )
43.Evde birbirimize karşı açık sözlüyüzdür.	( )	( )	( )	( )
44.Ailemizde hiçbir kural yoktur.	( )	( )	( )	( )
45.Evde birinden bir şey yapması istendiğinde mutlaka takip edilmesi ve kendisine hatırlatılması gerekir.	( )	( )	( )	( )
46.Aile içinde, herhangi bir sorunun (problemin) nasıl çözüleceği hakkında kolayca karar verebiliriz.	( )	( )	( )	( )
47.Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilmeyiz.	( )	( )	( )	( )
47.Bizim evde aklınıza gelen her şey olabilir.	( )	( )	( )	( )
49.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz.	( )	( )	( )	( )
50.Ailede her türlü problemin üstesinden gelebiliriz.	( )	( )	( )	( )
51.Evde birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	( )	( )	( )	( )
52.Sinirlenince birbirimize küseriz.	( )	( )	( )	( )
53.Ailede bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez çünkü genellikle umduğumuz görevler verilmez.	( )	( )	( )	( )
54.Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz.	( )	( )	( )	( )
55.Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında (yangın, kaza gibi) ne yapacaklarını bilirler, çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı aramızda konuşulmuş ve belirlenmiştir.	( )	( )	( )	( )
56.Aile içinde birbirimize güveniriz.	( )	( )	( )	( )
57.Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz.	( )	( )	( )	( )
58.İşimize (okulumuza) yetişmekte güçlük çekiyoruz.	( )	( )	( )	( )
59.Aile içinde birisi, hoşlanmadığımız bir şey yaptığında ona bunu açıkça söyleriz.	( )	( )	( )	( )
60.Problemimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız.	( )	( )	( )	( )

EK 5

SOSYAL MEDYA KULLANIM ÖLÇEĞİ

SOSYAL MEDYA KULLANIMI ÖLÇEĞİ

Yönerge: Aşağıda sosyal medya kullanımına yönelik çeşitli ifadeler yer almaktadır. Her ifadede yer alan durumun sizin için ne kadar uygun olduğunu yanda belirtilen derecelemeli ölçek üzerinde işaretlemeniz (X) istenmektedir. Katkınız için teşekkür ederim.

	Bana Hiç Uygun Değil	Bana Az Uygun	Bana Orta Seviyede Uygun	Bana Çok Uygun	Bana Tamamen Uygun
1. Akıllı telefonumdan uzak kaldığımda kendimi eksik, huzursuz hissederim.					
2. Uyumadan önce ve uyandıktan hemen sonra mutlaka sosyal medya hesaplarımı kontrol ederim.					
3. Mobil cihazlarımla (tablet, telefon vs.) devamlı çevrimiçi/aktif bulunurum.					
4. Bir şey okuyup çalışırken sosyal medya bağlantımı da kesmem.					
5. Sosyal medya ve internet kullanarak her işimi yapabilirim.					
6. Günlük tüm etkinliklerimi (konuşma, oyun, banka alışveriş vb.) sosyal medya üzerinden yönetebilirim.					
7. Yaşamımın her alanında sosyal medyayı aktif kullanırım.					
8. Aynı anda hem tablet, akıllı telefon vb. kullanıp hem de diğer işlerimi yapabilirim.					

EK 6

ORTAK EBEVEYNLİK İLİŞKİLERİ ÖLÇEĞİ

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği

Lütfen, her bir madde için **eşiniz ve sizin** anne-baba olarak beraber çalışmanızı en iyi betimleyen seçeneği işaretleyiniz. Lütfen, kutucuklardan yalnızca bir tanesini ● şeklinde işaretleyerek belirtiniz.

Bizim için hiç doğru değil	Bizim için biraz doğru	Bizim için kısmen doğru	Bizim için tamamen doğru
⓪ ①	② ③	④ ⑤	⑥

1. Eşimin iyi bir anne olduğuna inanırım.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
2. Eşimle olan ilişkim, çocuğumuz olmadan önceki zamanlara kıyasla daha güçlüdür.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
3. Eşim, anne-babalık ile ilgili konularda bana görüşümü sorar.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
4. Eşim, çocuğumuza yoğun ilgi gösterir.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
5. Eşim çocuğumuzla oynamayı sever, ama daha sonra dağınıklığı bana bırakır.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
6. Çocuğumuz için, eşimle ben aynı hedeflere sahibiz.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
7. Eşim, sorumluluk sahibi bir anne olmak yerine bireysel işlerini yapmak ister.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
8. Çocuğumla baş başayken, eşimin de bizimle olduğu zamanlardan daha iyi vakit geçiririz.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
9. Çocuğumuzu nasıl yetiştireceğimiz konusunda eşimle farklı fikirlerimiz var.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
10. Eşim bana iyi bir baba olduğumu söyler veya fark ettirir.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
11. Çocuğumuzun yemek, uyku ve diğer günlük işleriyle ilgili eşimle farklı düşüncelere sahibiz.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
12. Eşim, bazen babalığımla ilgili hoş olmayan şakalar ya da alaycı yorumlar yapar.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
13. Eşim, babalık becerilerime güvenmez.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
14. Eşim, çocuğumuzun duygularına ve ihtiyaçlarına duyarlıdır.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
15. Çocuğumuzun davranışları konusunda eşimle farklı ölçütlerimiz/kriterlerimiz var.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
16. Eşim, çocuğumuzun bakımında benden daha iyi olduğunu göstermeye çalışır.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
17. Eşimi çocuğumuzla oynarken gördüğümde kendimi ona yakın hissederim.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
18. Eşim, çocuğumuza karşı çok sabırlıdır.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
19. Çocuğumuzun ihtiyaçlarını karşılamanın en iyi yolunu bulmak için sık sık fikir alışverişinde bulunuruz.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
20. Eşim, anne-babalıkla ilgili işlerde adil bir biçimde üzerine düşeni yapmaz.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
21. Üçümüzün birlikte olduğu bazı zamanlarda, eşim çocuğumuzun dikkatini çekmek için benimle yarışır.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
22. Eşim, beni kötü bir baba gibi göstermeye çalışır.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
23. Eşim, çocuğumuzun bakımına yardımcı olmak için kişisel fedakarlıklar yapmaya isteklidir.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
24. Anne-babalık deneyimlerimiz sayesinde birlikte gelişip olgunlaşıyoruz.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
25. Eşim, iyi bir baba olmada gösterdiğim çabayı takdir eder.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
26. Bir baba olarak ne yapacağımı bilemediğimde, eşim bana ihtiyacım olan fazladan desteği sağlar.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
27. Eşim, çocuğumuz için olabilecek en iyi babanın ben olduğumu bana hissettirir.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
28. Anne-baba olmanın yarattığı stres, eşimle uzaklaşmamıza neden oldu.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
29. Eşim, çocuğumuz tarafından rahatsız edilmekten boşlanmaz.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
30. Anne-babalık, geleceğe odaklanmamızı sağladı.	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥

Bu sorular, sizin ve eşinizin çocuğunuzla fiziksel olarak birlikte bulunduğu zamanlarda (örneğin, aynı odada, arabada, gezilerde) yaptığınız şeyleri betimlemenizi istemektedir.

Lütfen, yalnızca üçünüzün birlikte olduğu zamanları (bu haftada sadece birkaç saat olsa bile) sayınız.

Hiç	Bazen (Haftada bir ya da iki kez)	Sık sık (Günde bir kez)	Çok sık (Haftada pek çok kez)
⓪ ①	② ③	④ ⑤	⑥

Sıradan bir haftada, üçünüz birlikteyken ne sıklıkla …

31. Kendinizi eşinizle hafif gergin ya da alaycı bir iletişim içinde bulursunuz?	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
32. Çocuğunuz yanınızdayken, eşinizle çocuğunuz hakkında tartışırsınız?	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
33. Çocuğunuz yanınızdayken, çocuğunuzla ilgili olmayan, evliliğinizle ilgili konuları tartışırsınız?	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
34. Çocuğunuzun önünde, biriniz ya da ikiniz, birbirinize acımasız ya da kırıcı şeyler söylersiniz?	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥
35.Çocuğun duyabileceği mesafede birbirinize bağırırsınız?	⓪ ① ② ③ ④ ⑤ ⑥

Anket bitmiştir, katılımınız için teşekkür ederiz.